

Fstn.

Stockholms stads fastighetsnämnd och i samband därmed stående institutioner.

Fastighetsnämnden.

Myntgatan 4, St.; rt. 14 39, 14 46; st. 12 44, 25 65; expeditionstid: 10—2.30, lördagar och dag före helgdag 10—2.

Förvaltningen av stadens fasta egendom ålåg tidigare i huvudsak drätselnämndens första avdelning (jfr nedan). År 1908 beslöt emellertid stadsfullmäktige att tillsätta en särskild nämnd, lantegendomsnämnden, för handhavande av förvaltningen av stadens utanför dess dåvarande jurisdiktion belägna egendomar, där ej någon del av dem ställts under förvaltning av annan myndighet. Lantegendomsnämnden hade även att ombesörja erforderliga åtgärder för dessa områdens tillgodogörande för olika ändamål, deras förseende med kommunikationer samt avlopps-, vatten- och andra ledningar, för så vitt dessa åtgärder icke uppdragits åt annan myndighet, ävensom upplåtelse eller försäljning av mark samt beviljande av lån för byggnadsändamål.

I det förslag till omorganisation av den kommunala förvaltningen, som bankdirektör P. R. Rabe efter uppdrag av stadsfullmäktige framlade år 1914 (se sid. 49), ingick även upprättandet av en särskild fastighetstyreelse, som skulle övertaga stadens samlade fastighetsförvaltning. Med hänsyn till de skiftande meningar, som gjorde sig gällande rörande vissa delar av detta förslag i dess helhet, uppkom emellertid tanken på att till en början söka omorganisera endast vissa grenar av förvaltningen. Sedan i detta syfte motion väckts hos stadsfullmäktige om inrättande av en verklig finansstyrelse och en särskild fastighetstyreelse och frågan underkastats ytterligare utredning, beslöt stadsfullmäktige den 18 nov. 1918 inrätta *Stockholms stads fastighetsnämnd*. Nämnden, som bemyndigades att sammanträda redan under år 1918 för vidtagande av en del förberedande åtgärder, började i övrigt sin verksamhet den 1 jan. 1919, varvid den övertog dels lantegendomsnämndens förutvarande verksamhet, varjämte dit överflyttades de under drätselnämnden förut hörande organen för stadens fastighetsförvaltning, dels ock den av dåv. bostadskommittén utövade verksamheten till bostadsbristens lindrande samt vissa befogenheter i avseende på hyresnämnderna och dessas verksamhet (se avd. 4). Fr. o. m. den 1 april 1920 överfördes ytterligare till fastighetsnämnden byggnadskontorets arkitekturavdelning i samband med att nämndens uppgift vidgades till att omfatta även husbyggnader för stadens räkning.

Fastighetsnämnden har till uppgift att handhava förvaltningen av alla Stockholms stad tillhöriga fasta egendomar, vilka icke enligt stadsfullmäktiges beslut eller eljest gällande bestämmelser stå under förvaltning av annan kommunal myndighet, att handlägga frågor rörande förvärf av fastigheter och rörande husbyggnader för stadens räkning samt att omhänderhava stadens verksamhet i bostadsärenden. Med avseende å förvaltningen av stadens fastigheter tillkommer det nämnden särskilt att tillhandahålla övriga kommunala myndigheter erforderliga lokaler och fastigheter, att, i överensstämmelse med stadsfullmäktiges beslut, avyttra eller på viss tid upplåta fast egendom ävensom eljest uppgöra förslag till försäljning eller upplåtelse och underställa desamma stadsfullmäktige, att efter erforderlig utredning uppgöra förslag till fastigheters användning samt därvid tillse, att tillgång på mark beredes såväl för stadens eget behov som för industri- och bostadsändamål, ävensom att åtgärder i god tid vidtagas för stadsplanens utvidgning och kommunikationernas utveckling med hänsyn härtill, att tillse, att odlingsbar mark med hänsyn tagen till det ändamål, för vilket marken är avsedd, väl utnyttjas, samt att nödiga åtgärder vidtagas till naturens skyddande, att handlägga frågor rörande friköp av å fri och å stadens grund belägen fastighet samt att debitera, uppbära och i föreskriven ordning redovisa de inkomster, vilka inflyta av de under nämndens förvaltning stående fastigheterna. I fråga om förvärf av fastigheter för stadens räkning har nämnden till åliggande att med uppmärksamhet följa stadens behov av jord för kommunala ändamål samt till inköp föreslå, vad i sådant avseende finnes gagneligt, att, när fastighet hembjudes åt staden, företaga den utredning, som kan finnas påkallad, samt att upprätta och stadsfullmäktiges prövning underställa förberedande avtal om förvärf av fastighet för stadens räkning, så ock att, efter stadsfullmäktiges medgivande, avsluta sådant avtal. I fråga om stadens husbyggnader ankommer å nämnden att utarbeta och framlägga förslag till sådana nybyggnader, som erfordras för fullgörande av nämndens övriga uppgifter, att verkställa stadsfullmäktiges i sådant avseende fattade beslut, så framt icke verkställighet därav uppdragits å annan stadsmyndighet samt att lämna staden övriga myndigheter det biträde i hithörand frågor, varom nämnden av dem anmodas. Vid omhänderhavandet av stadens verksamhet i bo

stadsärenden tillkommer det nämnden att hava sin uppmärksamhet riktad på att från kommunens sida vidtagas alla de åtgärder för beredande av erforderlig tillgång på sunda och billiga bostäder, vilka kunna anses falla inom kommunens befogenhetsområde, och för stadsfullmäktige eller andra vederbörliga myndigheter framlägga de förslag och i övrigt vidtaga de åtgärder, som i sådant avseende kunna anses av omständigheterna påkallade, att verkställa stadsfullmäktiges i sådant avseende fattade beslut, så framt verkställighet därav icke uppdragits åt annan stadsmyndighet, att på stadgade villkor bevilja lån för byggnadsändamål av medel, som må hava härför anvisats av stadsfullmäktige, ävensom utöva föreskriven kontroll över användningen av utlånade belopp, samt att, där stadsfullmäktige ej annorledes bestämma, själv eller genom utsedda ombud hava den befattning med bostadsärenden, som enligt allmän lag kan älliga kommunal myndighet.

Nämnden består av, förutom ordförande och vice ordförande, som utses av stadskollegiet, fem andra ledamöter, vilka jämte fem suppleanter för nämndens ledamöter väljas av stadsfullmäktige. Ordförande skall vara ett av borgarråden och vice ordförande en av stadskollegiets övriga ledamöter. När överståthållaren är tillstädes, föres ordet av honom.

Nämndens verkställande organ utgöres av fastighetskontoret, vars chef är fastighetsdirektören. I förekommande fall äger nämnden anlitat biträde av stadens ombudsman och annan vederbörande stadsmyndighet. Vid nämndens sammanträden äger fastighetsdirektören närvara och deltaga i överläggningarna med rätt att därvid framställa förslag samt få sin mening antecknad till protokollet.

För revision av nämndens räkenskaper och förvaltning utse stadsfullmäktige årligen tre revisorer med två suppleanter.

Instruktion. Instruktion för Stockholms stads fastighetsnämnd, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920.

Stat år 1920. Utgifter: 24,358,924 kr.; inkomster: 10,326,200 kr. Härtill komma å drätselnämndens stat för byggnadskontorets arkitekturavdelning (husbyggnadsavdelningen): utgifter: 165,475 kr.

Fastighetsnämndens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Meurling, C. H. F., borgarråd; rt. 14 39, 14 46; st. 12 44, 25 65; mottagningstid: 11 – 12.

Vice ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Björklund, C. G., journalist, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

Ahlbin, G. H. G., journalist, stadsfullm.

Lamm, H. F., grosshandlare, stadsfullm.

Lindhagen, C. A., borgmästare, stadsfullm.

***Wahl**, G. A., montör, stadsfullm.

***Åkerlindh**, J. G., direktör, stadsfullm.

Suppleanter.

Ljungberg, K., ekonomichef, stadsfullm.

Stäel von Holstein, Ch. Mathilda, jur. kand., advokat, stadsfullm.

***Söderberg**, N. E., handelsträdgårdsmästare, stadsfullm.

Tengelin, K. A. H., maskinarbetare, stadsfullm.

***Thorberg**, J. A. J., landsorganisationens ordf., stadsfullm.

Fastighetsdirektör.

Meurling, C. H. F., tjl. (se ovan). Nämnden har, så länge särskild tf. fastighetsdirektör icke tillsatts, t. v. uppdragit åt vederbörande avdelningschefer inom fastighetskontoret att inför nämnden eller dess delegerade föredraga å respektive avdelningar förekommande ärenden, med rätt för avdelningschef att närvara vid nämndens sammanträden och deltaga i överläggningarna rörande honom vidkommande ärenden.

Sekreterare.

Björkman, C. A. J. (se nedan).

Fastighetsnämndens delegerade.

Nämnden äger mellan sina ledamöter fördela göromålen på sätt lämpligast synes, ävensom uppdraga åt en eller flera av sina ledamöter eller åt fastighetsdirektören att handhava särskilda förvaltningsärenden. Beslut, som på grund av sådant uppdrag fattas, skall anmälas vid nämndens nästa sammanträde. I enlighet härmed har nämnden beslutat tillsätta nedanstående särskilda delegationer ävensom uppdraga åt ordföranden att vara medlem av samtliga av nämnden nu eller framdeles tillsätta delegationer. I vissa delegationer hava som medlemmar adjungerats även personer utom fastighetsnämnden.

Hyresdelegerade

(för handläggning av hyresärenden).

Meurling, C. H. F., borgarråd (självskr.); **Björklund**, C. G., journalist, stadsfullm.; **Wahl**, G. A., montör, stadsfullm.; **Tengelin**, K. A. H., maskinarbetare, stadsfullm. (suppl.).

Husbyggnadsdelegerade

(för handläggning av husbyggnadsärenden, med skyldighet dock för delegerade att i frågor av principiell betydelse inhämta nämndens beslut).

Meurling, C. H. F., borgarråd (självskr.); **Ahlbin**, G. H. G., journalist, stadsfullm.; **Thorberg**, J. A. J., landsorganisationens ordf., stadsfullm.;

Fstn.

Åkerlindh, J. G., direktör, stadsfullm. (suppl. för Ahlbin); **Stäel von Holstein**, Ch. Mathilda, advokat, stadsfullm. (suppl. för Thorberg).

Delegerade för omhänderhavande av vissa försök till byggnadskostnadernas nedbringande
(enligt stadsfullmäktiges beslut den 16 febr. 1920).

Meurling, C. H. F., borgarråd (självskr.); **Améen**, G., arkitekt; **Norén**, A. J. N., byggnadsingenjör, stadsfullm.; **Westholm**, J. S., stadsarkitekt (utsedda av fastighetsnämnden); **Lindahl**, P. A. L., överstelöjtnant (utsedd av ingenjörsvetenskapsakademien).

Delegerade för stadshusets möblering.

Meurling, C. H. F. (självskr.); **Ljungberg**, K., ekonomichef, stadsfullm. (utsedd av fastighetsnämnden); **Tengdahl**, K. A., ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm. 1:e vice ordf. (utsedd av stadshusnämnden).

Fastighetsnämndens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1919 års förvaltning).

Kämpe, K. A., ombudsman, stadsfullm.
Skålander, O. A., bryggeriarbetare, stadsfullm.
Wikström, E. E., överkrigsfiskal, stadsfullm.

Suppleanter.

Hasselgren, C. L. L., f. d. auditör, advokat, stadsfullm.
Törnberg, A. O. Oson, signalreparatör, stadsfullm.

Fastighetskontoret.

Adresser och telefoner se nedan; expeditionstid: 10—2,30, lördagar och dag före helgdag 10—2.

Fastighetskontoret är fastighetsnämndens verkställande organ; såsom sådant har kontoret till åliggande att närmast under nämnden handhåva den stadens fastighetsförvaltning m. m., som tillkommer nämnden, ävensom efter anmodan lämna annan stadsmyndighet nödigt biträde i alla till kontorets arbetsområde hörande frågor.

Fastighetskontorets chef är fastighetsdirektören, vilken bl. a. åligger att bereda och för fastighetsnämnden föredraga de ärenden, som tillhöra dess avgörande. Kontorets verksamhet är fördelad på sex avdelningar: kansliet, kamerala avdelningen, hyres-, gaturerulerings-, stadsplane- och husbyggnadsavdelningarna (jfr nedan).

Instruktioner. Ännu ej fastställda.

Stat år 1920. Utgifter: 246,230 kr.; här till kommer å drätselnämndens andra avdelnings stat för byggnadskontorets arkitekturavdelning (husbyggnadsavdelningen): utgifter: 165,475 kr.

Fastighetsdirektör (0).

Meurling, C. H. F., tjl. (se ovan). Fastighetsnämnden har för närvarande icke ansett erforderligt att under den tid, fastighetsdirektören åtnjuter tjänstledighet på grund av uppdrag såsom borgarråd, förordna någon särskild person att såsom t. fastighetsdirektör ensam fullgöra fastighetsdirektörens åligganden utan beslutat, att desamma t. v. skola fördelas mellan avdelningscheferna inom fastighetskontoret.

Kansliet.

Myntgatan 4, St.; rt. 14 39, 14 46; st. 12 44, 25 65.

Kansliet, vars chef är sekreteraren, skall ombesörja protokolls- och diarietförling, registrering, uppsättande och expediering av utlåtan, skrivelser, föredragningslistor m. m., upphandling av erforderliga kontorsförrådigheter samt biträda direktören vid allmänna utredningsarbeten.

Sekreterare (15).

Björkman, C. A. J.

Registrator

(3,000 kr.; ej å stat).

Ericsson, K. W.

Stenograf

(2,400 kr.; ej å stat).

Buschendorff, E. N. (Wiran).

Extra kontorsbiträden

(1,200 kr.; ej å stat).

Hallberg, Alice M.; **Fors**, R. Ebba T.; **Holmqvist**, Maria.

Kamerala avdelningen.

Myntgatan 4, St.; rt. 14 39, 14 46; st. 12 44, 25 65.

Kamerala avdelningen, vars chef är kamreraren, skall handhåva kontorets penningförvaltning och bokföring, förvara kontrakt (med undantag av nyttjanderättskontrakt) jämte tillhörande handlingar, värdepapper och säkerhetshandlingar, tillse att dessa vederbörligen vidmakthållas, förnyas eller erforderliga uppsäkringar företagas, ävensom handhåva brandförsäkrings-, taxerings- och skatteärenden.

Kamrerare (13)

(dessutom provisoriskt lönstillägg 1,600 kr.).

Rendahl, J. Fr.; mottagningstid: 10—12.

Kontorsskrivare (9)

(dessutom provisoriska tilläggsarvoden av växlande storlek).

Nilsson, K. M.; **Marcks** von Württemberg, C. A. H., frih.; **Lindqvist**, F. P.

Extra kontorsskrivare

(2,400 kr.; ej å stat).

Israelsson, L. A.

Kontorsbiträden.

Wettervik, Brita I. M. (7); Olsson, Elna M.,
Hallin, Märta M. (5).

Extra kontorsbiträden

(1,200 kr.; ej å stat).

Fornander, Ellen M. J.; Johansson, M. P. (Greta).

Hyresavdelningen.

*Stora Nygatan 2 A, 1 tr., St.; rt. 50 66;
st. 10 60.*

Närmaste våren om stadens fastigheter var sedan 1892 anförtrödd åt hyreskontrollanten, som förestod en avdelning av kammarkontoret, vanligen benämnd hyreskontoret. Förvaltningen av stadens saluhallar övertogs dock 1907 av slakthus- och saluhallsstyrelsen. Fr. o. m. 1919 ställdes hyreskontrollanten och hyreskontoret under fastighetsnämnden och införlivades där med fastighetskontoret såsom dess hyresavdelning.

Hyresavdelningen, vars chef är hyresintendenten, har till uppgift att handhåva samtliga hyres- och arrendeupplåtelser ävensom debitering och indrivning av hyror, arrenden och avgälder samt att öva tillsyn över samtliga under fastighetsnämnden stående fastigheter. Hyresintendenten åligger bl. a. att upprätta förslag till uthyrning eller annan användning av nämnda fastigheter, att låta föra särskilda förteckningar (hyreslängder) över stadens fastigheter, lägenheter och hyresgäster, att hava närmaste våren om samtliga hyres-, arrende- och tomträttskontrakt med därtill hörande handlingar, att övervaka uppbörden av hyres- och arrendeavgifter samt utöva närmaste förmanskapet över tillsyningsmännen (vice värdarna), att deltaga i de årliga besiktningarna å stadens fastigheter, att i samråd med husbyggnadsavdelningen upprätta förslag till reparationer o. d., att vid fråga om inköp av fastighet verkställa besiktning å densamma och avgiva yttrande över hyresbelopp o. d. samt att tjänstgöra som nämndens ombud vid laga syn å lantegendomarna. Tillsyningsmännen (vice värdarna) åligger att utöva tillsyn över resp. fastigheter samt för detta ändamål ofta besöka dem, att indriva förfallna hyres- och arrendeavgifter samt i allmänhet minst en gång i veckan till stadens kassa inleverera sålunda uppburna medel ävensom i övrigt tillse, att hyresgästerna fullgöra sina skyldigheter, att till hyresintendenten avgiva förslag till uthyrning av lediga lägenheter och tomtar samt till behövliga reparationsåtgärder; då bristfälligheter uppstå, vilka kräva skyndsamt åtgärd, äger tillsyningsmän att direkt påkalla hjälp av husbyggnadsavdelningen eller vederbörlig entreprenör. Agronomen åligger att utöva tillsyn över de under nämndens förvaltning stående jordbruks- och skogsegendomarna, efterse dessas rationella skötsel samt vidtagna lämpliga åtgärder för erforderligt naturskydd, att övervaka arrendatorernas fullgörande av sina skyldigheter, att

utöva tillsyn och kontroll över koloniträdgårdsupplåtelsen, att till hyresintendenten framställa förslag till åtgärder för ett rationellt utnyttjande av egendomarna, därvid särskilt tillse, att all odlingsbar mark utnyttjas, samt att biträda vid besiktningar och syner å egendomarna.

Avlöningar m. m. Sjutton tillsyningsmän: 150—1,200 kr., dessutom $\frac{1}{2}$ % prov. å influtna hyror; en: arvode 2,280 kr., dessutom 2 % prov. å influtna hyror; en: arvode 200 kr., 3 % prov. å influtna hyror, dessutom fri bostad; en: $\frac{1}{2}$ å 3 % prov. å influtna hyror, dessutom fri bostad; två: 2 % prov. å influtna hyror, dessutom fri bostad; tre: 1 % prov. å influtna hyror, dessutom fri bostad; tre: $\frac{1}{2}$ % prov. å influtna hyror, dessutom fri bostad; en: $\frac{1}{3}$ % prov. å influtna hyror, dessutom fri bostad; tillsyningsmannen i börshuset åtnjuter i egenkap av börsvaktmästare å stat lön 1,000 kr. jämte 2 ålderstillägg å 100 kr. samt fri bostad; tillsyningsmannen för bostadshuset Dalagatan 35 åtnjuter arvode 2,000 kr. samt fri bostad; tillsyningsmannen för bostadshuset Västeråsgratan 3 arvode 2,000 kr. samt fri bostad; tillsyningsmannen för bostadshuset Bondegatan 74 arvode 1,200 kr. samt fri bostad; tillsyningsmannen för bostadshuset Klippgatan 24 arvode 1,380 kr. samt fri bostad; tillsyningsmannen för fastigheten Högbergsgatan 43 arvode 7,200 kr.

Hyresintendent (14)

(dessutom provisoriskt lönetillägg 2,200 kr.).

Starck, P. O.; rt. 50 66; st. 10 60; träffas
säkra 10—12.

Bokhållare (12).

Brobeck, E. U.

E. o. bokhållare

(3,600 kr.; ej å stat).

Haglund, I. E.

Kontorsskrivare (9).

Jacobsson, Märta.

Kontorsbiträden.

Westerlund, Ebba M. Z. (7); Olbers, Karin,
Kollberg, A. O., tf. (5).

*Tillsyningsmän och vice värdar.***Storkyrkoförsamlingen.**

Elmqvist, H. S. O.; mottagning: Övre Munkbron 1 A (ingång från Riddarhustorget) n. b., St., tisdagar, torsdagar, lördagar 8,30—9 f. m.; st. Söder 245.

Klara församling.

Jäderlund, E. R. G.; mottagning: G:la Brogatan 53, C., tisdagar och fredagar 8—8,30 f. m.; rt. Vasa 9 73; st. 205 99.

Kungsholms församling.

Berg, L. H.; mottagning: G:la Brogatan 53, 1 tr., C., måndagar, onsdagar och lördagar 8—8,30 f. m.; rt. 152 57.

Fstn.

Fstn. Bostadshusen i kv. Kalkonen, Stadshagen.

Hansson, H. O., mottagning: huset 7 A i Stadshagen, *C.*, måndagar, onsdagar och fredagar 6—7 e. m.; st. Kungsh. 42 37.

Adolf Fredriks församling.

Halén, S. O.; Vallingatan 36, 2 tr., *C.*; mottagningstid: tisdagar och lördagar 10—11 f. m.; st. Brunkeb. 38 78.

Gustav Vasa och Matteus församlingar.

Mathson, M. K. R. G.; mottagning: Övre Observatorieplan 1, n. b., *Va.*, tisdagar, torsdagar och lördagar 8,15—8,45 f. m.; st. Vasa 54 63.

Egendomen Dalagatan 35, bostadshus för yngre, arbetande kvinnor.

Peterson, Emmy M., fröken, Dalagatan 35, 1 tr., ingång D., *Va.*; mottagningstid: vardagar 10—11 f. m.; st. 210 56.

Egendomen Dalagatan 86.

Wessberg, A. W.; Dalagatan 86, *Va.*; mottagningstid: tisdagar och fredagar 6—7 e. m.

Egendomen Västeråsgatan 3, bostadshus för yngre, arbetande kvinnor.

Ljungfelt, Ida S., fröken, Västeråsgatan 3, *Va.*; mottagningstid: vardagar 10—11 f. m.; st. 164 22.

Jakobs och Johannes församlingar.

Gellerstedt, E. H. A.; mottagning: David bagares gata 15, n. b. p. g., *C.*, tisdagar, torsdagar och lördagar 8—8,30 f. m.; st. Söder 18 53.

Provisoriska bostadshusen i Vanadis-lunden.

Axelsson, Lilly M.; mottagning: huset nr 1 A i Vanadislunden, *Va.*, måndagar, onsdagar, torsdagar och lördagar kl. 9—9,30 f. m.

Engelbrekts och Hedvig Eleonora församlingar.

Westerlund, D.; mottagning: Linnégatan 58, n. b., ing. fr. hörnet, *Ö. Dj.*, tisdagar och lördagar 8—8,30 f. m.; st. Östern. 40 86.

Hjorthagen.

Brobeck, E. U.; mottagning: Andra gatan 19, Hjorthagen, Värtan, tisdagar, torsdagar och lördagar kl. 7,30—8 f. m.; st. Värtan 80.

Oscars församling och Djurgården.

Georgii, N. H.; mottagning: Linnégatan 58, n. b., *Ö. Dj.*, tisdagar och lördagar 8—8,30 f. m.; st. 211 93.

Katarina församling, området väster om Götgatan.

Svensson, S. A.; mottagning: Västra Kvarngränd 3, 5 & 7, *Sö.*, tisdagar, torsdagar och lördagar 8—8,30 f. m.; st. 312 05.

Katarina och Sofia församlingar, området mellan Götgatan i väster samt Södermannagatan, Katarina kyrkbacke och Stadsgården i öster.

Arvidson, H. A.; mottagning: Mosebacke trappor 1 B, *Sö.*, tisdagar, torsdagar och fredagar 8—8,30 f. m.; rt. Säder 4 15.

Katarina församling, området mellan Södermannagatan, Katarina kyrkbacke i väster samt Renstjärnsgatan och Bondegatan i öster.

Billing, J. M. A.; mottagning: Högbergsgatan 10, n. b. t. h., *Sö.*, tisdagar, torsdagar och lördagar 8,15—8,45 f. m.; rt. 213 40; st. Söder 6 19.

Sofia församling, området öster om Renstjärnsgatan och norr om Bondegatan.

Palm, G. E.; mottagning: Folkungagatan 26, n. b., *Sö.*, tisdagar, torsdagar och lördagar 8—8,30 f. m.; st. Söder 28 75.

Egendomarna Erstagatan 11 A, B & C, Åsögatan 135 A & B, 137 A & B, Sägaregatan 6, 8 & 10.

Andersson, A. O.; Åsögatan 137 B, 2 tr., *Sö.*; mottagning: tisdagar och fredagar 6—8 e. m.; st. Söder 17 67.

Egendomarna Skånegatan 94, Nytorget 35, Värmdögatan 47, 51 A, 55, 59 & 61.

Andreasson, A.; Värmdögatan 55, *Sö.*; mottagningstid: söndagar 10—11 f. m. och onsdagar 6—7 e. m.; st. Söder 22 04.

Egendomarna Stora Glasbruksgatan 40, Lilla Glasbruksgatan 16, Katarina kyrkbacke 7.

Karlsson, O. A. F.; Lilla Glasbruksgatan 16, *Sö.*; mottagningstid: söndagar 10—11 f. m., onsdagar 6—7 e. m.; st. Söder 15 27.

Egendomen Skånegatan 3.

Lundén, K. Hj.; Skånegatan 3 (huset 3), *Sö.*; mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 6—7 e. m.

Egendomen Bondegatan 74, bostadshus för arbetande kvinnor.

Löfgren, f. Swanberg, Anna, fru; Bondegatan 74, *Sö.*; mottagningstid: måndagar 7—8 e. m., övriga vardagar 10—11 f. m.; st. 319 67.

Egendomarna Bondegatan 68, Klippgatan 24, Skånegatan 101.

Frykman, E. Signe Ch., fröken; mottagning: Klippgatan 24, *Sö.*, vardagar 9,30—11 f. m.; st. 318 99.

Maria församling, sydöstra delen (området öster om Timmermansgatan och söder om Mariagatan — Ragvaldsgatan — Hornsgatan).

Anderson, A. O. W.; mottagning: Peder Myn-des backe 6, n. b., *Sö.*, tisdagar och lördagar 8—8,30 f. m.; st. Söder 23 76.

Maria församling, nordöstra delen (området öster om Timmermansgatan och norr om Mariagatan — Ragvaldsgatan — Hornsgatan).

Holmer, C. O.; mottagning: slusskontoret vid Karl Johans torg, *Sö.*, tisdagar och fredagar 4—5 e. m.; rt. 230 31.

Maria församling, området mellan Timmermansgatan och Ringvägen.

Ekeholm, N. K. K.; mottagning: Prästgårds-

gatan 39, Sö., tisdagar, torsdagar och lördagar 8—8,45 f. m.; st. Söder 15 79.

Maria församling, området väster om Ringvägen.

Lind, J. T.; mottagning: Brännkyrkagatan 102, Sö., tisdagar, torsdagar och lördagar 7,45—8,30 f. m.; st. 319 28.

Egendomen Skånegatan 2—16, provisoriska bostadshusen i Arstalunden.
Hjelmberg, A.; mottagning: kontorshuset i Arstalunden, Sö., måndagar, onsdagar och fredagar 9—10 f. m.; st. Söder 113 92.

Egendomen Högbergsgatan 43 & 45, Fatbursgatan 10 & 12.

Peterson, O. B.; mottagning: Högbergsgatan 43, Sö., alla dagar 10—12 f. m.; rt. 217 42; st. 305 44.

Brännkyrka församling, egendomar utanför Enskede stadsplaneområde.

Björkman, C. O.; Handelsvägen 56, Enskede; mottagning: söckendagar 1—3 e. m.; st. Enskede 1 30.

Enskede stadsplaneområde.

Karlsson, K. H., Magnebergsvägen 31; mottagning: tisdagar, torsdagar och lördagar 8—9 f. m.; st. Enskede 70.

Bromma stadsplaneområde.

Ekström, A. J.; Brommavägen 175, Äppelvik; mottagning: tisdagar och fredagar 6—8 e. m.; st. Tranebergsgata 143.

Provisoriska bostadshusen (vid Alvik) i Bromma.

Nilsson, K. M.; mottagning: Brommavägen 175, Äppelvik; tisdagar, torsdagar och lördagar 8—8,30 f. m.; st. Tranebergsgata 3 05.

Börshuset.

Wendborg, J., vaktmästare. Träffas i börshuset, St.; st. Brunkeb. 30 49.

Agronom

(4,200 kr.; ej å stat).

Nisbeth, C. W. C.

Jägmästare

(800 kr.; ej å stat).

Öhrström, C. A.

Skogvaktare (8).

Lönnbom, K. J. T.

Gaturregleringsavdelningen.

Stora Nygatan 2 A, St.; rt. 164 71; st. 25 85.

Från stadsingenjörskontoret överfördes vid fastighetsnämndens inrättande den avdelning av kontoret, som haft till uppgift att avgiva införade yttranden i frågor om ändring av eller tillägg till stadsplanen, friköp och lösen av ofria tomtar, köp och försäljning av mark för stadens räkning. Inom fastighetskontoret har denna avdelning, gaturregleringsavdelningen, till

uppgift att handhåva ärenden angående genomförande av fastställd stadsplan och lämplig tomtindelning inom fastställda kvarter, inköp och friköp av för dylika regleringar eller eljest för stadsplans lämpliga genomförande erforderliga fastigheter, försäljningar av stadens egna stadsplanereglerade tomtar, ekonomiska underhandlingar och uppgörande av avtal angående stadsplans fastställande och genomförande å enskilda markområden samt mätningar, utstakningar och arealberäkningar för övriga avdelningars behov. Avdelningens chef är förste ingenjören, vilken förutom handläggningen av ovan nämnda ärenden åligger att uppgöra förberedande förslag till stadsplaneändringar för stadens fastigheter i syfte att därigenom åstadkomma ett mera ekonomiskt eller lämpligare utnyttjande av desamma samt att förteckna och bevaka stadens servitutsrättigheter.

Förste ingenjör (15)

(dessutom provisoriskt lönetillägg 2,200 kr.).

Eggert, G. E.; mottagningstid 10—12.

Övriga tjänstemän

(3,600—4,800 kr.; ej å stat).

Virgin, C. Å. A., ingenjör; **Harding, C. H.**, ingenjör; **Sellberg, M.**, amanuens.

Ritbiträden (5).

Andersson, Hulda M.; **Lindqvist, Ester H. S. K.**; **Elfving, Ingrid G.**; **Noréus, Ebba K.**

Stadsplaneavdelningen.

Myntgatan 4, St.; rt. 14 39, 14 46; st. 12 44, 25 65.

Stadsplaneavdelningen, vars chef är stadsplaneingenjören, har till uppgift att utarbeta förberedande planer för icke stadsplanlagda markområdens utnyttjande för olika ändamål samt förslag till dessa områdens förseende med nödiga kommunikationer ävensom till utvidgning av exploateringsområdena, att handhåva ärenden angående tomträttsupplåtelser för bostadsändamål samt att uppgöra arrendekartor och utföra mätningar, utstakningar och arealberäkningar för kontorets eller andra myndigheters behov.

Stadsplaneingenjör (14)

(dessutom provisoriskt lönetillägg 2,200 kr.).

Dahlberg, L. A.; mottagningstid: 10—12.

Biträdande ingenjörer

(4,200 kr.; ej å stat).

Söderbom, J.; **Lundvall, Chr.**

Ritbiträden (5).

Bentzer, Carin E. Ch.; **Bjuggren, Gunhild M. E.**; **Larsson, Karin M.**

Fstn.

Fstn.**Husbyggnadsavdelningen.**

Övre Munkbron 1 A, St.; rt. 13 24, 69 65, 86 28, 86 32, 102 00, 116 23, 130 55; st. »byggnadskontoret»; se och nedan byggnadsbyrå.

Husbyggnadsavdelningen, vilken förut utgjorde byggnadskontorets arkitekturavdelning, överflyttades vid den kommunala omorganisationen 1920 från den 1 april d. å. till fastighetsnämnden. Avdelningen uppgör förslag till husbyggnader, verkställer desamma uppförande, utför underhåll av hus och statyer samt lämnar arkitektbiträde vid bro-, gatu- och parkanläggningar m. m.

Arkitekt och chef (0).

Améen, K. G. (förordnad t. o. m. 1920); rt. 104 50; st. »byggnadskontoret»; mottagningstid: 1—3.

Ingenjör (13).

Öhman, G. A., byråingenjör.

Ritbyrå.**Föreståndare.**

Chefen (se ovan).

Arkitekter (13).

Hjertén, P. G.; Nygren, W.; Perno, K. F.

Ingenjörer (13).

Wikert, E., konstruktör för byggnadskonstruktioner; Mortensson, E. T., konstruktör för gas-, vatten- och avloppsledningar; Smith, A. O., konstruktör för elektriska installationer (gamla rådhuset).

Ingenjör (12).

Julin, H., avdelningschefens assistent, tillika registrator.

Egnahemsarkitekt

(6,000 kr.; ej å stat).

Pettersson, G. E.

Affärsarkitekt

(4,620 kr.; ej å stat).

Laurelius, G. E.

Arkitekter, ingenjörer och ritare

(1,250—5,815 kr.; ej å stat).

Johanson, W.; Sundström, K. V.; Wetterberg, A. E.; Andersson, F. O. G.; Hartwig, M.; Engström, P. E.; Tholff, C. L.; Ericson, B. V.; Arlon, E.; Sahlin, E.; Ekeman, C. L.; Rahmqvist, C. F.; Brycker, J. V.; Göransson, P. S.

Kontorsbiträde (5).

Dahlberg, Vega E. B.

Dessutom ett ritbiträde.

Byggnadsbyrå.

Gamla rådhuset, Riddarhustorget 8, 2 tr., St.; rt. till expeditionen 116 24, till övriga tjänsterum se ovan; st. »byggnadskontoret».

Stadsbyggmästare (16).

Linders, A.; rt. 116 24; st. »byggnadskontoret»; mottagningstid: 1—3.

Ingenjör (14).

Westerlund, D., byråingenjör.

Kontrollanter (12)

(för byggnadsarbeten).

Mottagningstid 2,30—3,30, lördagar och helgdagsaftnar 1—2.

Norgren, O.; Scheja, J., kostnadsberäknare; Persson, J., tull- och varuhuskontrollant; en vakant, t.f. Lund, P. A. (se nedan).

Kontrollanter

(4,390—4,750 kr.; ej å stat)

(för byggnadsarbeten; mottagningstid som föregående).

Lund, P. A. (se ovan); Westin, A. A. V.; Wale, C. J.

Byggmästare

(5,000 kr.; ej å stat).

Olsson, O.

Kontrollanter (11).

Wessberg, A. W. (för rörledningsarbeten); Börjesson, B. O. (för målningsarbeten).

Kontrollanter

(2,495—3,760 kr.; ej å stat).

Johannssen, K. A. S. (för elektriska installationer); Westerlund, J.; Blom, F. F. Pison; Hedqvist, S.

Kontrollant (10).

Carlsson, C. L. (för plåtslageriarbeten).

Biträdande kontrollanter och mätare

(2,650—3,600 kr.; ej å stat).

Andreason, A.; Bergström, E. J.; Lundén, K. Hj.; Eriksson, O. F.; Lundvik, L. J.; Lindbom, K. A.

Bokhållare

(3,600 kr.; ej å stat).

Magnusson, J. A.

Kontorsbiträde (5).

Nilsson, I. Kristina V.

Extra kontorsbiträden

(1,200 kr.; ej å stat).

Olsson, Anna S. Th.; Pettersson, Svea T.

Vaktmästare

(1,200 kr.; ej å stat).

Lundström, A. A.

Dessutom två *verkmästare* (9), fem *verkmästare* (8), tre *biträdande verkmästare* och ett *vaktmästarbiträde* (ej å stat).

Bostadsförmedlingskontoret.

Under fastighetsnämnden sorterar numera även det i sammanhang med hyresnämndernas verksamhet upprättade bostadsförmedlingskontoret. Som emellertid detta kontor beträffande sin personal ännu är nära anslutet till hyresnämndernas centralkansli, har det i kalendern upptagits tillsammans med detta (se under avd. 4).

Bad- och siminrättningen i Norrström.

Stadsfullmäktige beslöt den 13 december 1882, att en kallbad- och siminrättning skulle för stadens räkning anläggas i Norrström väster om Strömsborg. Inrättningen är f. n. utarrenderad till svenska livräddningssällskapet mot en årlig arrendesumma av 7,750 kr. Staden bekostar allt underhåll. Sällskapet är skyldigt kostnadsfritt lämna bad och, där så kommer i fråga, simundervisning åt vissa kårer (polispersonalen, brandkårens manskap, vissa vaktmästare m. fl.) samt lärjungar vid skolor och uppfostringsanstalter; för övriga bad får sällskapet uppbära betalning enligt taxa, intagen i kontraktet med staden av den 8 mars 1918.

Föreståndare.

Hanson, P.

Stockholms stads koloniträdgårdsråd.

Med den stora omfattning, som koloniträdgårdssammansamheten numera tagit och ytterligare kan förväntas komma att taga, har det visat sig önskvärt att giva densamma en enhetlig behandling från stadens sida. I detta syfte beslöt dåvarande lantegendomsnämnden den 16 januari 1918 att upprätta ett »Stockholms stads koloniträdgårdsråd».

Rådet åligger att i frågor rörande koloniträdgårdssammansamheten tillhandagå fastighetsnämnden och stadens övriga myndigheter med sakkunnig hjälp. Det åligger rådet i sådant avseende bl. a. att yttra sig angående upplåtande av nya koloniträdgårdsområden och i samband därmed föreslagna upplåtelsevillkor, att granska planer och ifrågasatta åtgärder för områdenas iordningsställande, att uppmärksam följa byggnadsverksamhet och ordningsförhållanden inom koloniträdgårdsområdena och att härvid särskilt handhåva den av staden utövade kontrollen, att tillhandahålla billiga typritningar för kolonistugor och övriga erforderliga byggnader samt att i övrigt med uppmärksamhet följa koloniträdgårdsrörelsen inom staden och dess närmaste omgivning samt göra framställningar och vidtaga åtgärder, som kunna anses gagneliga för rörelsens utveckling.

Rådet, av vars medlemmar åtta utses av fastighetsnämnden och en av drätsel-nämnden, står under överinseende av fastighetsnämnden, till vilken det före den 1 februari varje år skall avlämna berättelse över föregående års verksamhet.

För sitt arbete äger det att anlita fastighetskontoret enligt närmare anvisning av fastighetsnämnden eller fastighetsdirektören.

Instruktion. Instruktion antagen av lantegendomsnämnden den 16 januari 1918.

Ledamöter.

Erikson, K. M., vaktmästare; Karlsson, W. E., borgarråd, stadsfullm.; Lind, G. H., trädgårdsdirektör; Lindhagen, Anna J. J., barnavårdsinspektör, stadsfullm., vice ordf.; Meurling, C. H. F., borgarråd, ordf.; Schager, H. Ingeborg S., skolkökslärarinna; Starck, P. O., hyresintendent (tillsatt av drätsel-nämnden); Söderberg, N. E., handelsträdgårdsmästare, stadsfullm.; Westholm, J. S., stadsarkitekt.

Sekreterare.

Nisbeth, C. W. C.

Estn.

Bn.

Stockholms stads byggnadsnämnd.

Byggnadsnämnden.

Slottsbacken 6 (ingång från Bollhusgränd), St., rt. 55 95, 82 25, 82 45, 82 49 och 92 72; st. 21 16, 23 91, 25 64, 25 68, 28 46 och 45 21; sessionstid varje onsdag; expeditionstid: 11—3.

Byggnadsordningarna av 1725, 1736 och 1763 med flera år hava blivit avlösta med nya författningar i enlighet med utvecklingens krav. Huvudstadens nuvarande privata byggnadsverksamhet regleras genom byggnadsstadgan för rikets städer av den 8 maj 1874 (en kungl. kommitté har utarbetat ett förslag till ny byggnadsstadga för riket, över vilket förslag stadsfullmäktige den 7 febr. 1910 avgivit yttrande), Stockholms stads byggnadsordning av den 13 dec. 1890 (ang. denna se stadens byggnadsordningskommitté) samt lagen om fastighetsbildning i stad den 12 maj 1917. Dessa författningar avse dels genomförandet av den antagna stadsplanen, dels tillgodoseende av den enskilde byggherrens rätt och den enskilde invånarens säkerhet i sanitärt avseende m. m.

Närmaste inseendet över Stockholms stads bebyggande utövas numera av byggnadsnämnden, vars verksamhet började år 1875 och som avgör alla ärenden, vilka skola enligt byggnadsstadgan, fastighetsbildningslagen och byggnadsordningen bedömas och ej tillhöra annan myndighets prövning. Nämnden äger att genom föreläggande av vite göra sig hörsamman. Den består av fem ledamöter, valda för fyra år, två av magistraten och tre av stadsfullmäktige, med lika många suppleanter, jämväl utsedda för fyra år. Stadsfullmäktiges senaste val skedde den 2 december 1918 för perioden 1919—1922. För ett år i sänder väljer nämnden sin ordförande.

Byggnadsnämnden bör ägna synnerlig uppmärksamhet åt, att i avseende å stadsplanen vidtagas alla de förbättringar, som kunna åstadkommas, att i byggnadsordningen införas sådana bestämmelser, som kunna leda till stadens ändamålsenliga bebyggande m. m. I alla till byggnadsnämndens omvårdnad hörande frågor av sådan beskaffenhet, att de skola av stadsfullmäktige prövas, äger nämnden att hos fullmäktige väcka förslag och göra andra framställningar. Nämnden äger ock, där den finner omständigheterna därtill föranleda, göra framställningar hos överståthållarämbetet. Innan stadsfullmäktige avgöra förslag till stadsplan eller ändring därav, till stadgande i byggnadsordningen eller till tomtreglering, där sådan bör av stadsfullmäktige prövas, skall, såvida ej byggnads-

nämnden själv väckt förslaget, dess yttrande inhämtas. Nämnden har till sitt biträde en stadsarkitekt och en stadsingenjör samt i övrigt åtskilliga tjänstemän (se nedan), vilka samtliga befattningshavare tillsättas och entledigas av byggnadsnämnden.

Stadsarkitekten skall vara tillstådes vid nämndens sammanträden med rättighet att deltaga i överläggningarna men ej i besluten och att få sin mening antecknad till protokollet, därest han det äskar. Detsamma gäller om stadsingenjören i avseende å de frågor, som höra till hans befattning.

För att å nämndens vägnar verkställa inspektion av under nämndens prövning hörande byggnadsföretag tillsätter nämnden tre byggnadsinspektörer. Från och med år 1920 är dessutom hos byggnadsnämnden anställd en planteringsinspektör med uppgift att biträda nämnden vid frågor rörande förgårdars och innergårdars anordnande och plantering samt å nämndens vägnar öva tillsyn över deras skötsel.

Till biträde vid behandlingen av ärenden rörande hissar äger nämnden jämväl anlita av överståthållarämbetet förordnade hissinspektörer (se sid. 24).

Författningar m. m. K. byggnadsstadgan för rikets städer den 8 maj 1874 med ändringar den 30 dec. 1876, 18 april 1884, 30 nov. 1888, 20 juni 1890, 26 maj 1899, 12 maj 1917 och 24 maj 1918. Lag om fastighetsbildning i stad den 12 maj 1917 med ändring den 27 maj 1919. Byggnadsordningen för Stockholms stad den 13 dec. 1890, med ändringar den 18 febr. 1892, 18 febr. 1893, 30 maj och 24 aug. 1896, 7 jan., 7 april och 29 dec. 1898, 4 jan. 1900, 19 mars och 20 dec. 1906, 21 mars och 21 sept. 1910, 13 juni 1912, 2 jan., 14 febr., 20 maj, 16 juli och 29 okt. 1914, 7 april, 10 och 16 juli och 18 sept. 1915, 21 dec. 1916, 25 maj 1917, 25 febr., 4 mars, 3 april, 4 juni och 24 nov. 1919 samt 31 mars 1920. Särskilda byggnadsföreskrifter med avseende å byggnadsverksamhetens ordnande inom viss del av Brännkyrkaområdet i Stockholm, fastställda av kungl. maj:t den 24 jan. 1914 (med utsträckt tillämpning enl. k. br. den 21 jan. 1916). Instruktion för de hos byggnadsnämnden anställda byggnadsinspektörer den 19 jan. 1910. Taxa å avgifter för hos byggnadsnämnden begärda byggnadslov, besiktningar m. m., fastställd av kungl. maj:t den 25 okt. 1918. Taxa å avgifter för erhållande av hos byggnadsnämnden rekvirerade kopior av ritningar, fastställd av kungl. maj:t den 21 maj 1920. Taxa för konsulentverksamhet beträffande gårdars anordnande

och planterande, fastställt av överståthållarämbetet den 29 okt. 1919.

Stat år 1920. Utgifter: 125,400 kr.; inkomster: 40,000 kr.

Byggnadsnämndens ledamöter.

Ordförande

(arvode 2,500 kr.).

Klintberg, C. T., rådman (som led. vald av magistraten).

Ledamöter

(arvode 2,000 kr.).

Hafström, T. A. E., rådman (vald av magistraten).

Lallerstedt, E. J., arkitekt, professor (vald av stadsfullm.).

Magnusson, A. E., byggmästare, stadsfullm. (vald av stadsfullm.).

Tengdahl, K. A., ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm:s 1:e vice ordf. (vald av stadsfullm.).

Suppleanter.

Friedholm, J. A., rådman (vald av magistraten).

Johansson, A. W., rådman (vald av magistraten).

Kinberg, A. G. H., överstelöjtnant, stadens byggnadschef (vald av stadsfullm.).

Kreüger, H., civilingenjör, professor (vald av stadsfullm.).

Tengbom, I. J., arkitekt, professor (vald av stadsfullm.).

Sekreterare (14).

Hellsten, E. H.; rt. 82 25; st. 25 64; mottagnings-tid: alla dagar utom onsdagar 11—2.

Delegerade för inspektion av stadsingenjörskontoret.

Magnusson, A. E., byggmästare, stadsfullm.; Tengdahl, K. A., ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm:s 1:e vice ordf.

Stadsarkitekt (0).

Westholm, J. S.; rt. 92 72; st. 25 68; mottagnings-tid: 1—3 (utom onsdagar och fredagar).

Stadsingenjör (0).

Pålman, A. E.; träffas å stadsingenjörskontoret (se nedan).

Vice stadsarkitekt (17).

Hallman, P. O., tjl. under 1920 (se nedan, stadsplanekommissionen), tjl. Bagger, J. A. (se nedan); rt. 82 49; st. 21 16; mottagnings-tid: 1—3 (utom onsdagar och torsdagar).

Extra arkitekter

(till en var av dessa utgår arvode, beräknat efter en årsavlönning av 4,200 kr.; ej å stat).

Bagger, J. A. (se ovan); Norborg, J.; Norden-skjöld, K.; Lindström, C. R.; Johansson, L. C.; Ryberg, K. T.; Wallander, S. A.; Lundquist, E. H. G.; Åkerblad, C. I. E.; Wetterling, G. M. W.

Byggnadsinspektörer

(5,500 kr.; ej å stat).

Landewall, G. E. (Norrmalm och Östermalm); Sjösteen, B. F. O. (Kungsholmen, Staden inom broarna, Södermalm och Bromma); Bobeck, P. E. (Brännkyrka); st. 45 21.

Ingenjör

(8,000 kr.; ej å stat).

Chatillon-Winbergh, G.; rt. 82 45; mottagnings-tid: alla dagar utom fredagar 1—3.

Planteringsinspektör

(3,600 kr., dessutom särskild ersättning enligt taxa; ej å stat).

Nilsson, K. L.

Amanuens

(2,400 kr.; ej å stat).

Seth, J. K. J.

Biträdande tjänsteman å kansliet

(1,800 kr.; ej å stat).

von Krusenstjerna, C. G. A.

Kontorsbiträden (7).

Uddquist, Elin M.; Björk, Anna M. E.

Skrivbiträde (4).

Engström, Ida M.

Extra biträde

för rit- och expeditionsgöromål

(1,500 kr.; ej å stat).

Dahlgren, A. Maria W.

Förste vaktmästare (6).

Kelén, N. J. V.

Vaktmästare (4).

Bauer, C. A.; Andersson, A. G.

Stadsingenjörskontoret.

Stora Nygatan 2 A, 2 tr., St.; rt. 164 70; st. 25 60; expeditionstid: 10—2.

Å magistratens stat fanns tidigare uppförd en stadsingenjör, som efter byggnadsstadgans tillkomst år 1874 överfördes på drätselnämndens första avdelnings stat. Denne övervakade såsom en statens ämbetsman enskildas tomt- och byggnadsärenden, men var på samma gång drätsel-förvaltnings tjänsteman. I sin förra egenskap uppbar han ersättning enligt taxa. År 1898 nppfördes emellertid kontoret på stadens stat mot del att dessa sportler indrogos till stadskassan.

Stadsingenjörskontoret åligger att i enlighet med fastställt instruktion verkställa uppmätning av tomter och utfärda tomtkartor, att utarbета styckningar och sammanläggningar av tomter, att verkställa utstakning och kontrollutstakning av nybyggnader samt behövliga gatuutstakningar, att

Bn.

Bn. å en i lämplig skala upprättad översiktskarta över Stockholm införa alla de förändringar, som äga rum i avseende å stadsplanen, tomters styckning samt tomt- och adressnumrering, att lämna kopior av i kontoret befintliga kartor samt avskrifter av därstädes förvarade handlingar, att till stadskollegiet och fastighetsnämnden avgiva infordrade yttranden i frågor om ändring av eller tillägg till stadsplanen, friköp och lösen av ofria tomtar, köp och försäljning av mark för stadens räkning samt av byggnadsnämnden meddelade beslut om tomters styckning och sammanläggning, att tillhandagå stadskollegiet, fastighetsnämnden, drätselnämnden, gatunämnden, stadens byggnadschef och stadens ombudsman med utfärdande av kopior av kartor, meddelande av upplysningar med mera dylikt, att jämväl i övrigt till byggnadsnämnden, drätselnämnden, gatunämnden och fastighetsnämnden göra framställningar och avgiva infordrade yttranden i de till kontorets tjänstområde hörande ärenden, att till överståthållarämbetet avgiva yttranden i till kontoret hänskjutna frågor angående adressnummer vid gator och övriga ärenden, som till kontorets arbetsområde hör, samt att meddela rotemännen uppgift å de förändringar, som inträffat i avseende å tomters areal, nummer, styckning eller utläggning till torg, gata eller annan allmän plats eller färväg m. m. Kontoret har vidare att genom fyra av sina tjänstemän utföra de arbeten, som enligt stadganden i 2:a, 5:e och 6:e kapitlen av lagen om fastighetsbildning i stad ankommer på mättningsman i stad.

Kontorets personal tillsättes från och med år 1919 av byggnadsnämnden ensam; nuvarande innehavarna av stadsingenjör-, vice stadsingenjör- och arkivariebefattningarna hava dock tillsatts av en valnämnd, bestående av byggnadsnämndens ledamöter och fem ledamöter från drätselnämnden. Med anledning av Brännkyrka sockens inkorporering har inom kontoret inrättats en särskild avdelning för behandling av ärenden från Brännkyrka församling. Extra ingenjörer antagas på stadsingenjörens förslag av byggnadsnämnden samt entledigas i samma ordning. Stadsingenjören, vice stadsingenjören, de sju ingenjörerna och arkivarien skola hava avlagt antingen lantmäteriexamen eller fullständig avgångsexamen från tekniska högskolans fackskola för väg- och vattenbyggnadskonst samt dessutom äga tillfredsställande vitsord om praktisk skicklighet i geodetisk mätning.

Instruktion m. m. Stadsfullmäktiges instruktion för stadsingenjörskontoret den 1 dec. 1898 med däri den 14 febr. 1903 och den 18 nov. 1918 gjorda tillägg. Byggnadsordningen för Stockholms stad den 13 dec. 1890 med senare ändringar (se ovan under byggnadsnämnden). Taxa för stadsingenjörskontoret i Stockholm, fastställd av kungl. maj:t den 24 juli 1919.

Stat år 1920. Utgifter: 286,240 kr.; inkomster: 97,000 kr.

Stadsingenjör (0).

Pålman, A. E.; (förordnad t. o. m. 1923); rt. 164 70; st. 84 16; mottagningstid: 10—12.

Vice stadsingenjör (16)

(dessutom personligt lönetillägg 3,000 kr., utan rätt att härå uppbära dyrtidshjälp).

Myrberg, O.

Uttagningsingenjör (14).

Kinnman, C. E. T., tjl. (se nedan), *tjfr. Löfgren, A.* (avlöning som mättningsingenjör — se nedan — samt dessutom 200 kr.).

Kontrollingenjörer (13).

Söderberg, B. E.; **Dahlöf, K. A.**

Mättningsingenjör (13).

Löfgren, A. (se ovan).

Planmättningsingenjörer (13).

Hanson, N.; **Bergström, S. H. E.**

Arkivarie (12).

Ljungström, O.

Kanslist (11)

(nuv. innehavaren åtnjuter dessutom personligt lönetillägg å 1,000 kr.).

Wissler, A. F.

E. o. tjänstemän

(3,600—4,600 kr.).

Carlquist, A. Th. (se nedan); **Ekeley, A. Th.**; **Mattsson, I. E.**; **Brysell, O. H.**; **Wilow, J. A. V.**; **Nilsson, I.**

Kontorsbiträde (5).

Holmstedt, I. W. (Mimi).

Ritbiträden (5).

Österberg, Ebba C. O.; **Widberg, Gerda H. E.**; **Ljungström, f. Drakenberg, Sigrid E.**; **Lindahl, Signe I.**; **Malmqvist, Dagmar M.**; **Brandel, Maria J.**; **Jacobson, Elvan V. A. K.**

Vaktmästare (4).

Borg, Ph. L.; **Ericsson, C.**

Dessutom tillfälliga biträden och hantlangare.

Avdelningskontor för Brännkyrka.

Storkyrkobrinken 16, St.; rt. 128 99; st. 5178.

Föreståndare

(avlöning som uttagningsingenjör samt tilläggsarvode 1,200 kr.).

Kinnman, C. E. T. (se ovan).

Biträdande ingenjör

(4,200 kr.; ej å stat).

Carlquist, A. Th. (se ovan).

Expeditionsbiträden

(2,100, resp. 1,500 kr.; ej å stat).

Berlin, Elna (se nedan); **Berglund, Inga S.**

Ritbiträden (5).

Barkman, Anna Ch.; **Berlin**, Elna, tjl. (se ovan),
tj.f. **Hammarbäck**, Hulda S.

Dessutom *tillfälliga biträden och hantlangare.*

Förrättningsman för fastighetsregistret.

Lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad föreskriver i 7 kap., att för varje stad skall finnas ett fastighetsregister. Registerförare förordnas av konungens befallningshavande efter förslag av staden. Fastighetsregistret skall uppläggas med ledning av registerkarta med tillhörande handlingar. Till upprättande av denna karta förordnar konungens befallningshavande person, behörig att innehava befattning som mätungsman i stad. Arbetet skall planläggas sålunda, att registerkarta föreligger inom tre år från det lagen trätt i kraft, d. v. s. från 1918 års ingång.

Förrättningsman för kartan.

Påhlman, A. E., stadsingenjör.

Registerförare.

Ljungström, O., arkivarie.

Stadsplanekommissionen.

Bollhusgränd 1, St.; rt. 140 45; st. 141 45; expeditionstid: sakkunnige ledamoten träffas tisdagar, torsdagar och lördagar 10—12.

I anledning av därom väckt motion beslöt stadsfullmäktige vid sammanträde den 29 mars 1909 uppdraga åt drätselnämndens första avdelning och byggnadsnämnden att efter utredning genom en kommitté, bestående av två ledamöter av vardera av bemälda myndigheter, stadens byggnadschef, stadsingenjören, stadsarkitekten och en av kommittén med sig adjungerad, i stadsplanefrågor särskilt sakkunnig person, förstärkt med tre av stadsfullmäktige utsedda personer, gemensamt uppgöra och till stadsfullmäktige inkomma med förslag dels till revision av stadsplanerna för det nuvarande stadsområdet, särskilt i syfte att befrämja utnyttjandet av stadens gatugränder fastigheter, och dels till användning av dessa senare på lämpligt sätt för olika ändamål.

År 1912 uppdrogo stadsfullmäktige åt stadsplanekommissionen att uppgöra och inkomma med förslag till stadsplaner för tät bebyggda samhällen inom Brännkyrka socken, ävensom plan till huvudtrafikleder från stadens dåvarande gräns och förbindelseleder mellan tät bebyggda områden inom samma socken. Samtidigt förstärktes kommissionen med ett ombud för dåv. lantegendomsnämnden, som från den 4 dec. 1916 deltog i alla ärendens behandling. I samband

med inrättandet av fastighetsnämnden (fr. o. m. år 1919) skedde den förändringen i stadsplanekommissionens sammansättning att den ene av de två representanterna för drätselnämndens första avdelning ersattes med en ledamot utsedd av fastighetsnämnden, varjämte stadens fastighetsdirektör inträdde i kommissionen som självskrivnen ledamot i stället för det av lantegendomsnämnden utsedda ombudet.

Med anledning av den kommunala omorganisationen hava ytterligare förändringar ägt rum i kommissionens sammansättning, så att denna fr. o. m. den 1 april 1920 består, förutom av ordförande, som skall vara det borgarråd, som är ordförande i fastighetsnämnden, av byggnadschefen, fastighetsdirektören, stadsingenjören och stadsarkitekten samt sju andra ledamöter, av vilka tre utses av stadsfullmäktige, två av byggnadsnämnden, en av drätselnämnden och den sjunde utgöres av en av kommissionens övriga ledamöter utsedd, i stadsplanefrågor särskilt sakkunnig, avlönad ledamot.

Stat år 1920. Utgifter: 77,620 kr.

Avlöningar m. m. Till särskild sakkunnig ledamot: 15,000 kr. (under villkor att enskild arkitektverksamhet ej får av honom idkas inom Stockholm samt utan kommissionens medgivande ej heller utom staden). Sekreterare: 1,200 kr. Biträden: 48,600 kr., varav utgå arvoden med växlande belopp: till byråarkitekt och byråingenjör 7,000 kr., till biträdande arkitekter och ingenjörer 4,200—5,100 kr., till övriga biträden 2,000 kr. Till vaktmästargörömmål: 420 kr. Inga av befattningarna äro uppförda å stat.

Ledamöter.

Meurling, C. H. F., borgarråd, ordf.; **Kinberg**, A. G. H., byggnadschef; **Eggert**, G. E., förste ingenjör (förordnad som fastighetsdirektörens ställföreträdare); **Påhlman**, A. E., stadsingenjör; **Westholm**, J. S., stadsarkitekt; **Gellerstedt**, N. O., civilingenjör, **Olsson**, J. E., civilingenjör, **Tengbom**, I. J., arkitekt, professor (valda av stadsfullmäktige); **Tengdahl**, K. A., ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm.: 1:e vice ordf., **Lallerstedt**, E. J., arkitekt, professor, vice ordf. (valda av byggnadsnämnden); **Juhlin-Dannfelt**, C. G., borgarråd, stadsfullm. (vald av drätselnämnden); **Hallman**, P. O., vice stadsarkitekt (sakkunnig ledamot).

Sekreterare.

Björkman, C. A. J.

Sakkunnig ledamot.

Hallman, P. O. (se ovan).

Byråarkitekt.

Berven, Hj. G. M.

Bn.

Bn.

Biträdande arkitekter.

Holmberg, O. F. W.; Sehlstedt, O.

Byråingenjör.

Nordgård, K.

Biträdande ingenjörer.

Carlstedt, R. B.; Wallenberg, G. O.

Övriga biträden.

Alland, H. Swea A.; Arnander, Ingeborg; Pravitz,
J. Maria E.; Willén, Adèle Ch.

Vaktmästare.

Kelén, N. J. V.

Stockholms stads gatunämnd och i samband därmed stående institutioner.

Gatunämnden.

Stora Nygatan 2 B, 1 tr., St.; rt. 16474; st. 29 00. Sessionstid vanligen varannan onsdag kl. 3,30 e. m.

I samband med drätselnämndens ombildning till stadens centrala finansmyndighet (jfr ovan under drätselnämnden) överflyttades flertalet av de icke direkt finansiella angelägenheter, vilka förut handhäfts av drätselnämnden, till en nyinrättad nämnd, gatunämnden, vilken trädde i verksamhet den 10 april 1920. Den nya nämnden utgör sålunda väsentligen en fortsättning av den förutvarande drätselnämndens andra avdelning (jfr sid. 54 och nedan); dock med den skillnaden att till gatunämnden överförts jämväl brandväsendet, vilket förut sorterades under drätselnämndens första avdelning, samt vidare att byggnadskontorets arkitektur- och hamnavdelningar samt vattenledningsverket överflyttats till resp. fastighetsnämnden, hamnstyrelsen och industriverksstyrelsen.

Gatunämnden handhaver förvaltningen av stadens gator, torg och andra allmänna platser med därtill hörande anläggningar, såsom viadukter, trappor, hissar, avlopp, bekvämlighetsinrättningar, planteringar m. m., samt av stadens förråd även som av stadens renhållningsväsen och brandväsen. Nämnden handlägger vidare gatuväsendet rörande frågor om broar över vattendrag, om gatutrafiken, gatuledning, den allmänna belysningen (utom å hamnområdena) samt de övriga angelägenheter, vilkas vård av stadskollegiet åt nämnden överlämnas.

Nämnden består av, förutom ordförande och vice ordförande, som utses av stadskollegiet, fem andra ledamöter, vilka jämte fem suppleanter väljas av stadsfullmäktige. Ordförande skall vara ett av borgarråden och vice ordförande en av stadskollegiets övriga ledamöter. När överståthållaren är tillstädes, föres ordet av honom.

Under gatunämnden lyda byggnadskontoret, vars chef är byggnadschefen, renhållningsverket, vars chef är renhållningsdirektören, och brandväsendet, vars chef är brandchefen. Vid nämndens sammanträden äga de nämnda cheferna närvara och var för sitt förvaltningsområde deltaga i överläggningarna, med rätt att därvid framställa förslag och få sina meningar antecknade till protokollet.

Nämndens årliga räkenskaper och förvaltning granskas av revisorerna, vilka till ett antal av tre, jämte två suppleanter, utses av stadsfullmäktige.

Instruktion. K. instruktion för Stockholms stads gatunämnd den 19 mars 1920.

Stat år 1920. Utgifter: 15,010,579 kr.; inkomster: 2,924,900 kr.

Gatunämndens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Sandberg, H. K. A., borgarråd, stadsfullm.

Vice ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Kinmanson, H. S., byrådirektör, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

***Hultman, G. H.**, civilingenjör, stadsfullm.

Johanson, K. E., landsorganisationens sekreterare, stadsfullm.

Lange, E., kassör, stadsfullm.

***Magnusson, A. E.**, byggmästare, stadsfullm.

Pehrsson, J. P., förtroendeman, stadsfullm.

Suppleanter.¹⁾

Hallgren, L. G., järnkramhandlare, stadsfullm.

Forssberg, E. V., direktör.

***Weidenhayn, P. A.**, banktjänsteman.

Lindqvist, E. V., ingenjör.

***Persson, P. G.**, faktor, stadsfullm.

Gatunämndens delegerade.

Gatunämnden äger mellan sina ledamöter fördela göromålen på sätt lämpligast synes, även som uppdraga åt en eller flera av sina ledamöter, såsom särskilda delegerade, eller åt under nämnden lydande förvaltningschefer, var för sitt område, att handhava vissa förvaltningsärenden.

Den 14 april 1920 beslöt nämnden, att för närvarande icke skulle utses särskilda delegerade för frågor rörande byggnadskontorets gatu- och parkavdelningar, brandväsendet och gatubelysningen.

Renhållningsdelegerade.

Sandberg, H. K. A., borgarråd, stadsfullm. (självskr.); **Hultman, G. H.**, civilingenjör, stadsfullm.; **Johanson, K. E.**, landsorganisationens sekreterare, stadsfullm.

¹⁾ Suppleanterna äro upptagna i samma ordningsföljd som de ledamöter, vilkas resp. ersättare de, enligt nämndens beslut, i första hand skola vara.

Gn. Utgiftsgranskare.

Sandberg, H. K. A., borgarråd, stadsfullm. (självskr.); **Lange, E.**, kassör, stadsfullm.; **Magnusson, A. E.**, byggmästare, stadsfullm.

Delegerade för frågor rörande understöd.

Lange, E., kassör, stadsfullm.; **Lindqvist, E. V.**, ingenjör.

Gatunämndens revisorer.

Då nämndens verksamhet tog sin början först under år 1920, kommer granskning av dess förvaltning icke i fråga förrän år 1921. De under gatunämnden lydande verkens förvaltning under år 1919 granskas av drätselnämndens revisorer (se sid. 55).

Gatunämndens kansli och expedition.

Drätselnämndens kansli och expedition tjänstgör tillvidare som kansli och expedition även för gatunämnden. Se vidare sid. 55.

Stockholms stads byggnadskontor.

Övre Munkbron 1 A, St.; rt. 13 24, 6965, 86 28, 86 32, 102 00, 116 23, 130 55; st. »byggnadskontoret»; expeditionstid: 10—230, lördagar och helgdagsaftnar 10—2. (Se för övrigt nedan under de olika avdelningarna.)

Nödvändigheten av att på ett håll koncentrera handläggningen av byggnadsfrågor, tidigare splittrad på olika håll, medförde 1874 tillsättande av en byggnadschef och utarbetande av en plan för ett byggnadskontor.

Byggnadskontoret, som förut sorterat under drätselnämndens andra avdelning, lyder fr. o. m. april 1920 under gatunämnden, som tillsätter och avskedar dess ordinarie personal. Byggnadskontoret, som tidigare bestått av sex avdelningar, omfattar numera, sedan under år 1920 en utbrytning av arkitekturavdelningen, hamnavdelningen och vattenledningsverket ägt rum, endast tre avdelningar: gatu-, park- och förrådsavdelningarna.

Byggnadschefen åligger att hava inseende över alla byggnadskontorets arbeten; att hos vederbörande nämnd göra framställningar och väcka förslag i ämnen, som ligga inom hans verksamhetsområde; att med biträde av honom underlydande verkställa alla förberedande åtgärder för ifrågakommande arbeten, såsom uppgörandet av ritningar, kostnadsförslag och profiler m. m.; att på lämpligaste sätt ordna arbetena och själv över dem ägna tillsyn, så att de bliva väl och billigt utförda; samt att hålla hand däröver, att vederbörande arbetschefer och andra honom underlydande var i sin befattning fullgöra

sina åligganden och de särskilda föreskrifter, som dem av byggnadschefen meddelas. Byggnadschefen antager och avskedar de tillsyningsmän och arbetsbiträden, som icke av nämnden antagas, samt bestämmer deras avlöning; allt detta dock med de inskränkningar, som kunna föranledas av stadsfullmäktiges eller stadens löneavtalsnämnds beslut i fråga om drifts- och arbetspersonals arbets- och lönevillkor. Vid gatunämndens sammanträden äger byggnadschefen närvara med rätt att deltaga i överläggningarna rörande alla de ärenden, som ligga inom området för hans verksamhet. Byggnadschefen är skyldig att vid påfordran tillhandagå stadens nämnder och styrelser i allt, vad till hans verksamhet hör. Över byggnadskontorets samtliga arbeten åligger det honom att för varje år uppgöra en fullständig berättelse. Byggnadschefen har att av stadens alla under kommunalstyrelsen lydande tjänstemän erhålla de upplysningar, varav han för fullgörande av sina åligganden kan vara i behov.

Instruktioner. Instruktion för Stockholms stads byggnadschef den 14 nov. 1874 med ändring den 27 juni 1918. Instruktion för byggnadskontoret, fastställd av drätselnämndens andra avdelning den 7 april 1909. (Nya instruktioner äro under utarbetande.)

Avlöningar. Enligt stadsfullmäktiges beslut den 3 mars 1919 utgår tillvidare till på stat anställda verkmästare, trädgårdsmästare och maskinister vid byggnadskontoret ett konjunkturtillägg, som för år räknat uppgår till 700 kr. för de i 8:e lönegruppen upptagna, 600 kr. för de i 9:e gruppen upptagna och 500 kr. för de i 10:e gruppen upptagna.

Stat år 1920. Utgifter: 7,196,691: 81 kr.; inkomster: 63,965 kr.

Byggnadschef (0).

Kinberg, A. G. H.; rt. se ovan; st. »byggnadskontoret»; mottagningstid: 11—12.

Byggnadskontorets expedition.

Övre Munkbron 1 A, St.; rt. se ovan; st. »byggnadskontoret»; expeditionstid: se ovan.

Stat år 1920. Utgifter: 210,800 kr.

Registrator (12).

Olbers, G. E.

Byråingenjör, tillika sekreterare

(8,050 kr.; ej å stat).

Fröman, N. O.

Kontorsbiträden (5).

Fröman, Hedvig Ch.; Nordenstrahl, Maj S. C. V.

Skrivbiträden (4).

Piehl, f. Carlström, Hilma M. C. T., tjl., tjf.
Svensson, Linnea V. I. (se nedan); **Carlson, Greta E.**

Skrivbiträde

(1,200 kr.; ej å stat).

Svensson, Linnea V. I. (se ovan).

Förste vaktmästare (6).

Dahlberg, K. J.

Vaktmästare (4).

Svensson, J. S.

Räkenskapsbyrån.

Övre Munkbron 1 A, St.; rt. se ovan;
st. »byggnadskontoret»; expeditionstid:
se ovan.

Kamrerare (14).

Jäderlund, E. R. G.

Bokhållare (12).

Elmqvist, H. S. O.; Lind, A. E.; Runqvist, Hj. F.

Kontorsskrivare (10).

Björkman, A. B., tjl., tjf. Grundström, N. E.

Kontorsbiträde (7).

Schöldström, H. M. (Greta); Tunell, Signe E. M.

Kontorsbiträde (5).

Lundqvist, Karin J. M.

Extra kontorsbiträden

(1,200 kr.; ej å stat).

Henneberg, Karin; Jonsson, Elsa K.; Tenger,
Laila E.; Johansson, Helga E.

Vaktmästare (4).

Karlsson, A. K.

Gatuavdelningen.

Gamla rådhuset, Riddarhustorget 8, St.;
telefoner och expeditionstid: se sid. 78
(byggnadskontoret).

Avdelningen uppgör förslag till gator, vägar,
gatubroar och gatutrappor, avlopp m. m. samt
verkställer anläggning och underhåll av desamma.

Stat år 1920. Utgifter: 3,431,700 kr.; in-
komster: 27,650 kr.

Överingenjör och chef (0).¹⁾

Gimberg, C. J. (förordnad t. o. m. 1920); rt.
se ovan; st. »byggnadskontoret»; mottagnings-
tid: 1—3.

Byråingenjör (14).

Bjurelius, W. E.

Ingenjör (12).

Brolin, S. J. F.

¹⁾ Vid nuvarande innehavarens avgång i aug.
1920 kommer överingenjörsbefattningen, enligt
stadsfullmäktiges beslut den 21/6 1920, att t. v.
indragas och de med densamma förenade arbets-
uppgifterna att övertagas av byggnadschefen.

Kontorsbiträde (5).

Josephson, Ella C.

Vaktmästare

(2,050 kr.; ej å stat).

Jonsson, F. V.

Gatubyrån.

Förste ingenjör och föreståndare
(16).

Hedström, E.; mottagningstid: 2—3.

Distriktsingenjörer (14).

Lindhall, J. O. E.; Bergman, C. G.; mottag-
ningstid: 2—3.

Ingenjörer (13).

Adler, K. K.; Wibeck, N. G.

Ingenjörer (12).

Lundvik, K. Fr.; Andersson, C. J.

Ingenjör

(4,150 kr.; ej å stat).

Berg, J. G.

Ritare (10).

Eriksson, C. E.; Stenberg, G. V.

Ritare

(2,450—2,850 kr.; ej å stat).

Wallenberg, G. O., tjl. (se stadsplanekommission-
nen); Jansson, A.

Avloppsbyrån.

Förste ingenjör och föreståndare
(16).

Hallberg, C. O.; mottagningstid: 2—3.

Ingenjör (14).

af Klercker, K. A.; mottagningstid: 2—3.

Ingenjörer (13).

Pehrson, K. C. P.; Hellgren, S. A.

Ingenjör (12).

Lidvall, N. A. F.

Konstruktör (11).

Ingvall, A. T.

Ritare (10).

Stenhardt, J. O.

Ritare

(2,250—2,450 kr.; ej å stat).

Norder, H. I. T.; André, C. F.; Strömberg, S.

Vid gatu- och avloppsbyråerna dessutom fyra
verkmästare (9) och sexton verkmästare (8).

Kartbyrån.

Föreståndare (11).

Bergström, A. A.

Gn.

Gn.

Ritbiträden (5).

Hjorth, Elsa; Bjurelius, Nanny M.; Folin, Hildgard S.; Lundqvist, Jenny Ch. M.; Myrberg, Johanna Ch.

Ritbiträde

(1,200 kr.; ej å stat).

Burström, Elsa J.

Parkavdelningen.

Kontor: Götgatan 92 & 94, Sö.; *rt.* 164 19; *st.* 18 15; *expeditionstid:* se ovan. *Växthus och trädskolor:* Götgatan 109 A. *Växthuset tillgängliga för allmänheten vardagar 9—1, sön- och helgdagar 11—4.*

Avdelningen uppgör förslag till parker, planteringar m. m. samt verkställer anläggning och underhåll av desamma.

Stat år 1920. Utgifter: 750,385 kr.; inkomster: 12,755 kr.

Stadsträdgårdsmästare (15).

Hammarberg, L. M. F.; *rt.* 164 19; *st.* 18 15; *mottagningstid:* 9—10.

Trädgårdstekniker (13).

Johansson, A.

Förste trädgårdsmästare (10).

Johansson, G. F.

Kontorsbiträde (5).

Forsslund, Anna-Lisa.

Dessutom tre *trädgårdsmästare* (9) och tre *trädgårdsmästare* (8).

Förrådsavdelningen.

Gamla Brogatan 53, C.; rt. 14 36, 96 01; *st.* 14 39, 14 74, 43 47, 54 92, 64 92; *expeditionstid:* 9—4, *lördagar och helgdagsaftnar* 9—3.

Avdelningen handhar byggnadskontorets gemensamma upphandlingsväsende, förråd, verkstäder, skogsavverkningar, transportmedel, stenhuggerier, grustag m. m., anskaffar och distribuerar kol, ved, oljor och diverse materialier till stadens övriga verk och inrättningar samt utövar kontroll över bränsleförbrukningen och värmeekonomin vid stadens ångpanneanläggningar.

Stat år 1920. Utgifter: 451,406: 81 kr.

Förrådsintendent och chef (17).

Låftman, K. J. T.; *telefoner:* se ovan; *mottagningstid:* 2—4.

Förrådsintendentens expedition.

Gamla Brogatan 53, C.; telefoner och expeditionstid: se ovan.

Assistent för inköpsärenden

(4,150 kr.; ej å stat).

Gillberg, E. A.

Bokhållare (12).

Johansson, A. E., huvudbokförare.

Kontorsskrivare

(2,650 kr.; ej å stat).

Ihrman, L., registrator.

Förrådsskrivare (9).

Jonsson, Märta, korrespondent; en vakant.

Skrivbiträde

(1,200 kr.; ej å stat).

Wahlberg, Daga.

Värmekontrollant.¹⁾

Selldin, C., ingenjör; *rt.* 23 74, 29 98, 211 18; *st.* 8 41, 98 51; *mottagningstid:* 9—10.

Eldareinstruktör.¹⁾

Blomqvist, A., övermaskinist; *rt.* 29 98; *st.* 8 41.

Underhållsbyrån.

Gamla Brogatan 53, C.; telefoner och expeditionstid: se ovan.

Ingenjör och föreståndare

(4,450 kr.; ej å stat).

Sundberg, T. E. M.; *mottagningstid:* 1—3.

Bokhållare (10).

Curth, K. E. Eison.

Verkmästare

(en: grupp 8; en: 2,250 kr.; ej å stat).

Hansson, C. O. (smidesverkstaden, *st.* 64 92); Fjellström, J. N. (snickareverkstaden, *st.* 64 92).

Förråden.

Huvudförrådet: Gamla Brogatan 53, C.; telefoner: se ovan. Södra förrådet: Timmermansgatan 49, Sö.; st. 36 38. *Brädgårdarna: kvarter Röda Berget, st.* 218 81; *Inedal, st.* 69 07; *Timmermansgatan 54, st.* 36 38.

Materialförvaltare (13).

Warnecke, F. W. F.; *mottagningstid:* 1—3.

Bokhållare (12).

Ljungström, G. I. N., bitr. materialförvaltare; Sellitz, G. E. (inventarieförrådet).

¹⁾ Då dessa äro anställda och avlönade av mellersta och norra Sveriges ångpanneförening enligt kontrakt med byggnadskontoret och således i berörda egenskap äro ångpanneföreningens men icke stadens tjänstemän, hava de icke upptagits i kalenderns personalavdelning.

Bokhållare (10).

Nylén, A. G. (bränsle- och virkesförrådet) (se nedan); **Hedman, T. E., Zetterlund, C. E.** (materialförrådet).

Kontorsbiträden

(2,050 kr.; ej å stat).

Lilienberg, K. A. V.; Möller, K. A.; Eriksson, J.

Kontorsbiträde (7).

Lundqvist, A. K. (Karin).

Kontorsbiträde (5).

Cederberg, Ebba M.

Skrivbiträde (4).

Östlund, Hildegard.

Förrådsmästare (10).

Karlsson, A. W., huvudförrådet; före och efter ordinarie kontorstid: st. 43 47.

Dessutom en *förrådsmästare* och fem *bräddgårdsförmän* (ej å stat).

Bränsle- och transportbyrån.

Gamla Brogatan 53, C.; rt. se ovan samt direkt 164 43; st. se ovan; *sjötransporterna:* **Peder Myndes Backe 6, Sö.;** rt. 148 69, 164 96; st. 18 39, 32 95.

Bokhållare (10).

Nylén, A. G. (se ovan).

Kontorsbiträde (5).

Johansson, K. A. (Malla).

Kontorsbiträden

(1,200—1,550 kr.; ej å stat).

Nyström, K. G.; Staf, A. M. E. (Greta).

Dessutom två *verkmästare*, en *skogvaktare*, åtta *förmän*, två *transportmästare*, en *ångbåtsbefälhavare* och en *maskinist* (ej å stat).

Stenhuggerierna.

Stockholm: **Peder Myndes Backe 6, Sö.;** rt. 148 69, 164 96; st. 18 39, 32 95; **Stenhamra:** rt. **Svartsjö 27;** st. **Skå 50; Vätöberg:** rt. **Vätö 2.**

Ingenjör och föreståndare (11)

(dessutom provision å tillverkad gatssten).

Ohlsson, J. E. B., tjl., t.jf. Wintzell, S. O. V.; mottagningstid: 2—4; rt. 164 96; st. 32 95; träffas i regel vid Stenhamra första och vid Vätöberg tredje veckan i varje månad.

Bokhållare (10).

Hydbom, T. H.

Dessutom tre *stenhuggeriverkmästare* (8), en *bergverkmästare* (8) och en *maskinist* (8) samt två *stenhuggeriverkmästare*, en *ma-*

skinist, fem *bergförmän* och tre *mätare-förmän* (ej å stat). **Gn.**

Förteckning över läkare för byggnadskontorets arbetare.¹⁾

(Då dessa läkare, med vilka staden uppgjort visst ackord, icke i nedanstående egenskap äro att betrakta såsom stadens tjänstemän, hava deras namn icke heller i berörda egenskap upptagits i personalavdelningen.)

Enligt avtal skola stadens arbetare erhålla kostnadsfri sjukvård samt medicin, som av stadens läkare föreskrives.

Följande läkare hava tillsvidare antagits för byggnadskontorets arbetare.

Olson, E.; Götgatan 69, *Sö.;* rt. 114 30; st. 308 00; mottagningstid: vardagar 9—10, 2—3, sön- och helgdagar 9—10.

Widstrand, C. A.; Bellmansgatan 6, *Sö.;* rt. 71 54; st. 133 38; mottagningstid: vardagar 9,30—10,30, 3,30—4, sön- och helgdagar 10—11.

Ljungström, V.; Hantverkaregatan 26, *C.;* rt. 85 80; st. 202 96; mottagningstid: sept.—maj alla dagar 9—10; juni—aug. vardagar 9,30—10,30, sön- och helgdagar 9—10.

Sundberg, L. G. T.; Nybrogatan 11 A, *O.;* rt. 29 85; st. 60 18; mottagningstid: vardagar 9—10, sön- och helgdagar 9,30—10,30.

Almroth, F. A.; villa Älvhem, Älvsjö, rt. Älvsjö 1 04; st. Långbrodal 2 60; mottagningstid: vardagar 9—10, 3—4, sön- och helgdagar 10—11.

Vid stenhuggerierna.

Berglund, F. E.; Svartsjö; rt. Svartsjö 3; st. Tappström 6 och Hillersjö 5; mottagningstid: 9,30—10 f. m. (för arbetarna vid Stenhamra).

Stadens personhiss i Stadsgården.

Vid Söderbergs trappor: st. *Söder* 23 75; *hissen trafikerar söckendagar* 6,30—10, 12—3 och 5—7 e. m.

Hissen byggdes enligt stadsfullmäktiges beslut den 31 dec. 1905 och öppnades för trafik den 22 dec. 1907. Avgiften utgör enligt drätselnämndens första avdelnings beslut den 18 juni 1907 4 öre för uppfärd och 2 öre för nedfärd.

Reglemente är fastställt av överståthållarämbetet den 18 dec. 1907.

Stat år 1920. Utgifter: 5,000 kr.; inkomster: 2,000 kr.

Tillsyningsman

(600 kr.; ej å stat).

Blom, P. J. B.

¹⁾ Dessa läkare anlitas t. v. även av arbetare vid fastighetsnämndens husbyggnadsavdelning.

Gn. Stockholms stads renhållningsverk.

Avdelningen i Stockholm: Brännkyrkagatan 2 A, Sö.; rt. 27 73, 127 73; st. 34 38, 38 66, 39 44; kontorstid: 9—4; expeditionstid: 10—2.30.

Avdelningen vid Lövsta, se nedan.

Renhållningen var i äldsta tider en fastighetsägarnas privatsak. Redan i medeltida författningar återfinnas emellertid straffbestämmelser för försummad renhållning och under Gustaf I:s regering utfärdades detaljerade bestämmelser, som sedan upprepades och skärptes av efterföljande regenter. Dessa föreskrifter synas dock mest hava avsett gaturenhållning, medan ringa uppmärksamhet ägnades gårds- och avträdesrenhållning. Det första steget till stadens övertagande av gaturenhållningen togs år 1661, då staden mot avgift började tillhandahålla hästar, kärror och prämar för bortförande av gatuorenlighet. År 1774 anställdes en entreprenör för all slags renhållning i den inre staden; betalningen utkrävdes av husägarna. Denna »tvångs-entreprenad» upphörde emellertid åter 1798 och ersattes efter hand av ett flertal olika entreprenörer utom beträffande avträdesrenhållningen, för vilken år 1792 utfärdades ett reglemente, som bland annat föreskrev inrättande av trenne »anvisningskontor», å vilka allmänheten hade att anmäla ombyte av avträdeskärl.

Systemet med entreprenörer visade sig emellertid mindre fördelaktigt, och renhållningsförhållandena i huvudstaden lämnade mycket övrigt att önska, vilket ledde tanken på kommunens övertagande av renhållningen, och skedde detta genom drätselkommissionens beslut om upprättande av ett renhållningsverk, som började sin verksamhet den 1 maj 1859.

Renhållningsverket övertog nu avträdesrenhållningen, varemot gatu- och gårdsrenhållningen fortfarande utfördes genom entreprenörer. Till upplags- och omlastningsplats för såväl latrinerna som de vid lastningsstationerna av entreprenörerna avlämnade soporna användes till en början Fjäderholmarna, tills staden för ett ändamålsenligare utnyttjande av renhållningsprodukterna år 1885 inköpte Riddersvik och Lövsta i Järfälla socken (se vidare nedan sid. 85). För avträdesrenhållningen gälla föreskrifter, utfärdade den 31 mars 1892; för verkets hithörande skyldigheter är renhållningsverkets direktör ansvarig. Beträffande lokaler för mottagande av budning, deras antal och adress, tiden då de hållas öppna för allmänheten samt andra därmed sammanhängande anordningar utfärdar överståthållarämbetet på gatunämndens framställning särskilda kungörelser. Hämtning betalas enligt av stadsfullmäktige beslutad, av överståthållarämbetet fastställd taxa (se nedan).

Efter långvariga förhandlingar beslöt stadsfullmäktige i november 1895, att staden skulle övertaga även renhållningen av gator och allmänna

platser, däri inbegripet även bortförande av snö och is m. m. Fastighetsägarna skulle befrias från detta bestyr på så sätt, att för varje fastighet årligen erlades en till beloppet en gång för alla bestämd avgift, därav 85 % användes till bestridande av årskostnaden för gaturenhållningen och 15 % avsattes till en fond för avlösning av husägarnas omförmälda gaturenhållningsskyldighet, tills denna fond uppgått till sådant belopp, att räntan motsvarade det belopp, som beräknats som stadens årskostnad för renhållningen, vid den tid, staden övertog densamma, dock att inbetalning ej skulle ske längre än 50 år. Detta stadsfullmäktiges beslut fastställdes den 22 januari 1898 av kungl. maj:t, som därvid föreskrev vissa villkor och förbehåll för sagda övertagande av renhållningen. Gaturenhållningsavgiften bestämdes av uppskattningsnämnder, en för varje territoriell församling. Allteftersom nya gator utläggs och öppnas för trafik, äger uppskattning av renhållningsavgift för vid dem belägna fastigheter rum. Den sålunda övertagna gaturenhållningen ombesörjdes till en början dels av renhållningsverket självt, dels av utav verket antagna entreprenörer. Renhållningsverket utför emellertid nu självt från den 1 oktober 1910 helt den från fastighetsägarna övertagna renhållningsskyldigheten. Genom avtal med kronan av den 4 oktober 1901 övertog staden även dess renhållningsskyldighet med undantag för gatorna vid kungl. slottet, Skepps- och Kastellholmarna samt vissa regementens kaserner. Kommunen ombesörjer, där fastighetsägare så önskar, även gårdsrenhållning efter särskild taxa (se nedan), men besörjes gårdsrenhållningen huvudsakligen av entreprenörer och av fastighetsägarna själva.

Tvenne viktiga förbättringar i huvudstadens renhållningsväsen hava genomförts under de senare åren genom stadsfullmäktiges beslut angående tillåtelse att med vissa undantag använda vattenledningsvatten för spolning av vattenklosetter (enligt beslutet år 1904 för vattenklosetter med septic tank, enligt beslutet 1909 även för sådana utan septic tank) samt genom fullmäktiges beslut den 19 november 1906 angående tvädelning av hussoporna i gödselsopor och skräpsopor (angående den tredelning av hussoporna, som kommit till stånd genom de från och med år 1919 för hela staden gällande bestämmelserna om särskild uppsamling av köksavfallet se sid. 154), varigenom blivit sörjt för att avfallet på ett naturligt sätt kan undanröjas dels genom försäljning till gödsel och dels genom förbränning. Den del, som kan användas som gödningsämne, försäljes genom huvudkontoret; angående fördelningen av skräpsoporna, se nedan under avdelningen vid Lövsta.

Renhållningsverket sorterade förut under drätselnämndens andra avdelning men fr. o. m. april 1920 under gatunämnden. I spetsen för verket står en direktör, som chef för de båda avdelningarna, den i Stockholm och den vid

Lövsta. Under direktören står en inspektör som ledare av det tekniska och en kamrerare för ekonomin och räkenskapsväsendet samt en föreståndare för avdelningen vid Lövsta, se vidare nedan.

Kungörelser m. m. Ordningsstadgan för rikets städer, fastställd av kungl. maj:t den 24 mars 1868, med senare ändringar. Särskilda ordningsföreskrifter för Stockholm utöver vad ordningsstadgan för rikets städer innehåller, överståthållarämbetets kung. den 11 jan. 1869, med senare ändringar. Hälsovårdsstadgan för riket, fastställd av kungl. maj:t den 19 juni 1919, med ändring den 19 mars 1920. Överståthållarämbetets kungörelse ang. särskilda föreskrifter om renhållningen inom egendomarna i huvudstaden den 31 mars 1892 (»renhållningsstadgan»), med senare ändringar. Kungl. brev ang. kommunens övertagande av fastighetsägarnas bestyr med gaturenhållningen den 22 jan. 1898 med ändring den 24 juli 1919. Kungl. brev ang. kommunens övertagande av kronans gaturenhållningsskyldighet för sina fastigheter den 4 okt. 1901. Överståthållarämbetets kungörelse den 22 april 1904, med ändrade bestämmelser i anledning av kommunens övertagande av gaturenhållningen. Överståthållarämbetets kungörelse angående sopstationerna den 20 juni 1904, angående transport av avträdesorenlighet den 5 april 1905 och angående fördelningen av soporna den 15 jan. 1907, 15 juli 1912, 23 dec. 1916, 21 apr. och 22 dec. 1917 samt 3 juli och 27 dec. 1918. Taxa å avgift för hämtning av latrin, fastställd av överståthållarämbetet den 18 juni 1892, med ändringar den 7 juni 1917, 30 maj 1918 samt 6 mars och 21 nov. 1919. Taxa för gårdsrenhållning, fastställd av drätsel-nämndens andra avdelning den 1 maj 1918. Överståthållarämbetets kungörelse den 17 maj 1919 ang. förbud mot lumpinsamling ur husopor. Överståthållarämbetets kungörelse den 5 juli 1913 ang. huvudstadens indelning i budyndingsdistrikt. (Jfr karta i kalenderns statistiska avdelning.)

Instruktion. Någon särskild instruktion finnes ej.

Avlöningar. Enligt stadsfullmäktiges beslut den 3 mars 1919 utgår tillsvidare till på stat anställda tillsyningsmän vid renhållningsverket ett konjunkturtillägg, som för år räknat uppgår till 800 kr. för de i 7:e lönegruppen upptagna och till 700 kr. för de i 8:e lönegruppen upptagna.

Stat år 1920. Utgifter: 5,377,345:50 kr.; därav avträdesrenhållning: 492,250 kr.; gatu- och gårdsrenhållning: 3,630,000 kr.; avfallens emottagande och vidare behandling: 1,229,095:50 kr.; renhållningsverkets utvidgning 26,000 kr. **Inkomster:** 2,796,035 kr.: avträdesrenhållning: 571,000 kr.; gatu- och gårdsrenhållning: 1,700,000 kr.; avfallens försäljning m m. 525,035 kr.

Renhållningsverkets avdelning i Stockholm.

Adress m. m., se ovan.

Direktör (0).

Tingsten, K. A. (förordnad t. o. m. 1925); rt. 27 73; st. 34 38; mottagningstid: 11—1.

Kamrerare (15).

Vakant, *tj. Odhner*, G. V. (se nedan); rt. 127 73; st. 34 38; mottagningstid: 10—12.

Inspektör (15).

Vakant; rt. 27 73; st. 39 44; mottagningstid: 12—1.

Bokhållare (12).

Odhner, G. V., *tjl.* (se ovan), *tj. Lindvall*, E. L. (se nedan).

Kontorsskrivare (9).

Reusznér, J. A. H.

Kontorskivare och kassör (9).

Medin, Anna M.

Kontorsbiträden.

Lindvall, E. L., *tjl.* (se ovan) (7); Berglund, f. Blomquist, Sigrid A., Nilsson, Gerda N., Berglund, Judit M. L. (5).

Skrivbiträden (4).

Lundgren, Helga S. T. (se nedan, 4:e budn.-distr.); två vakanta.

Renhållningsstationen för Östermalm och Djurgården.

Valhallavägen (i närheten av östra järnvägsstationen), *Va.*; rt. 128 23; st. 67 99, 86 76; kontorstid: 9—4.

Distriktsföreståndare (11).

Björckebaum, O. W.

Kontorsskrivare (9).

Boström, C. E. V.

Tillsyningsmän (8).

Nilsson, E.; Hellberg, K. P.; Jönsson, H. E.; Lindahl, K. K.; Thunberg, A. W.

Tillsyningsman (7).

Andersson, E.

Renhållningsstationen för Norrmalm och Kungsholmen.

Norrbackagatan 17, Va.; rt. 128 22; st. 82 01; kontorstid: 9—4.

Distriktsföreståndare (11).

Sandberg, A. M. J:son.

Kontorsskrivare (9).

Jansson, K. G.

Gn.

Gn.

Tillsyningsmän (8).

Rydberg, K. J.; Hallqvisth, J.; Lindblad, E. G.;
Enström, N. E.; Lundell, W. E.

Tillsyningsman (7).

Hammarstedt, J. T.

Renhållningsstationen för Södermalm
och Staden inom broarna.

Åsögatan 2, Sö.; rt. 128 24; st. 15 43 och
38 19; kontorstid: 9—4.

Distriktsföreståndare (11):

Nilsson, J. O.

Kontorsskrivare (9).

Wetterholm, E. J., tjl. (se allm. förs.-inr.).

Tillsyningsmän (8).

Dahlin, F. J.; en vakant.

Dessutom fyra *extra tillsyningsmän*.

1:a distriktets budningskontor

(för den del av Östermalm, som norrifrån räknat
i väster och söder begränsas av Sturegatan, Hum-
legårdsgatan, Storgatan och Skepparegatan samt
den till Oscars församling hörande delen av
Djurgården).

Linnégatan 42, Ö.Dj.; st. 9 61; 9—3.

Bokhållare (4).

Olsson, Karin D.

2:a distriktets budningskontor

(för den del av Östermalm och Norrmalm, som
österifrån räknat begränsas av Skepparegatan,
Storgatan, Humlegårdsgatan, Sturegatan, Karla-
vägen, Runebergsgatan, Roslagstorg, Tegnérsga-
tan, Sveavägen, Oxtorgsgatan, Malmskillnads-
gatan, Malmtorgsgatan fortsatt till Norrström,
jämte Skepps- och Kastellholmarna samt Helge-
andsholmen).

Lästmakaregatan 20, C.; st. 9 33; 9—3.

Bokhållare (4).

Eckerström, Bertha M.

3:e distriktets budningskontor

(för den del av Norrmalm, som norrifrån räknat
i väster, söder och öster begränsas av Sveavägen,
Tegnérsgatan, Roslagstorg, Runebergsgatan, Karla-
vägen, Sturegatan samt den till Engelbrekts för-
samling hörande delen av Djurgården).

Surbrunnsgatan 27, Va.; st. 9 32; 9—3.

Bokhållare (4).

Widman, f. Thalén, Sigrid T.

4:e distriktets budningskontor

(för den del av Norrmalm, som norrifrån räknat
i öster och söder begränsas av Sveavägen, Kung-
stensgatan, Dalagatan och Tegnérsgatan fortsatt
till Klaraviken).

Hälsingegatan 1, Va.; st. 86 92; 9—3.

Bokhållare (4).

Vakant, t.jf. Lundgren, Helga S. T. (se ovan).

5:e distriktets budningskontor

(för den del av Norrmalm, som ligger söder om
Tegnérsgatans fortsättning från järnvägslinjen till
Klaraviken och väster om järnvägen samt hela
Kungsholmen).

Bergsgatan 19, C.; st. 9 69; 9—3.

Bokhållare (4).

Andersson, Agda.

6:e distriktets budningskontor

(för den del av Norrmalm, som i norr och väster
begränsas av Kungstensgatan, Dalagatan, Tegnérsga-
tan fortsatt till järnvägen, järnvägslinjen samt
i öster och söder av Sveavägen, Oxtorgsgatan,
Malmskillnadsatan, Malmtorgsgatan fortsatt till
Strömmen och Norrström).

Klara norra kyrkogata 30, C.; st. 9 08;
9—3.

Bokhållare (4).

Lindvall, Signhild A. M.

7:e distriktets budningskontor

(staden inom broarna samt den del av Söder-
malm, som norrifrån räknat begränsas av Bell-
mansgatan, S:t Paulsgatan, Björngårdsgatan fort-
satt till Folkungagatan, Folkungagatan och Ren-
stjärnagatan fortsatt norrut).

Västra Slussgatan 18, Sö.; st. 32 21; 9—3.

Bokhållare (4).

Lundin, Agda A.

8:e distriktets budningskontor

(för den del av Södermalm, som norrifrån räknat
ligger väster om Bellmansgatan, S:t Paulsgatan,
Björngårdsgatan fortsatt till Folkungagatan och
Helgagatan fortsatt söderut).

S:t Paulsgatan 37, Sö.; st. 32 47; 9—3.

Bokhållare (4).

Hallongren, Elin A.

9:e distriktets budningskontor

(för den del av Södermalm, som norrifrån räk-
nat ligger öster och söder om Renstjärnagatan,
Folkungagatan och Helgagatan fortsatt söderut).

Renstjärnagatan 28, Sö.; st. 32 39; 9—3.

Bokhållare (4).

Reusznier, f. Grewell, Alma A. L.

Renhållningsverkets avdelning vid Lövsta.

Hässelby villastad; rt. Hässelby 303; st. Hässelby 4; kontorstid: 9—4.

För att möjliggöra sopors och latrins snabba bortförande anlade staden under åren 1886—89 dels inom staden tre järnvägsstationer, vilka genom statens och Stockholm—Västerås—Bergslagens järnvägar stå i direkt förbindelse med Spånga station, dels ock en 7 kilometer lång järnväg, som från sistnämnda station sträcker sig till den vid Mälaren belägna egendomen Lövsta, vilken samtidigt inköptes och på vilken anordnades en station för emottagande och utskickning av avfallet samt för latrinkärlens rengöring. Under årens lopp hava här utförts betydande utvidgningar för att enligt moderna metoder behandla och utnyttja de olika slagen av avfall. Latrinet rensas först med maskinkraft, varefter det antingen försäljes såsom råvara eller fabriksmässigt uppblandas med torv till torvmullspudrett. Soporna uppdelas — frånsett köksavfallet, som uppsamlas särskilt (se här om sid. 154) — fr. o. m. den 1 juli 1907 i stadens i gödselsopor och skräpsopor och anlända dessa i skilda vagnar. Gödselsoporna utskickas under seglationstiden samma dag de emottagits, men läggas under vintern i upplag för att sedermera utskickas under seglationstiden. Latrin, torvmullspudrett och gödselsopor äro starkt efterfrågade gödningsämnen och försäljas till lantbrukare, huvudsakligen i Mälardalen och Stockholms skärgård. Ur skräpsoporna utplockas säljbara beståndsdelar såsom papper, lump, järnskröt, glas m. m., och resten förbrännes i ugnar, varvid värmets tillgodogöres för verkets olika behov av drivkraft och elektriskt ljus. Antalet ugnar är sex, av vilka två uppförts år 1909. På detta sätt alstrad ånga och elektrisk kraft försäljes även till slakthus- och saluhallsstyrelsens därstädes belägna destruktionsanstalt (se sid. 152). Renhållningsverket använder för utskickning av latrin, pudrett och sopor två bogserbåtar samt 40 öppna och 7 däckade prämar om tillsammans 2,661 registerton. För prämarernas reparation äger renhållningsverket därstädes ett mindre varv.

Instruktion. Instruktion för föreståndaren för renhållningsverkets station vid Lövsta, fastställt av drätselnämndens första avdelning den 6 sept. 1892.

Föreståndare (14).

Forssman, E. Hj.

Kontorsskrivare.

Smedin, Hj. I. (11); Anderberg, A. H. A. (9).

Ångbåtsbefälhavare

(2,400 kr., dessutom kapplake å influtna bogseringsavgifter; ej å stat).

Kilander, E. N.

Tillsyningsmän (8).

Damberg, E. E.; Pettersson, J. G.

Förteckning över läkare för renhållningsverkets arbetare.

(Då dessa läkare, med vilka staden uppgjort visst ackord, icke i nedanstående egenskap äro att betrakta som stadens tjänstemän, hava deras namn icke heller i berörda egenskap upptagits i personalavdelningen.)

På grund av överenskomna bestämmelser skola stadens arbetare erhålla kostnadsfri sjukvård samt medicin, som av stadens läkare föreskrives.

Till läkare för verkets arbetare hava t. v. antagits följande.

För de norra stadsdelarna.

Sundberg, L. G. T., Nybrogatan 11 A, Ö.; rt. 29 85; st. 60 18; mottagningstid: vardagar 9—10, sön- och helgdagar 9,30—10,30.

Lagergren, J. E., Upplandsgatan 33, Va.; rt. 21 05; st. 4 60; mottagningstid: 9—10.

Spangenberg, K. G. V., S:t Eriksgatan 25 B, C.; rt. 87 16; st. 183 00; mottagningstid: 9—10.

För de södra stadsdelarna.

Olson, E., Götgatan 69, Sö.; rt. 114 30; st. 308 00; mottagningstid: vardagar 9—10, 2—3, sön- och helgdagar 9—10.

För avdelningen vid Lövsta.

Karlén, O. A., posthuset, Sundbyberg; rt. och st. Sundbyberg 68, 14 68; mottagningstid: vardagar 8,30—11, sön- och helgdagar 9—10.

Renhållningsverkets veterinär.

Dahlström, Hj., professor.

Stockholms stads brandväsen.

Johannes brandstation: Malmsskällnads-gatan 64, C.; rt. och st.: brandkåren, växel för anmälan om eldsvådor, sjukdoms- och olycksfall samt för tjänstemeddelanden. *Katarina brandstation:* Tjärhovsgatan 11, Sö.; Liljeholmens brandstation: Grönbrink nr 3, Liljeholmen; Kungsholmens brandstation: Fleminggatan 24, C.; Östermalms brandstation: Skepparegatan 34, Ö.Dj.; Bromma brandstation: Ulvsundavägen 30, Kungsholms villastad; Djurgårdens brandstation: Allmänna gränd, Ö.Dj.; Värtans brandstation: Värtahamnen.

Av ovanstående brandstationer äro förutom Johannes brandstation Katarina, Liljeholmens och Bromma brandstationer i förbindelse med brandkårens telefonväxel, övriga brandstationer hava endast brandkårens egna telefoner.

Gn.

Redan de medeltida författningarna innehålla stadganden rörande fastighetsägares skyldighet att hålla viss brandredskap, förbud mot vårdslöst handskande med eld ävensom stadganden angående skyldighet att biträda med eldsläckning. Till följd av dessa föreskrifters primitiva natur ävensom framför allt det eldfarliga byggnadsmaterialet, trähus med näver- och torvtak, härjades huvudstaden emellertid av många och omfattande eldsvåder, som stundom lade hela stadsdelar i aska. Enligt en den 10 maj 1661 utfärdad brandordning indelades staden inom broarna i olika distrikt med var sin brandmästare; varje husvärd skulle hålla förutom annan brandattiralj en spruta, varjämte hela distriktet var skyldigt anskaffa en större spruta, som underhölls av staden; stadens åkare voro pliktiga köra vatten. Nya brandordningar utfärdades 1675 och 1728: den senare innehåller uppgift om olika signaler (flaggor, skott, klämtslag etc.), varmed eldsvåder i de olika stadsdelarna signalerades. Den 1 oktober 1828 fick Stockholm åter ett nytt brandreglemente. Staden delades nu i sexton distrikt; överstyrelsen över brandväsendet fördes av överståthållaren med biträde av polismästaren, och en särskild brandadjutant, avlönad av Stockholms stads brandförsäkringskontor, ställdes till överståthållarens förfogande. Detta reglemente gällde med några ändringar, till dess staden fick en brandkår.

Organisationen av huvudstadens nuvarande brandväsen tog sin början på hösten 1875, efter att frågan härom stått på dagordningen alltsedan 1858. Den 13 okt. 1874 hade nämligen beredningsutskottet avgivit utlåtande angående brandväsendets ordnande, vari hemställdes, att stadsfullmäktige, dels under förutsättning av anslag från Stockholms stads brandförsäkringskontor och Stockholms stads brandstodsbolag till försäkring av löseegendom och dels med beräkning av garnisonens och flottans biträde såsom reserv, bland annat måtte besluta, att 7 brandstationer, därav två huvudstationer, skulle upprättas, att högsta befälet vid eldsvåder skulle föras av en brandchef, att för elds dämpande under vanliga förhållanden och räddningsarbetets verkställande skulle bildas en särskild, under eget befäl ställd och för ändamålet övad kår, bestående av minst 100 man utom befäl, att för uttryckning skulle begagnas hästar och en brandtelegraf anordnas, så att klämtning endast komme att äga rum vid utomordentliga tillfällen. Vidare hemställdes, att under alla förhållanden medel skulle beviljas till inköp av en ångspruta och 4 handkraftsprutor. Denna framställning godkändes av stadsfullmäktige den 1 december s. å., dock med den ändring, att brandkåren skulle bestå av, förutom brandchef, 2 löjtnanter, 4 underofficerare och 150 man. Av de båda huvudstationerna bestämdes, att den norra skulle förläggas till stadens egendom nr 64 Malmskillnadsgatan och den södra till nr 11 Tjärhovsgatan. Den

nya brandordningen för Stockholm utfärdades den 30 okt. 1875.

Brandkårens personal utgjordes vid början av år 1920 av, förutom brandchefen, en vice brandchef, en förste brandkapten, två andre brandkapten, en överbrandmästare och verkstadsföreståndare, tillika maskinist, en överbrandmästare och telegrafföreståndare, en överbrandmästare och redogörare, sju brandmästare, varav två tillika äro maskinister, 40 brandförmän samt 190 brandmän; tillsammans 5 officerare, 10 underofficerare och 230 tillhörande manskapsskulan.

Brandchefen tillsättes av gatunämnden; där ej stadsfullmäktige annorledes besluta, sker tillsättningen å viss tid, fem eller tio år, alltefter nämndens beprövande. Övrigt befäl vid brandkåren tillsättes av nämnden, efter brandchefens hörande, medelst förordnande tillsvidare. Underofficerare och manskap vid brandkåren antagas av brandchefen: de förre på förordnande tillsvidare, de senare medelst kontrakt.

Brandchefen är i första hand ansvarig därför, att stadens brandväsen är i överensstämmelse med brandordningen till alla delar ändamålsenligt ordnat. Han är därjämte skyldig att iakttaga, vad brandstadgan för rikets städer rörande hans befattning innehåller. Brandchefen är brandkårens befälhavare och såsom sådan berättigad till ovillkorlig lydnad från övriga befälets och manskapets sida.

Brandkåren hade vid början av år 1920 manskap fördelat på åtta stationer, nämligen Johannes, Katarina, Liljeholmen, Kungsholmen, Östermalm, Djurgården, Värtan och Bromma. Härtill komma sjöängsprutorna S:t Erik och Phoenix.

I enlighet med bestämmelserna i det mellan staden och Brännkyrka socken träffade inkorporeringsavtalet har under år 1914 redskapsskulan uppförts i Örby och Södertörns villastad, varjämte en brandförmän förlagts i vardera samhället. Under år 1916 har ett redskapsskulan uppförts inom Fridhems villasamhälle och en brandförmän förlagts till detta samhälle.

I och för uppförande av en brandstation i Liljeholmen å tomten Grönbrink nr 3 anslags stadsfullmäktige år 1914 en summa av 182,000 kr. samt år 1916 ytterligare 6,000 kr. Sedan densamma den 26 september 1916 tagits i bruk, indrogs den förut befintliga Maria brandstation.

I och för uppförande av en brand- och polisstation inom Bromma i kvarteret 108 å stadsplanområdet nr 2 anslags stadsfullmäktige år 1917 en summa av 241,300 kr., och kunde denna brandstation tagas i bruk den 15 april 1919. Å Stora Essingen finnes uppfört ett redskapsskulan.

Med Sundbybergs kommun har avtal träffats om biträde vid eldsvåda inom Mariehålls och Bällsta samhällen, varjämte en brandförmän förlagts och ett redskapsskulan uppförts därstädes.

Den av stadsfullmäktige den 21 sept. 1914 beslutade automobiliseringen av brandkårens red-

skap slutfördes under år 1916, varvid samtliga hästar utrangerades.

För övervakande av att vad i byggnads- och brandordningarna eller eljest till förekommande av eldfara eller till lättnad för elds släckande finnes föreskrivet vederbörligen iakttagas ävensom att föreskriven brandredskap finnes och i gott skick underhållas, förrättas årligen inom varje församling brandsyn av vederbörande poliskommissarie med biträde dels av vederbörande sotare, dels av två sakkunniga män, av vilka den ene skall vara byggmästare eller en i husbyggnad eljest fullt kunnig person och den andre kakelugnsmakare eller en i kakelugnsmakeriarbete eljest fullt kunnig person. De sakkunniga tillsättas årligen i februari månad av gatunämnden och åtnjuta den ersättning nämnden bestämmer. Brandsynerna hållas i maj eller juni månad, och skola därvid anmälda bristfälligheter vara avhjälpta före av synemännen i september hållen efterbesiktning, vid risk att de annars avhjälpas genom polismyndighetens försorg på vederbörande husägares bekostnad.

Rörande sotning se ovan sid. 25.

Sjuk- och djurtransportväsendet utgör sedan i mars år 1912 en del av brandkårens verksamhet. För verkställande av sjuktransporter finnas numera 6 sjuktransportautomobiler. För djurtransporter (sjuka och döda djur) finnas från och med år 1916 tvenne kombinerade djurtransport- och olycksfallsautomobiler, uppställda å Johannes och Katarina brandstationer, å vilka stationer jämväl i och för uthyrning (utan dragare) äro placerade de tvenne, år 1905 till brandkåren överlämnade, svenska allmänna djurskyddsföreningens tillhöriga vagnarna. (Se vidare under hälsovårdsnämnden sid. 147.)

Instruktioner m. m. K. brandstadgan för rikets städer den 8 maj 1874 med ändring den 19 nov. 1915. Brandordning för Stockholm den 14 jan. 1918 med ändringar den 9 april 1920. Kungl. brev den 12 dec. 1919 ang. tillämpning av brandstadgan för rikets städer å stadens icke planlagda område m. m. Överståthållarämbetets kungörelse den 9 febr. 1920 ang. brandordningens giltighet även för stadens icke planlagda område. Bestämmelser ang. pensionering av vid Stockholms brandkår anställda brandförmän och brandmän, antagna av stadsfullmäktige den 11 dec. 1913. Instruktion för manskapet vid Stockholms brandkår 1893. Bestämmelser för tillämpning av brandmanskapets avlöningsstat, fastställda av drätselnämndens första avdelning den 27 jan. 1914 med ändringar den 17 dec. 1918 och den 3 nov. 1919. Bestämmelser ang. uniformspersedlar för brandkåren, fastställda av drätselnämndens första avdelning den 7 dec. 1915, med ändringar den 8 juni 1916 och 2 jan. 1920. Överståthållarämbetets kungörelser ang. sotningen i huvudstaden den 26 maj 1914, 18 maj 1916 och 21 juni 1919 (indelning i skorstensfejartrakter), den 3 juli 1918, 4 juli 1919 och 23 april 1920 (taxa för sotning) samt den 9 febr. 1920 (sotnings-

taxans giltighet även för stadens icke planlagda område).

Avlöningar m. m. Rörande befälet se nedan. Brandman åtnjuter under de tre första åren en kontant avlöning av 1,200 kr. och är under denna tid skyldig bo i brandstationens logement, varest bostad, värme och lyse kostnadsfritt erhållas. Efter dessa tre år erhåller han fr. o. m. början av påföljande kalenderår en kontant avlöning av 1,500 kr. utan rätt till fri bostad, värme och lyse. Erhållas sådan bostad, avdrages här för å avlöningen 300 kr. för år. Här till komma fem löneförhöjningar, var och en å 120 kr. efter resp. 3, 6, 9, 12 och 15 års tjänst. Brandman åtnjuter fri uniformsbeklädnad, dock ej underkläder, fri vård av brandkårens läkare, fria medikamenter och fri sjukhusvård å allmänt rum. Utgår kost, avdrages här för 300 kr. för år.

Brandman, som förordnas till brandförman, erhåller som sådan ett lönetillägg av 150 kr. för år, som efter ett års tjänst, efter brandchefens beprövande, kan höjas till 300 kr. för år. Personalen å brandkårens verkstäder ävensom linjepersonalen må kunna tilläggas ett särskilt arvode av 150 kr. från och med första anställningen och ytterligare 150 kr. efter ett års tjänst. Automobilförare må vid anställning i denna egenskap kunna tilläggas särskilt arvode av 100 kr. för år, vilket arvode efter ett års tjänst kan höjas till 200 kr. för år. Slutligen utgår till samtliga brandmästare och brandmanskapet ett extra lönetillägg, vilket av stadsfullmäktige den 28 april 1919, med ändring av ett föregående beslut, fastställdes till 400 kr. per år.

Stat år 1920. Utgifter: 1,092,300 kr.; inkomster: 64,900 kr.

Brandchef (0).

Svinhufvud, A. A. S. (förordnad t. o. m. ³⁰/₉ 1926); mottagningstid: 1—3 (utom onsdagar); rt. och st.: »brandkåren».

Vice brandchef (16).

Borgensstierna, C. G. O. S.

Förste brandkapten (14).

Gyllenhammar, C. A. M.

Andre brandkapten (13).

Selldén, H.; *d'Aubigné*, C. H. W. C.

Överbrandmästare och verkstadsföreståndare (12).

Johansson, E. S.

Överbrandmästare och telegrafföreståndare (12)

(nuv. innehavaren kvarstår å övergångsstat som verkstäds- och telegrafföreståndare).

Norell, C. G.

Gn. Överbrandmästare och redogörare
(11).

Jonasson, A.

Brandmästare (9).

Magnusson, H. J. A., överbrandmästare; Fryck-
berg, A.; Gedeberg, E. W.; Svenson, A. L.;
Andersson, J. A.; Björk, A.; Bergedahl, J. K.

Brandförmän
(avlöning se ovan).

Antal: 40.

Brandmän
(avlöning se ovan).

Antal: 190.

Stockholms stads stadshusnämnd och i samband därmed stående institutioner.

Stadshusnämnden.

Hantverkaregatan 1, 1 tr., C. Telefoner och expeditionstid: se nedan.

Stadsfullmäktige beslöt den 18 juni 1906 att i kvarteret Eldkvarnen å Kungsholmen uppföra ett nytt rådhus. Med ändring härav beslöt emellertid fullmäktige den 4 maj 1908 att förlägga rådhuset till kvarteret Fruktkorngen, likaledes å Kungsholmen, och att i kvarteret Eldkvarnen uppföra ett stadshus. Rådhuset är nu färdigt och taget i bruk. För att utreda, vilka av stadsfullmäktiges delegationer och styrelser kunde, sedan nödiga lägenheter beretts för fullmäktiges samlingsrum, kommitté-lokalerna ävensom kommunal festivitetsväning, inrymmas i den nya byggnaden, ävensom låta uppgöra ritningar till deusamma, tillsatte stadsfullmäktige den 18 maj 1908 en kommitté på sju personer. Den 13 maj 1909 överlämnade kommittén av dess arkitekt, R. Östberg, uppgjorda skissritningar till stadshus och »nämndhus» (det senare avsett för nämnder, som ej kunde inrymmas i stadshuset) jämte program och kostnadsberäkning. Efter samråd med delegerade från nämnder och styrelser avgav kommittén i september 1909 ett reviderat förslag, slutande på en kostnad av 7,465,000 kr., därav 6,437,000 kr. för stadshuset och 1,028,000 kr. för nämndhuset och i oktober månad ett kostnadsförslag å möbleringskostnaderna för båda husen, slutande på en summa av 405,235 kr. Stadsfullmäktige beslöt den 27 mars 1911 att uppföra stadshuset, varemot förslaget om nämndhus avsågs. Kostnaderna reducerades därigenom till 6,500,000 kr., vartill kommo cirka 500,000 kr. för möbleringen, eller inalles 7 milj. kr. Sedan bankdirektören, dåvarande stadsfullmäktigen K. A. Wallenberg som bidrag till kostnaden för stadshuset donerat 500,000 kr. och numera framlidne bankdirektören L. Frænckel till stadshusets möblering och inre utsmyckning donerat en lika stor summa, nedbringades således kostnaden till 6 milj. kr., varav hälften beslöts skola bestridas med lånade och den andra hälften med uttaxerade medel.¹⁾

¹⁾ På grund av kristidens fördringar hava emellertid kostnaderna avsevärt stegrats, så att enligt en av stadshusnämnden i oktober 1919 verkställd beräkning hela det erforderliga beloppet (oberäknat kostnaden för möblering etc.) skulle uppgå till ungefär 13,850,000 kr. Till den 1 jan. 1920 hava från byggnadsanslagen utbetalats 7,716,000 kr.

Att i överensstämmelse med av stadsfullmäktige för byggnaden fastställda ritningar och de närmare föreskrifter, som i ämnet av fullmäktige meddelas, ombesörja uppförandet av stadshuset utsågo fullmäktige den 15 maj 1911 en nämnd av fem för två år i sänder utsedda ledamöter och två suppleanter. Nämnden, som inom sig utser ordförande och sammanträder på dennes kallelse, när omständigheterna det fordra, äger antaga tjänstepersonal, sakkunniga biträden och arbetspersonal. Det borgarråd, under vars föredragningskyldighet nämndens arbetsområde faller, äger närvara vid nämndens sammanträden samt deltaga i överläggningarna med rätt att därvid framställa förslag samt få sin mening antecknad till protokollet. För revision av nämndens räkenskaper och förvaltning utse stadsfullmäktige årligen två revisorer med lika många suppleanter. Nämnden har den 26 sept. 1914 för skötsel av en del löpande ärenden inom sig utsett två ledamöter att utgöra ett arbetsutskott med närmare preciserad befogenhet. Nämndens sekreterare tjänstgör även hos arbetsutskottet. När de åt nämnden uppdragna arbetena avslutats, skall slutlig redogörelse för arbetena avgivas, varefter nämndens verksamhet, sedan revisionsberättelsen blivit slutligt prövad, skall anses hava upphört, varom hos kungl. majt skall göras anmälan.

Instruktion. Instruktion för Stockholms stads stadshusnämnd, fastställd av kungl. majt den 19 mars 1920.

Stat år 1920. Utgifter: 3,923,000 kr. (varav 1,750,000 kr. skola täckas med länemedel).

Nämndens ledamöter.

Ordförande.

*Wallenberg, K. A., bankdirektör.

Vice ordförande.

*Lamm, H. F., grosshandlare, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

*Kinander, C. E., direktör, riksgäldsfullm:s ordf.

*Kinberg, A. G. H., överstelöjtnant, stadens byggnadschef.

*Tengdahl, K. A., ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm:s 1:e vice ordf.

Suppleanter.

*Ekman, V. R., direktör, stadsfullm.

*Lilja, S. A. J., hovintendent.

Sekreterare

(1,200 kr.; ej å stat).

Malmros, N.

Shn.

Nämndens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1919 års förvaltning).

Sjöholm, G. E., grosshandlare.

Wickman, C. G. T., partikassör, stadsfullm.

Forsner, A. P., direktör (suppl.).

Elméus, C. K. J., arkitekt (suppl.).

Nämndens byggnadskontor.

Hantverkaregatan 1, 1 tr., C.; rt. 94 38, 218 18, 219 80; st. 41 18; expeditionstid: 9—5 (lördagar 9—3).

Avlöningar m. m. Befattningshavarnas löneförmåner äro ej fastställda av stadsfullmäktige (ej uppförda å stat) utan bestämda av nämnden. F. n. äro de: arkitekt och arbetsledare 15,500 kr., byggnadschef 6,000 kr., byggnadschefsassistent 6,000 kr., dagkontrollant 6,500 kr., biträdande dagkontrollant 4,800 kr., kontrollant för målningsarbeten 6,000 kr., kostnadsberäknare 6,000 kr., åtta ritare: 4,000—7,200 kr., expeditionsföreståndare 3,300 kr., och till vaktmästaregöromål 1,200 kr. Konstruktör, värmeledningstekniker samt konstruktör m. m. för de sanitetstekniska anläggningarna åtnjuta ersättning i mån av levererade ritningar. Maskinist: 3,000 kr.

Arkitekt och arbetsledare.

Östberg, R.

Byggnadschef.

Möller, C. O.

Byggnadschefsassistent.

Hermansson, P. F. G.

Dagkontrollant.

Karlsson, K. J.

Biträdande dagkontrollant.

Nordgren, A. G.

Kontrollant för målningsarbeten.

Månsson, J. F.

Kostnadsberäknare.

Dahlström, O. G. R.

Konstruktör.

Kreüger, H.

Värmeledningstekniker.

Dahlgren, W.

Konstruktör och kontrollant för de sanitetstekniska anläggningarna.

Svensson, A.

Ritare.

Wernstedt, C. M.; Lundgren, O. G.; Wetterqvist, A. F.; Mattsson, P.; Björklund, C. J. A. E.; Dahl, D.; Hawerman, E. B.; Borgström, B. A. T.

Expeditionsföreståndare.

Schold, E. G.

Dessutom ett skrivbiträde och två kontorspojkar.

Maskinist vid stadshuset.

Lindberg, K. E. G.

Dessutom fyra eldare.

Möbel- och textilavdelningen.

Hantverkaregatan 1, 3 tr., C.; rt. 94 38.

Textilriterska

(3,600 kr.; ej å stat).

Sjöström, Maja.

Anm. Med hänsyn till inträffade eller väntade förändringar i de förutsättningar, som legat till grund för den tidigare uppgjorda fördelningen av utrymmena i det nya stadshuset, beslöt stadsfullmäktiges beredningsutskott den 10 april 1919 att tillsätta fem delegerade (utsedda den 16 i s. m.) med uppgift att tillse, i vilken mån programmet för användandet av utrymmet i stadshuset med hänsyn till dessa ändrade förutsättningar behövde revideras, samt att taga under övervägande, vilka övriga förändringar i rumsindelningen, som kunde vara påkallade, ävensom att förbereda inflyttningen i stadshuset av de myndigheter, för vilka lokaler därstädes kunde ifrågakomma.

Delegerade.

Cederborg, A., direktör, stadsfullm:s ordf.; Juhlin-Dannfelt, C. G., borgarråd, stadsfullm.; Magnusson, G. G., bankdirektör; Norén, A. J. N., byggnadsingenjör, stadsfullm.; Tengdahl, K. A., ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm:s 1:e vice ordf.

För frågor rörande stadshusets möblering m. m. har av fastighetsnämnden tillsatts en särskild delegation, i vilken stadshusnämnden är representerad (se under fastighetsnämnden sid. 66).

Stockholms stads industriella verk.

Industriverksstyrelsen.

*Torsgatan 22, Va.; rt. 91 61; st. 90 03.
Sammanträde minst en gång varje månad.*

Stockholms stads gasverk och elektricitetsverk samt vattenledningsverk förvaltas — sedan vid den år 1920 genomförda kommunala omorganisationen vattenledningsverket utbrutits ur det förut under drätselnämndens andra avdelning ställda byggnadskontoret och sammanförts med gas- och elektricitetsverken — fr. o. m. april 1920 av en gemensam styrelse, benämnd styrelsen över Stockholms stads industriella verk. Denna består av, förutom ordförande och vice ordförande, som utses av stadskollegiet, fem andra ledamöter, vilka jämte fem suppleanter väljas av stadsfullmäktige för två kalenderår. Ordförande skall vara ett av borgarråden och vice ordförande en av stadskollegiets övriga ledamöter. Vid styrelsens sammanträden äga verkställande direktören för gas- och elektricitetsverken samt vattenledningschefen närvara och var för sitt förvaltningsområde deltaga i överläggningarna med rätt att därvid framställa förslag och få sina meningar antecknade till protokollet. Enhanda befogenhet tillkommer överingenjör vid gas- och elektricitetsverken med avseende å ärende, som av honom inför styrelsens föredrages.

Industriverksstyrelsen har till uppgift att handha förvaltningen av stadens gas-, elektricitets- och vattenledningsverk ävensom vattenfall, andra fastigheter och anläggningar, som av staden för dessa verk användas eller förvärfvas, jämte för hithörande ändamål utförda ledningar och andra anläggningar. Stadsfullmäktiges prövning underställas de styrelsens beslut, som angå taxa och reglemente för begagnande av gas, elektricitet och vatten från de kommunala verken, grunder för bestämmande av priset för den allmänna gatubelysningen, där ej överenskommelse härom kan komma till stånd med vederbörande nämnd, samt gasens värmevärde. I början av varje år skall styrelsen till gatunämnden avlämna uppgift å de arbeten i stadens gator, som skola under året utföras. I fråga om gatubelysningen har styrelsen att ställa sig till efterrättelse av gatunämnden meddelade beslut. Över verkens förvaltning och rörelse skola föras fullständiga räkenskaper, vilka, avslutade för kalenderår, skola tillika med de hos styrelsen förda protokoll samt en särskild redogörelse för förvaltningen av verkens angelägenheter senast den 1 därpå

följande april tillhandahållas revisorerna, vilka till ett antal av tre årligen utses av stadsfullmäktige. Revisionsförrättningen bör vara avslutad och berättelse däröver till styrelsen avlämnad före den 1 juli.

Styrelsen utser inom sig dels en kassadirektör för gas- och elektricitetsverken jämte suppleant för honom, dels två personer med uppdrag att granska vederbörande utanordningslistor (utgiftsgranskare), den ena gas- och elektricitetsverkens och den andra vattenledningsverkets, jämte suppleanter för dem, dels två ledamöter jämte två suppleanter i en särskild delegation (delegerade av styrelsen) bestående av ordföranden, vice ordföranden samt för gas- och elektricitetsverkens förvaltningsområde en ledamot, jämte suppleant, och för frågor, avseende vattenledningsverket, en ledamot, jämte suppleant, med uppgift att mellan styrelsens sammanträden tillsammans med direktören för gas- och elektricitetsverken, resp. vattenledningschefen, och under förutsättning att meningsskiljaktighet ej råder, fatta beslut i frågor av mindre räckvidd eller av särskild brådskande natur, med skyldighet för delegerade att vid styrelsens närmast infallande sammanträde anmäla sålunda fattade beslut.

Instruktion m. m. Instruktion för styrelsen över Stockholms stads industriella verk, fastställd av kungl. majt den 19 mars 1920. Arbetsordning för styrelsen över Stockholms stads industriella verk jämte instruktion för direktören och överingenjörerna vid gas- och elektricitetsverken samt vattenledningschefen, antagen av industriverksstyrelsen den 10 maj 1920.

Styrelsen över Stockholms stads industriella verk.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Åkerman, G. R. J., borgarråd.

Vice ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Thelander, C. Th. F., ingenjör, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

Björklund, C. G., redaktör, stadsfullm.

Hjorth, J. E., direktör.

Lagerbjelke, J. G., greve, byråchef, stadsfullm.

*Lange, E., kassör, stadsfullm.

*Wickman, C. G. T., partikassör, stadsfullm.

IV.

Suppleanter.

Almström, O. H., disponent, stadsfullm.
 Andersson, J. E. spårvagnskonduktör, stadsfullm.
 *Hasselgren, C. L. L., advokat, stadsfullm.
 Liander, M. E., grosshandlare, stadsfullm.
 *Lindbergh, N. E., disponent, stadsfullm.

Sekreterare och juridiskt biträde
 (2,400 kr.; ej å stat).

Vakant.

Industriverksstyrelsens delegerade
m. m.

Kassadirektör för gas- och elektricitetsverken.

Åkerman, G. R. J.; Wickman, C. G. T. (suppl.)

Utgiftsgranskare.

Hjorth, J. E., Björklund, C. G. (suppl.) (för gas- och elektricitetsverken); Lange, E., Almström, O. H. (suppl.) (för vattenledningsverket).

Delegerade av styrelsen.

Åkerman, G. R. J., ordf.; Thelander, C. Th. F., vice ordf.; Björklund, C. G.; Hjorth, J. E. (suppl.) (för gas- och elektricitetsverken); Lange, E., Liander, M. E. (suppl.) (för vattenledningsverket).

Revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av styrelsens över gas- och elektricitetsverken räkenskaper och förvaltning under år 1919).

Hultman, G. H., civilingenjör, stadsfullm.
 Johansson, K. E., landsorganisationens sekreterare, stadsfullm.
 Vinberg, S. W., överingenjör, stadsfullm.

Gas- och elektricitetsverken.

Adresser, telefoner m. m.: se nedan.

Reglementen m. m. Stadsfullmäktiges reglemente för begagnande av gas från Stockholms gasverk den 16 dec. 1912 och stadsfullmäktiges reglemente för begagnande av elektrisk ström från Stockholms elektricitetsverk den 16 dec. 1912. Taxa för gas, levererad från Stockholms gasverk, av stadsfullmäktige fastställd den 21 dec. 1911 med ändringar den 21 dec. 1917, den 30 sept. 1918 och den 19 maj 1919, enligt vilken senare ändring gaspriset tillsvidare utgår med ett förhöjt belopp av 35 öre per kbm. Taxa för elektrisk energi, levererad från Stockholms elektricitetsverk, av stadsfullmäktige fastställd den 13 mars 1911 med ändring den 21 dec. 1917, varigenom priset per kwt. för belysning höjts till 50 öre och för motorström till 24 öre. Härvid är dock att märka

att f. n. på grund av gällande restriktionsbestämmelser endast en begränsad strömmängd kan erhållas till dessa pris (för belysning 120 kwt. och för motordrift 1,000 kwt. per år för varje konsument), under det att för strömkvantiteter härutöver prisen äro högre (f. n. för belysningsenergi 60 öre och för motordrift 30 öre per kwt.). Stadsfullmäktige hava fastställt bestämmelser rörande leverans av gas till Sundbyberg (d. 29 april 1912), till Råsunda (d. 16 juni 1913) och till Nya Hagalund (d. 29 juni 1914). För inkorporerade områden bestämmas taxorna i varje fall av stadsfullmäktige.

Avlöningar. Stadsfullmäktige antogo den 2 dec. 1918 en provisorisk tjänste- och löne-reglering för gas- och elektricitetsverken, varigenom dels ett antal nya tjänster uppfördes på stat och en omfattande förflyttning av befattningar till högre lönegrupper ägde rum, dels vissa befattningshavare tillerkändes särskilda arvoden eller konjunkturtillägg (se nedan).

Stat år 1920. Utgifter: 52,737,600 kr. (därför för utvidgningar 9,727,000 kr.); inkomster: 46,129,600 kr.

Direktörskontoret.

(Gemensamt för båda verken.)

Torsgatan 22, Va.: rt. 91 61, 136 17; st. 14 40, 90 03; expeditionstid: 9—5, lördagar och helgdagsaftnar 9—2.

Direktör (0).

Dahländer, R.; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Kontorschef (16).

Kihlström, O.; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Bokföringsavdelningen.

Förste bokförare (13).

Winge, F. G. E.; Pettersson, G. E.

Bokhållare.

Hagberg, J. Th. F., Widfond, S. A., Tegnér, U. W. (12); Lindström, V. R. A., Alsén, J. A. H., Hultström, F. G. (10).

Kontörsskrivare

(1,620—2,280 kr.; ej å stat).

Andersson, K. A.; Eriksson, G. R. V.; Sabel, G. E.; Holmberg, F. N. G. R.

Kassakontoret.

Kassör (14).

Roggen, H. A.; rt. 103 82; st. 64 22.

Biträdande kassör (12).

Ankert, A. G.; rt. 103 82; st. 64 22.

Bokhållare.

Schalin, A. V. (11); Svensson, N. G. A., Harlén, G. C. (10).

Kontorsskrivare

(1,500—2,100 kr.; ej å stat).

Lundbäck, K. G. E.; Edwall, E. H. A.

Korrespondent och föreståndare för biproduktförsäljningen (15).

Edberg, F. O.; träffas säkrast 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Direktörskontorets kansli.*Kanslist (11)*

(dessutom arvode 600 kr.).

Larsson, C. J.

Bokhållare

(3,000 kr.; ej å stat).

Schwartz, T. G.

Stenografer (7).

Frumerie, Ingrid S.; Rydström, Gerda A. T.; Wallberg, Lissa K. Ch.

Kontorsbiträden

(stenografer och maskinskriverskor)

(1,560—1,680 kr.; ej å stat).

Ferlin, Ruth D. M.; Andersson, Irma Th.

Förrädsintendentens expedition.*Förrädsintendent (15).*

Pihlgren, O. V.; rt. 91 63; st. 65 86; mottagnings-
tid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar
1—1,30.

Bokhållare

(3,600 kr.; ej å stat).

Carell, S. T. (se nedan).

Bokhållare (10).

Carell, S. T., tjl. (se ovan); Svartengren, C. A.

Kontorsskrivare

(2,100 kr.; ej å stat).

Schenström, G. F.

Förste vaktmästare (6).

Johansson, F. A. O.

Dessutom 11 expeditionsvakter.

Gasverket.

Adresser, telefoner m. m.: se nedan.

Först år 1846 enades de olika församlingarnas
husägare om lämpligheten av att göra gatubelys-

ningen till en för hela staden gemensam an-
lägenhet. Något formligt beslut därom fattades lik-
väl icke förrän den 9 oktober 1850, då beslutande-
rätten hade övergått till sockenstämmonämnden.
Den 18 december 1853 tändes gasen första gången
i Stockholm. I januari året därpå var gasbelys-
ningen införd i Klara, Jakobs och Storkyrkans för-
samlingar. Belysningen hade staden på vissa
koncessionsvillkor tills vidare överlåtit på ett
gasbelysningsbolag. Det dröjde till hösten 1860,
innan gasbelysningen utsträcktes till stadens
övriga församlingar. Tio år därefter hade en
utvidgning av gasverket blivit en nödvändighet.
Stockholms stad hade bland de nämnda konces-
sionsvillkoren förbehållit sig rätt att efter trettio
års förlopp inlösa gasverket, och stadsfullmäktige
beslöt nu att begagna denna rätt. Vid kon-
cessionstidens utgång den 1 juni 1884 övergick
till följd härav gasverket i stadens ägo, och gas-
tillverkningen började med sagda dag att drivas
för stadens räkning. Inlösningssumman för
Gaslysningsaktiebolagets verk med rörnät och
inventarier utgjorde 3,003,333 kr. Genom ut-
vidgningsarbeten, som i det närmaste voro färdiga
hösten 1885, ökades det inlösta gasverket,
Klaragasverket, till dubbla storleken. När
tidpunkten för gasverkets ytterligare utvidgning
var inne, beslöt att anlägga ett nytt gasverk.
Plats för det nya gasverket erhöles i dåvarande
Hjorthagen inom norra Djurgården med strand
vid Lilla Värtan, varjämte besittningsrätten till
lägenheterna Mariedal och Ropsten förvärvades
för vinnande av ökat strandutrymme. Planen
till det nya verket, Värtagasverket, upp-
gjordes med hänsyn till såväl Klaragasverkets
framtida nedläggande som behovet av utvidgning
under de närmaste 20 å 25 åren. Byggnads-
arbetena togo sin början den 1 april 1890 och
fortgingo oavbrutet till hösten 1893, då anlägg-
ningen började tagas i användning och för första
gången tillförde staden gas. Verket har seder-
mera utvidgats med flera nybyggnader, bl. a. med
en större administrationsbyggnad vid Torsgatan,
som togs i bruk år 1906. På hösten 1919 in-
ställdes driften vid Klaragasverket; dock hålles
detsamma tills vidare i reserv för eventuella
framtida behov.

Stat år 1920. Utgifter: 30,894,500 kr.
(därav för utvidgning 893,000 kr.); inkomster:
30,963,000 kr.

Överingenjör (0).

Blomqvist, E. R.; rt. 91 61; st. 90 03; mot-
tagnings-
tid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar
1—1,30.

Bokhållare

(3,600 kr.; ej å stat).

Bergstrand, K. H.

IV.

Gasverkets kansli.

Torsgatan 22, Va.; rt. 91 61, 136 17; st. 90 03, 14 40; expeditionstid: 9—5, lördagar och helgdagsaftnar 9—2.

Kanslist (11)

(dessutom arvode 600 kr.).

Almström, K. H.

Kontorsskrivare (8).

Ågren, B. W.

Kontorsskrivare

(1,920—3,000 kr.; ej å stat).

Forssell, K. G.; Nord, I. C. W.; Flodenberg, S. H. H.

Försäljningsexpeditionen.

Föreståndare (10)

(dessutom arvode 600 kr.).

Ericsson, N. J. W.; rt. 1 31; st. 79 97.

Bokhållare och kassör (10).

Morén, O. W.

Bokhållare (10).

Håkansson, G. H.

Kontorsskrivare

(1,500 kr.; ej å stat).

Jonsson, T. A.

Kontorsbiträde

(1,740 kr.; ej å stat).

Schenström, Jeanette M.

Dessutom en *expeditionsvakt*.

Värtagasverket.

Värtan; rt. 729 51, 729 86, 711 82; st. 74 26, 82 48, 90 73; expeditionstid: 9—5, lördagar och helgdagsaftnar 9—2.

Förste ingenjör för driften (17)

(dessutom konjunkturtillägg 2,000 kr.).

Morén, K. E.; rt. 729 51; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Ingenjörer (2:e) för driften (14)

(dessutom konjunkturtillägg 2,000 kr.).

Dahlin, O. B.; Florin, E.; Fredriksson, V. J. V.

Biträdande ingenjörer för driften

(3,300—4,200 kr.; ej å stat).

Jeanson, K. B. H.; Hedberg, G. V.

Byråingenjör (15)

(dessutom konjunkturtillägg 1,500 kr.).

Molin, A. G.

Laboratorieföreståndare (14).

Qvarfort, S. G.

Kemister

(1,680—3,000 kr.; ej å stat).

Malmgren, O. C.; Lindström, B. G.; Blomquist, C. D.; Ohlsson, E. O. B.; Broberg, E. R.

Ritare

(1,200—4,020 kr.; ej å stat).

Barke, K. F.; Nilsson, C. A.; Svensson, S. A. E.; Mürdahl, G. L.; Lindström, G. H.; Funck, E. G. T.

Förste gasmästare

(3,360 kr., bostad, värme och lyse; ej å stat).
Ekman, O. G.

Gasmästare (12 a).

Johansson, J.; Larsson, J. W.; Ståhl, F. E.

Gasmästare

(3,300—3,480 kr.; ej å stat).

Gustafsson, A. T.; Carlsson, F. H.

Förste verkmästare (13 a).

Cronwall, J.; Sjölund, K. J.; Danielsson, S. E.

Verkmästare (12 a).

Andersson, E. D.; en vakant.

Verkmästare

(3,600 kr.; ej å stat).

Ström, G. A.

Tekniska bokföringsavdelningen.

Förste bokhållare

(4,600 kr.; ej å stat).

Malmberg, E. K. G.

Bokhållare.

Gihl, C. I. E. (11); Idholm, K. G., Sköld, E. E. E., Törngren, B. T. O., Rehnberg, A. O., Lindström, E. B. S. (10).

Kontorsskrivare (8).

Johansson, A. W. F.

Kontorsskrivare

(1,500—2,280 kr.; ej å stat).

Lundquist, N. A.; Oldin, S. E. E.; Eriksson, H. E.; Johansson, J. I. F.

Kontorsbiträden

(1,680—1,920 kr.; ej å stat).

Carlsson, L. M. Emy; Johansson, Helga T.

Dessutom två *expeditionsvakter*.

Förrådiskontoret.

Förrådsförvaltare (13).

Eklund, O. T.

Bokhållare (10).

Eklöf, E. A.; Enblom, K. J. E.; Strandberg, K. W.; Andersson, V. G.; Ericson, H. T. S.

Kontorsskrivare

(1,500—2,760 kr.; ej å stat).

Johnsson, J. A. G.; Ellnert, E. F.

Förrådsmästare

(3,000 kr.; ej å stat).

Wellander, C.

Dessutom 27 *arbetsförmän*. Antalet *arbetare* för driften vid Värtagasverket utgjorde vid 1920 års början 309 man.

*Klaragasverket.**Klara strand, C. (Verket f. n. nedlagt.)**Förste ingenjör för driften (17)*

(dessutom konjunkturtillägg 2,000 kr.).

Morén, K. E. (se ovan, Värtagasverket).

Verkmästare (10)

(nuv. innehavaren kvarstår å övergångsstat).

Johansson, A. P.¹⁾*Gasmästare (10).*Lindvall, J. V. A.¹⁾*Distributionen.*

Torsgatan 22, Va.; rt. 46 38, 46 87; st. 73 52, 74 34; expeditionstid: 9—5, lördagar och helgdagsaftnar 9—2.

Förste ingenjör (17)

(dessutom konjunkturtillägg 2,000 kr.).

Lewin, R. Chr.; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

*Byrå för tekniska utredningar.**Byråingenjör (15)*

(dessutom konjunkturtillägg 1,500 kr.).

Vakant.

Ingenjörer

(4,200—5,100 kr.; ej å stat).

Wennerbärg, P. A.; Schylow, T. E.

Ritare

(2,700—3,000 kr.; ej å stat).

Hamberg, H. G.; Nilsson, G.

Kopist och ritare

(1,920 kr.; ej å stat).

Boström, J. S.

¹⁾ Under verkets stillastående sysselsatt med andra uppdrag.

*Provköket.**Torsgatan 26, Va.; rt. 55 31.**Hemkonsulent*

(2,400 kr.; ej å stat).

Freudenthal, Helga L. E.

*Bokföringsavdelningen.**Bokhållare.*

Haglund, J. B. (12); Ahrfelt, K. H. (10).

Bokhållare

(3,000 kr.; ej å stat).

Åberg, P.

*Rörnäts- och gatubelysningsavdelningen.**Ingenjör (14)*

(dessutom konjunkturtillägg 2,000 kr.).

Hybbinette, N. F.

Förste verkmästare (13 a).

Johansson, A. G.

Andre verkmästare (12 a).

Stenbäck, C. G.; Larsson, E. J.

Bokhållare (10).

Stenberg, N. G.

*Installations- och verkstadsavdelningen.**Ingenjör (14)*

(dessutom konjunkturtillägg 2,000 kr.).

Cederström, E. B.

Förste verkmästare (13 a).

Karlsson, K. L.; Åkerberg, A. F.

Verkmästare

(3,900 kr.; ej å stat).

Södergård, E. E. E.

Bokhållare

(3,600 kr.; ej å stat).

Edholm, J. A.

Bokhållare (10).

Schönhult, S. I. M.

Kontorsbiträde (5).

Enström, Asta E. T

*Utställningen.**Kungsgatan 54, C.; rt. 28 93; st. 60 32.**Vakthavande*

(3,420 kr.; ej å stat).

Magnuson, C. O.

Iv. Mätare- och kontrollavdelningen.

Ingenjörer (13).

Larson, J. V. (dessutom konjunkturtillägg 1,000 kr.); en vakant.

Förste verkmästare (13 a).

Stenberg, C. F. L.

Andre verkmästare (12 a).

Edlund, E. K.

Bokhållare (10).

Fröding, V. C. H.; Nilsson, G. D.

Kontorsskrivare

(1,500 kr.; ej å stat).

Ceder, O. V.

Dessutom en *expeditionsvakt*.

Förrådskontoret.

Förrådsförvaltare (13).

Rossing, C. A. E.; rt. 91 62, 91 63; st. 64 22, 65 86.

Bokhållare (10).

Nyström, J. D.; Gillstedt, A. H.; Samuelson, K. A. W.

Förrådsmästare

(3,000 kr.; ej å stat).

Karlsson, D. E.

Kontorsskrivare

(1,620—2,100 kr.; ej å stat).

Cronwall, E. H. A.; Berg, I. J.

Dessutom en *expeditionsvakt*.

Avdelningen för avläsning och uppbörd.

Uppbördschef (14).

Sirfeldt, C. A.; rt. 136 18; st. 8 63, 99 04.

Bokhållare (12).

Säriling, A. Å. A. (å expeditionen); Lindström, K. F. (å räkningskontoret I); Jörne, T. (å räkningskontoret II); Ekstrand, G. M. (för avläsning); Bergman, A. E. (för inkasseringsavd.).

Bokhållare (10).

Larsson, J. E.; Keyser, F. R.; Broman, I. R.; Fredrikson, E. G.; Bergschöld, F. E.; Johannisson, G. V.; Jönsson, E. W.; Videgren, E. M.; Carlsson, S. V.

Kontorsskrivare (7).

Ellgar, Ellen M.

Kontorsskrivare

(1,500—3,600 kr.; ej å stat).

Anderson, E. V.; Fagerström, J. V.; Ahl, A. C.; Petersson, D. H.; Larsson, G. K. J.; Ekblad, S. L.; Halling, G. K.; Anderson, A. G.; Johansson, O. D. E.; Kempe, G. A.; Lundin, B. O.; Larsson, C. B.

Kontorsbiträden (5).

Fogelström, J. Gabrielle; Jörne, f. Edlind, Maria L.; Carell, f. Jonsson, Anna E.; Andersson, Elin H.; Persson, Judith L.; Ahrfelt, f. Johansson, Ebba A. K.; Edén, Ester M.

Skrivbiträden (4).

Carlsson, Lilly S.; Johannisson, Tyra A. A.

Skrivbiträden

(1,200—1,620 kr.; ej å stat).

Wahlberg, f. Sundell, M. J. K. (Greta); Carell, Ruth M.; Carlqvist, E. M. (Margit); Pramberg, Olga E.; Löfgren, Anna H. M.; Berglund, Alfhild S.

Dessutom 1 *expeditionsvakt*, 2 *inspektionsavläsare*, 23 *mätareavläsare*, 3 *centralinkassare*, 22 *inkassare*, 12 *förmän* samt 279 *arbetare* vid 1920 års början.

Nybyggnadskontoret.

Värtan; rt. 62 73, 732 76; st. 63 68.

Arbetschef

(15,000 kr. inkl. dyrtidshjälp; ej å stat).

Hansson, G. A.

Posthavande ingenjör

(13,000 kr. inkl. dyrtidshjälp; ej å stat).

Larsson, K. E.

Ingenjörer

(5,100—9,000 kr. inkl. dyrtidshjälp; ej å stat).

Bergman, C. H. V. B.; Clementson, N. E.; Bäckström, G. O. C.; Hansson, A. N.

Kontrollant

(6,300 kr. inkl. dyrtidshjälp; ej å stat).

Harling, Hj. G.

Ritare

(2,280—5,280 kr. inkl. dyrtidshjälp; ej å stat).

Malm, K. J.; Foberg, G. J.; Andersson, E. G.; Andersson, S. J.; Hånell, T. B.

Maskinmästare

(6,900 kr. inkl. dyrtidshjälp; ej å stat).

Björklund, K. A. V.

Verkmästare

(6,900 kr. inkl. dyrtidshjälp; ej å stat).

Pehrsson, K. A.

Bokhållare

(5,700 kr. inkl. dyrtidshjälp; ej å stat).

Holmberg, N. E.

Kontorsskrivare

(2,700—4,500 kr. inkl. dyrtidshjälp; ej å stat).

Forsberg, F. G.; Belin, F. E.

Dessutom 60 *arbetare* vid 1920 års början.

Gasverkets läkare.

(Jfr sid. 81.)

Hultkvist, G. E., Myntgatan 4, St.; rt. 72 17; st. 307 13; mottagningstid: vardagar 9,30—10,30.

Elektricitetsverket.

Adresser, telefoner m. m.: se nedan.

På grund av motion, väckt 1887 inom stadsfullmäktige, inkom gasverksstyrelsen i oktober 1889 med förslag till anläggning av ett elektricitetsverk för större delen av Norrmalm, avsett till en början för endast 10,000 lampor, men för en framtida utvidgning till 30,000 lampor. Kostnadsförslaget slutade på 1,500,000 kr. Detta förslag antogs av stadsfullmäktige den 13 december 1889. Sedan tomten n:r 6 i kvarteret Hästen med adress n:r 38 vid Regeringsgatan blivit inköpt för 360,000 kr., antogs stadsfullmäktige i december 1890 ett förslag, som avsåg stationens utförande för 5,000 samtidigt brinnande lampor och ett ledningsnät för 10,000 lampor. Kostnaden för detta förslag beräknades till 1,604,000 kr. Den 1 september 1892 öppnades Brunkebergverket — såsom stationen kallades — officiellt, och då voro 1,024 glödlampor inkopplade. Verket utvidgades sedermera väsentligt i mån av behov. Under åren 1911—1912 borttogos ångmaskinerna, och ombyggdes verket till enbart understation.

Den 1 juni 1900 biföll stadsfullmäktige gasverksstyrelsens hemställan att, på det att hela staden måtte kunna förses med elektrisk ström för lyse och kraft, låta utföra ett ångkraftverk i Hjorthagen — den blivande elektriska huvudstationen vid Värtan — med därtill hörande understationer och ledningsnät för en approximativt beräknad kostnad av 8,039,000 kr.

Det nya elektricitetsverket vid Värtan med dess understationer i staden blev i det närmaste fullbordat till sin första utbyggnad under år 1903 och började sin verksamhet den 30 september samma år, då ström för första gången utsläpptes från Tulestationen. Kronobergsstationen började sin verksamhet den 14 oktober s. å. och Katarinastationen den 3 november s. å. Till Brunkebergverket levererades ström från Värtaverket första gången den 28 november s. å. Djurgårdsstationen färdigbyggdes 1906, Enskedestationen 1911, Nybohovstationen och Lillsjöstationen 1914.

Under år 1905 inköptes från Söderfors aktiebolag ett flertal forsar i Dalälven till ett pris av ca 1,150,000 kr. för en blivande vattenkraftstation, benämnd Untraverket. Arbetet med verkets utbyggande påbörjades 1912 och kunde, sedan byggnadsförslaget i oktober 1914 vunnit laga kraft, upptagas i full utsträckning. Den 23 december 1918 levererades för första gången energi från Untra till Stockholm. För energis överförande funnos vid denna tidpunkt endast den ena av de två projekterade linjerna samt endast en transformator vid vardera av linjens ändpunkter. Under år 1920 förväntas emellertid även den andra linjen bliva driftfärdig och antalet disponibla transformatorer kommer då att bliva fyra såväl vid kraftverket som vid mottagningsstationen. Den beslutade utbyggnaden

den blir därigenom avslutad och härefter kan sålunda Untraverket med sina fyra turbiner å 10,000 hkr av Dalälvens vattenkraft uttaga 40,000 hkr för överförande till Stockholm. Kostnaden för anläggningen i dess helhet beräknades i november 1919 till 28,721,000 kr.

På grund av det under senare tid alltmer ökade behovet av elektrisk energi för olika ändamål har det emellertid visat sig, att Untraverket inom relativt få år ej längre torde kunna tillgodose Stockholms hela behov av vattenkraft. Med anledning härav hava stadsfullmäktige, för att tillförsäkra staden möjlighet att fylla dess framtida behov i detta hänseende, den 31 mars 1920 beslutat inköpa den i Indalsälven belägna Svarthälsforsen. Kostnaden för förvärvet uppgick till omkring 1,350,000 kr. Fullt utbyggt och efter vissa sjöregleringar beräknas Svarthälsforsen kunna lämna 60,000 hkr.

Stat år 1920. Utgifter: 21,843,100 kr. (däruv 8,834,000 kr. till utvidgningar); inkomster: 15,166,600 kr.

Överingenjör (0)

(dessutom konjunkturtillägg 2,500 kr.).

Decker, A.; Tulegatan 13, Va.; rt. 85 54, 98 26; 230 64; st. 93 84, 98 55; mottagningstid: 2 —3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Byråingenjörer (15)

(dessutom konjunkturtillägg 1,500 kr.).

Widström, A. D.; en vakant.

Elektricitetsverkets kansli.

Tulegatan 13, Va., rt. 85 54, 98 26, 230 64; st. 93 84, 98 55; expeditionstid: 9—5, lördagar och helgdagsaftnar 9—2.

Kanslist (11)

(dessutom arvode 600 kr.).

Lindqvist, C. E. O.

Bokhållare (10).

Gustafsson, K. F.

Kontorsskrivare

(2,400 kr.; ej å stat).

Alsén, E. D. J.; **Gilljam, E. V.**

Stenografer (7).

Ahlberg, Lydia Ch.; **Nyquist, Karin J.**

Stenograf

(1,800 kr.; ej å stat).

Pettersson, H. M. (Maja).

Vaktmästare

(5,000 kr. inkl. dyrtidshjälp; ej å stat).

Rydberg, F. O.

Dessutom växlande antal extra skrivbiträden och 4 expeditionsvakter.

IV.

Iv.

Driften.

Tulegatan 13, Va.; rt. 85 54, 98 26, 230 64; st. 93 84, 98 55; expeditionstid: 9—5, lördagar och helgdagsaftnar 9—2.

Förste ingenjör (17)

(dessutom konjunkturtillägg 2,000 kr.).

Richson, E. H.; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Ingenjörer.

Andreason, E. M. (14, dessutom konjunkturtillägg 2,000 kr.); **Dahl, A. M.** (13, dessutom konjunkturtillägg 1,000 kr.).

Ritare

(5,680—9,240 kr. inkl. dyrtidshjälp; ej å stat).

Wretling, J. A.; **Ericson, E. G.**; **Ericson, N. B.**

Förste verkmästare (13 a).

Nilsson, K. E.

Verkmästare (12 a).

Neveling, A. A. L. (ackumulatorbatt.); **Englund, N. E.**

Untraverket.

Postadress: Orrskog; rt. Tierp 57.

Driftschef (17).

Hollstein, J. A. G.

Förste verkmästare (13 a).

Hammarlund, K. A.

Övermaskinist (13 a).

Hedling, K. K.

Bokhållare (12).

Ericsson, K. E. M.

Värtaverket.

Värtan; kontoret: rt. 74 24; st. 51 84; maskinrummet: rt. 136 47; st. 64 14; expeditionstid: 9—5, lördagar och helgdagsaftnar 9—2.

Maskiningenjör (16)

(dessutom konjunkturtillägg 1,000 kr.).

Lindblad, B. E.

Elektroingenjör (14)

(dessutom konjunkturtillägg 1,000 kr.).

Holmberg, K. R.

Övermaskinist (13 a).

Mattsson, F. L. L.

Förste verkmästare (13 a).

Råman, C. A.

Biträdande övermaskinister (12 a).

Helin, J. A.; **Schjörling, Y. G.**

Bokhållare.

Ström, N. D. (12); **Holmgren, K. A.** (10).

Kontorsskrivare

(2,100—2,700 kr.; ej å stat).

Lagerquist, K. H.

Kontorsbiträde

(2,000 kr.; ej å stat).

Gummesson, O.

Tulestationen.

Tulegatan 9 & 11, Va.; rt. 136 84; st. 197 57.

Stationsförmän

(6,108—7,224 kr. inkl. dyrtidshjälp; ej å stat).

Sund, G. B.; **Åkerström, K. O.**; **Karlsson, T. L.**;

Kling, N. J. E.

Brunkebergssstationen.

Regeringsgatan 38, C.; st. 207 18.

Stationsförmän

(6,816 kr. inkl. dyrtidshjälp; ej å stat).

Ericson, J. V.; **Elmers, F. J. E.**

Kronobergssstationen.

Kungsholmsgatan 29, C.; st. 167 06.

Stationsförmän

(6,456—6,816 kr. inkl. dyrtidshjälp; ej å stat)

Lindberg, C. A.; **Nyberg, F. G.**

Katarinastationen.

Kapellgränd, Sö.; st. 137 76.

Stationsförmän

(5,376—6,816 kr. inkl. dyrtidshjälp; ej å stat).

Carlsson, B. M.; **Danielsson, O. E.**

Djurgårdsstationen.

Djurgården, Ö.Dj.; st. 48 23.

Stationsförmän

(6,420 kr. inkl. dyrtidshjälp; ej å stat).

Björkman, G. D.

Enskedestationen.

Enskede; st. 34 43.

Stationsförmän

(6,420 kr. inkl. dyrtidshjälp; ej å stat).

Steen, B. T.

Nybohovstationen (Brännkyrka).
Liljeholmen; st. 18 90.

Stationsförmän

(5,724—6,420 kr. inkl. dyrtidshjälp; ej å stat).
Lindström, G. H.; Gällstedt, V. E.; Wallin, F. A.

Lillsjöstationen (Bromma).

Kungsholms villastad; st. 8 20.

Stationsförmän

(6,072 kr. inkl. dyrtidshjälp; ej å stat).

Lindohf, I. H.; Carlsson, K. S. Hj.

Distributionen.

Tulegatan 13, Va.; rt. 85 53, 95 53; st. 77 12, 77 44; expeditionstid: 9—5, lördagar och helgdagsaftnar 9—2.

Förste ingenjör (17)

(dessutom konjunkturtillägg 1,000 kr.).

Wallér, C. H.; rt. 85 53; st. 77 12; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Ingenjörer.

Klingberg, K. Hj. (13, dessutom konjunkturtillägg 1,500 kr.); Dalén, G. E. A. (13); en vakant (13).

Förste verkmästare (13 a).

Bergqvist, S. E.

Verkmästare (12 a).

Björkman, J. E.

Förste bokhållare

(4,600 kr.; ej å stat).

Sundstrand, G. D. (se nedan).

Bokhållare (12).

Sundstrand, G. D., tjl. (se ovan), tjjf. Spång, P. E.

Bokhållare (10).

Grandell, J. G.; Thunholm, D. N. V., tjl. (se nedan), tjjf. Eriksson, N. G. J.; Wirén, K. G. L.; Kristoffersson, J.

Kontorsskrivare

(1,500—2,700 kr.; ej å stat).

Holmberg, O. G:son; Wisell, E. B.; Lambert, C. G. L. A:son; Karlén, K. H. H.; Pettersson, E. H.; Danielson, G. L.; Lejdström, H. E. C. J.; Åkerlund, E. G. R.

Dessutom 3 expeditionsvakter.

Ledningsnäten.

Tulegatan 13, Va.; rt. 85 54, 98 26, 230 64; st. 93 84, 98 55; expeditionstid: 9—5, lördagar och helgdagsaftnar 9—2.

Förste ingenjör

(9,000 kr.; ej å stat).

Laurell, K. J.; rt. 85 54; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Ingenjör (13)

(dessutom konjunkturtillägg 1,500 kr.).

Ringström, R. G.

Ingenjör

(4,200 kr.; ej å stat).

Block, J. L.

Förste verkmästare (13 a).

Ohrling, A. W.

Verkmästare (12 a).

Anderson, S. G.

Bokhållare (10).

Ramberg, J. S.

Ritare

(3,120—10,380 kr. inkl. dyrtidshjälp; ej å stat).

Södersten, Th. C. Hj.; Sandell, F. E. V.; Asp-lund, G. A.

Verkstäderna.

Förste verkmästare (13 a).

Andersson, A. L.

Verkmästare (12 a).

Hjertqvist, J. F. E.; Mellström, K. F. A.

Ackvisitionsavdelningen.

Tulegatan 13, Va.; rt. 98 26; st. 98 55.

Ingenjör

(för ackvisition och i samband därmed stående utredningar)

(högst 1,100 kr. pr. månad inkl. dyrtidshjälp; ej å stat).

Rahm, C. O.

Utställningen.

Regeringsgatan 38, C.; rt. 66 27; st. 10 02.

Föreståndare

(3,600 kr.; ej å stat).

Nissar, J. W.

Uppbördsavdelningen.

Tulegatan 13, Va.; rt. 16 19; st. 9 80; expeditionstid: 9—5, lördagar och helgdagsaftnar 9—2.

Uppbördschef (14).

Eckerström, L. A.; rt. 16 19; st. 9 80; mottagningstid: 2—3, lördagar och helgdagsaftnar 1—1,30.

Kontraktsteckning.

Bokhållare (12).

Österman, G. H.

Iv.

Kontorsskrivare

(2,100—2,700 kr.; ej å stat.)

Millstein, O. F. M.; Ohlsson, J. A.

Dessutom en *inkasserare* för inkassering av depositioner.

Avläsning.

Bokhållare.

Ericsson, G. E. (12); Hodell, F. E. B. (10).

Dessutom 1 *inspektionsavläsare*, 5 *specialavläsare*, 34 *avläsare* samt växlande antal *extra skrivbiträden*.

Debitering och inkassering av strömgifter.

Bokhållare.

Östervall, C. J. (12); Mathson, A. W. L., Wetzdorf, K. E. B., Kjellqvist, F. J. H. (10).

Kontorsskrivare

(1,500—2,700 kr.; ej å stat.)

Rydberg, W. O.; Biriell, E. P. V.; Möller, E. O. V.; Westerlund, G. A. V.; Edberg, F. E. R.; Ökonor, C. E.; Oldmark, H. G.; Lindell, J. H.; Söderström, S. E.; Thörne, O. F.; Hülphers, S. F.; Mesterton, C. J.; Wallin, B. E.

Kontorsbiträden (5).

Johannisson, Elsa E.; Jansson, Nanna L.; Roggen, Hjördis S. M.; Nordström, Anna M.; Nilsson, Ahlid J. G.

Kontorsbiträden

(1,200—1,500 kr.; ej å stat.)

Berthel, Matilda G. K.; Alexisson, A. V. Helena; Peterson, L. Sonja E.; Johanson, Elsa D. W.; Geijer, Annie E.; Winge, Britta M.; Petersson, Frida M.

Dessutom 5 *centralinkasserare*, 20 *distriktsinkasserare* samt växlande antal *extra skrivbiträden*.

Inbetalning av strömgifter och inkassögöromål utanför den vanliga inkasseringen.

Bokhållare (12).

Gustafsson, K. G. A.

Kontorsskrivare

(2,100—2,700 kr.; ej å stat.)

Löfgren, K. R.; Molin, G. P.

Dessutom 2 *centralinkasserare*, 1 *extra kontorsbiträde* och 2 *expeditionsvakter*.

Räkenskaps- och kassakontoret.

Tulegatan 13, Va.; rt. 97 64; st. 97 64, 11 83; expeditionstid: 9—5, lördagar och helgdagsaftnar 9—2.

Kamrerare (14).

Ahlström, J. G.

Kassör (12).

Carlsson, A. T.

Bokhållare.

Bergwall, C. T. (12); Ullman, P. R. (11); Fa-gerell, J. V. W., Nyström, K. T. (10).

Kontorsskrivare

(2,400—2,700 kr.; ej å stat.)

Guldbrand, S. G.; Hellgren, H. M.

Dessutom en *expeditionsvakt*.

Förrådskontoret.

Tulegatan 13, Va.; rt. och st. 97 64; expeditionstid: 9—5, lördagar och helgdagsaftnar 9—2.

Förrådsförvaltare (14).

Nylén, A. E.

Bokhållare

(3,600 kr.; ej å stat.)

Magnuson, E. A.

Bokhållare (10).

Stenroth, J. A. T.; Trotz, G., tjl., tjf. Söderberg, K. S.; Söderlind, R. D.

Förråds-mästare

(3,000 kr.; ej å stat.)

Jansson, J.

Kontorsskrivare

(2,100—2,700 kr.; ej å stat.)

Trotter, J. K.; Broström, T.; Blom, E. H.; Eriksson, E. H.; Palmberg, C. G. L.; Rånlund, G.

Dessutom 2 *expeditionsvakter*.

Husbyggnadsavdelningen.

Tulegatan 13, Va.; rt. 85 54, 98 26, 230 64; st. 93 84, 98 55; expeditionstid: 9—5, lördagar och helgdagsaftnar 9—2.

Byggnadschef.

Enblom, F. (se nedan under vattenkraftsbyggnaden).

Arbetschef

(14,220 kr. inkl. dyrtidshjälp; ej å stat.)

Sundstrand, C. K.

Arkitekt

(högst 14,220 kr. inkl. dyrtidshjälp; ej å stat.)
de Frumerie, G.

Ingenjör

(9,810 kr. inkl. dyrtidshjälp; ej å stat.)

Andersson, G. N.

Byggmästare

(4,800 kr.; ej å stat.)

Hultman, C. V.

Ritare

(6,010 kr. inkl. dyrtidshjälp; ej å stat.)

Bruzeliuss, E. M.; Sundstrand, E. J.

Vattenkraftsbyggnaden.

Byggnadskontoret i Stockholm.

Tulegatan 13, Va.; rt. 85 54, 98 26, 230 64; st. 93 84, 98 55; expeditionstid: 9—5, lördagar och helgdagsaftnar 9—2.

Byggnadschef

(10,200 kr. inkl. dyrtidshjälp; ej å stat).

Enblom, F.; mottagningstid: 9—11.

Byråingenjör

(ej å stat).

Swenson, G. C. W.

Untrakontoret.

Postadress: Orrskog; rt. Tierp 57.

Arbetschef

(8,400 kr. inkl. dyrtidshjälp jämte bostad m. m.; ej å stat).

Lundquist, H. R.

Bokhållare

(3,000 kr. jämte bostad m. m.; ej å stat).

Thunholm, D. N. V. (se ovan).

Kraftledningsbyggnaden Untra— Stockholm.

Tulegatan 13, Va.; rt. 98 26, 230 64; st. 98 55.

(Sorterar direkt under överingenjören.)

Ingenjör

(15,500 kr. inkl. dyrtidshjälp; ej å stat).

Hansson, P.

Elektricitetsverkets läkare.

(Jfr sid. 81.)

Svensson, F. L., Drottninggatan 88 B, C.; rt. 29 40; st. 82 28; mottagningstid: 8—9.

Palmqvist, N. L., Tierp (för Untrakraftverksbyggnaden).

Belysning av gator och allmänna platser.

Gas- och elektricitetsverken ombesörja belysningen av gator och allmänna platser. Belysningen sker dels med gas, dels med elektricitet och dels med fotogen.

Lykttändarpersonalen ombesörjer gas- och oljebelysningen; den elektriska belysningen skötes av elektricitetsverkets montörer. Staden är indelad i åtta lykttändardistrikt, vart och ett med sin förman och 13 å 31 lykttändare (se nedan).

Längsta lystiden är den 25 december, då lyktorna tändas kl. 3,45 e. m. och släckas kl. 8,30 f. m.

Stat år 1920. Gasbelysningen: Utgifter (förutom gasförbrukning, ränta och amor-

tering): 680,000 kr.; inkomster (av drätsel-nämnden): 2,045,000 kr. Oljebelysningen: Utgifter (jfr ovan): 194,000 kr.; inkomster (jfr ovan): 194,000 kr. Elektricitetsbelysningen: Utgifter (jfr ovan): 50,000 kr.; inkomster (jfr ovan): 200,000 kr.

Avlöningar m. m. Förman: 4,920—5,928 kr. Lykttändare: 3,840—4,140 kr.

Lykttändardistriktet.

1 distriktet.

Vaktrum: Västmannagatan 49, Va.

Personal: 1 förman och 17 lykttändare.

2 distriktet.

Vaktrum: Skepparegatan 34, Ö. Dj.

Personal: 1 förman och 15 lykttändare.

3 distriktet.

Vaktrum: Pilgatan 46, C.

Personal: 1 förman och 20 lykttändare.

4 distriktet.

Vaktrum: Trångsund 4, St.

Personal: 1 förman och 16 lykttändare.

5 distriktet.

Vaktrum: Kocksgatan 20, Sö.

Personal: 1 förman och 19 lykttändare.

6 distriktet.

Vaktrum: Hornsgatan 92, Sö.

Personal: 1 förman och 16 lykttändare.

7 distriktet.

Vaktrum: Regeringsgatan 105, C.

Personal: 1 förman och 21 lykttändare.

8 distriktet.

Vaktrum: Lövholmen, Liljeholmen.

Personal: samma förman som i 6 distr. och 13 lykttändare.

Inalles sålunda 7 förmän och 137 lykttändare; dessutom äro anställda 4 sifonpumpare.

Gas- och elektricitetslednings- entreprenörer.

För utförande och reparation av gas- och elektricitetsledningar har förutv. styrelsen över Stockholms gas- och elektricitetsverk till entreprenörer antagit vissa personer och firmor, och äger icke någon annan att befatta sig med dylika ledningar, avsedda för begagnande av gas eller elektricitet från stadens verk.

Gasledningsentreprenörerna äro för närvarande till antalet 26 och elektricitetsentreprenörerna 15. För namn och adresser m. m. hänvisas till nedanstående förteckning (firmainnehavarna äro ej i egenskap av entreprenörer upptagna i kommunalkalenderns personalavdelning).

IV.

IV. Gasledningsentreprenörer.

- AB. E. E. Berggrens Eftr.;** Sibyllegatan 41, Ö.; rt. 20 74; st. 42 20.
- AB. Beskow & C:o;** Högbergsgatan 30 A, Sö.; rt. 20 25; st. 37 77.
- AB. Clausens Gas- och Vattenledningsaffär;** Tunnelgatan 16, C.; rt. 25 98; st. namnanrop.
- AB. A. Conilten;** Kungsgatan 84, C.; rt. 65 89; st. 61 75.
- AB. Fahnehjelm & C:o;** Klarabergsgatan 42, C.; rt. 2 38; st. 25.
- AB. M. Faerden;** Kungstensgatan 10, Va.; rt. 34 33; st. 6 38, 231 55.
- AB. Gas, vatten och värme;** Oxtorgsgatan 7, C.; rt. 26 81; st. namnanrop.
- AB. Carl Hansson;** Rådmansgatan 73, C.; rt. 125 07; st. 67 35, 92 97.
- AB. Installatör;** Norrlandsgatan 9, C.; rt. 31 20; st. 62 88.
- AB. Jurell & Nordstedt;** Adolf Fredriks kyrkogata 2, C.; rt. och st. 57 44.
- AB. J. M. Lundholm;** Hornsgatan 74 A, Sö.; rt. 30 98; st. namnanrop.
- AB. P. Naumburg & C:o;** Norrlandsgatan 24, C.; rt. 11 75; st. namnanrop.
- AB. A. Rundquist & C:o;** Jakobsbergsgatan 23, C.; rt. 3 03; st. 46 09.
- AB. Axel Sjögren & C:o;** Mästersamuelsgatan 34, C.; rt. och st. namnanrop.
- AB. P. A. Sjögren;** Mästersamuelsgatan 16, C.; rt. 5 26; st. namnanrop.
- Ahxner, Harald;** Riddaregatan 17, Ö. Dj.; rt. och st. 46 84.
- Billmans fabriks- och handels-ab.;** Regeringsgatan 88, C.; rt. 48 11; st. 44 80.
- Björnberg & Wikström;** Kungstengatan 31, C.; st. 183 25.
- Lindqvists, C. B., rörledningsaffär;** Kammakaregatan 29, C.; rt. 68 27; st. 95 43.
- Ljungberg, J. A., & C:o;** Skärgårdsgatan 9, St.; rt. 2 62; st. 27 19.
- Pettersson, C. F.;** Pilvägen 4, Gröndal; st. Gröndal 18 (endast för Liljeholmen).
- Rörlednings-ab. Montör;** Lästmakaregatan 12, C.; rt. och st. 54 52.
- Sylvan, Herman;** Dalagatan 2, C.; rt. 33 91; st. 95 26.
- Söderqvist, K.;** Hagalundsvägen 15, Hagalund; st. Hagalund 1 36 (endast för Hagalund, Råsunda, Sundbyberg och Lilla Alby).
- Söders rörledningsaffär;** Skånegatan 86, Sö.; st. 320 10.
- Widebergs, Sven, Eftr., K. Elmén;** Bryggaregatan 12, C.; rt. 50 46; st. 74 06.

Elektricitetsverkets entreprenörer.

- A. E. G., Elektriska ab.;** Sveavägen 21, C.; rt. och st. »A. E. G.».
- Allmänna svenska elektriska ab.;** Malmorgsgatan 5, C.; rt. och st. »Asea»; Drottninggatan 42, C.; rt. och st. »Asea»; Hornsgatan 10, Sö.;

- rt. och st. 39 78; Norrlandsgatan 1, C.; rt. och st. 73 63; Karlbergsvägen 36, Va.; rt. 305 57; st. 62 57.
- Bergh, Chr. & C:o, Elektriska ab., ingenjörssbyrå;** Kungsgatan 56, C.; rt. 105 36; st. 46 24.
- von Brömssen, Adolph, Ingenjörfirma;** Kungsgatan 56, C. (endast för hissar); rt. 114 64; st. 297 45.
- El.-ab.;** Ynglingagatan 17; rt. 301 56, 311 56; st. Vasa 113 53.
- Elektriska bolaget Poijes & Wettermark;** Regeringsgatan 31, C.; rt. 85 69; st. 56 51, 123 55.
- Elektriska industri-ab.;** Vanadisvägen 23, Va.; rt. namnanrop; st. 81 95, 82 95, 282 95.
- Elektriska ljus- och kraft-ab.;** Klara södra kyrkogata 11, C.; rt. 113 03, 212 55; st. 69 44, 208 23.
- Graham Brothers ab.;** Norr Mälärstrand 34, C.; rt. och st. namnanrop; Kungsgatan 56, C.; rt. namnanrop; st. 22 62.
- Heilborns, Aug., elektricitetsbyrå;** Drottninggatan 55, C.; rt. 17; st. 58 00, 253 95.
- Järnhs elektriska ab.;** Klarabergsgatan 56, C.; rt. 1 08, 42 08, 234 05; st. 80 32, 94 13, 213 13.
- Luth & Roséns elektriska ab:s filial;** Lästmakaregatan 18, C.; rt. 4550, 5228, 22282; st. 108, 83 62, 143 13; Norrtullsgatan 8, Va.; rt. 203 90; st. 9 21; Kungsgatan 51 C.; rt. 59 04; st. 199 99.
- Löfquist, Hjalmar;** Birgerjarlsgatan 23, C.; rt. 503; st. 63 57, 76 10.
- Siemens-Schuckert, Elektriska ab.;** Kaptensgatan 6, Ö. Dj.; rt. namnanrop; st. 50 90.
- Skandia, Elektriska ab.;** Tunnelgatan 14, C.; rt. 223 30, 223 96; st. 45 24, 45 74.
- Werdenhoffs, Allan, elektriska installationsbyrå;** Biblioteksgatan 11, C.; rt. 214 28; st. 92 64.

Vattenledningsverket.

- Huvudkontor:** Torsgatan 30, Va.; rt. 11 10, 35 24; st. 7 37, 64 12, 69 89; expeditionstid: 9—3,30 (lördagar och helgdagsaftnar 9—2).
- Distributionen:** Torsgatan 30, Va.; rt. 11 10; st. 7 37, 69 89; expeditionstid: 9—3,30, lördagar och helgdagsaftnar 9—2 (för telefonmeddelanden hela dygnet).
- Debiteringskontor för vattenavgifter:** Stora Nygatan 2 B, n. b., St.: rt. 68 99; st. 25 11; expeditionstid: 9—3 (lördagar och helgdagsaftnar 9—2).
- Årstaviksverken:** Götgatan 96, Sö.; rt. 20 17; st. 37 16.
- Laboratoriet:** Götgatan 96; rt. 89 46.
- Norsborgsverket:** rt. Norsborg 44; st. Norsborg 10.

Den 6 december 1855 beslöt Stockholms sockenstämman nämnd anlägga en allmän ledning för filtrerat vatten. Denna anläggning, som togs i bruk år 1861, hämtade sitt vatten uteslutande ur Årstaviken. Åren 1882—84 utvidgades detta

verk med ett nytt, beläget intill det gamla å den härför inköpta egendomen Eriksdal. Den 19 december 1899 och 7 maj 1900 beslöto stadsfullmäktige att vid Norsborg i Botkyrka socken, mellan Bornsjön och Mälaren, anlägga ett nytt vattenledningsverk med tillhörande rörledning till staden och reservoar å ett berg söder om sjön Trekanten utanför Hornstull. Denna anläggning invigdes den 4 oktober 1904. Den gamla anläggningen vid Årstaviken skall i sin helhet nedläggas under de närmaste åren.

Vattenledningsverket, som till en början sorterade under en av sockenstämmonämnden utsedd »direktion för vattenledningens anläggande och förvaltning», överflyttades 1864 till den detta år bildade drätselnämnden, där det sedermera ställdes under byggnadskontoret. I samband med den kommunala omorganisationens genomförande år 1920 blev emellertid vattenledningsverket utbrutet ur byggnadskontoret och förlagt under den nyinrättade industriverksstyrelsen.

Vattenledningsverket uppgör förslag till vattenledningens rörnät, pumpstationer, vattenkastare, fontäner m. m., verkställer anläggning och underhåll av desamma samt uppehåller driften av vattenledningsverket. Enligt stadsfullmäktiges beslut den 2 dec. 1918 utgör vattenavgiften för mått vatten 30 öre per kbm. och enligt beslut den 3 nov. 1919 för omätt vatten 3 kr. 60 öre per rum och år.

Reglemente m. m. Taxa och reglemente för begagnande av Stockholms vattenledning, antagna av stadsfullmäktige den 11 nov. 1887 med ändringar den 23 jan. 1906, den 2 dec. 1918 och den 3 nov. 1919 (jfr ovan).

Avlöningar. Till å stat anställda verk-mästare och maskinister vid vattenledningsverket utgå tillsvidare konjunkturtillägg, uppgående till 700 kr. per år för de i 8:e lönegruppen upptagna, 600 kr. för de i 9:e gruppen och 500 kr. för de i 10:e gruppen upptagna, med rätt att härå uppbära dyrtidshjälp.

Stat år 1920. Vattenledningens drift: utgifter 3,508,446 kr.; inkomster 3,702,600 kr.; vattenledningens utvidgning: utgifter 895,000 kr.

Vattenledningschef (0)

(nuv. innehavaren kvarstår å övergångsstat).

Nordenstrahl, T. O. R.; mottagningstid: 1—3 (lördagar och helgdagsaftnar 1—2).

Förste ingenjör (16).

Bergström, J. F.; mottagningstid: 1—3 (lördagar och helgdagsaftnar 1—2).

Ingenjör, föreståndare för rörnätet och distributionen (15).

Dahlöf, G. A.; mottagningstid: 1—3 (lördagar och helgdagsaftnar 1—2).

Ingenjör, föreståndare för Norsborgsverket (15).

Åberg, E. M., tjl., *tjef. Helleday*, W. H. (se nedan).

Byråingenjör (14).

Ericsson, G. J. I.

Ingenjör (13).

Helleday, W. H., tjl. (se ovan), *tjef. Erikson*, S. V. (se nedan).

Ingenjörer (12).

Alrutz, E. T.; en vakant, *tjef. Hentz*, G. (se nedan).

Ingenjörer (11).

Isaksson, J. O., registrator; en vakant, *tjef. Forsman*, F. A., föreståndare för mätareverkstaden.

Extra ingenjörer

(4,200—7,800 kr.; ej å stat).

Erikson, S. V. (se ovan); **Hentz**, G. (se ovan); **Forsman**, F. A. (se ovan).

Föreståndare för laboratoriet

(600—2,000 kr.; ej å stat).

Sondén, K. G. A. (för kemiska avd.); **Huss**, H. A. (för bakteriologiska avd.).

Ritare

(3,100 kr.; ej å stat).

Carlson, C. G.

Ritbiträden (5).

Lilliehöök, Ebba E.; en vakant.

Bokhållare (13).

Ekebohm, N. K. K., föreståndare för debiteringskontoret.

Bokhållare (12).

Nilson, J. S. T.; **Erikson**, T. K. I.

Förrådsförvaltare (11).

Edwall, A.

Förrådsskrivare (9).

Flagstad, C. A. E.

Kontorsskrivare (9).

Lundgren, C. A.; **Hallberg**, Dagmar A.

Förråds- och kontorsbiträden (7).

Wallin, O.; **Billhart**, F. O.; **Ericsson**, f. Sjöberg, Hildur K. Ch.; **Jakobsson**, Greta A. M.

Kontorsbiträden (5).

Beckman, V. J. (Hanna); **Larson**, f. Hallin, Anna O.; **Lindberg**, f. Ericzén, Thyra S.; **Svensson**, E. Märta.

Skrivbiträden (4).

Petersson, Ebba; **Wahlberg**, Greta.

Extra kontorsbiträden

(1,200—2,050 kr.; ej å stat).

Löfgren, K. A. E.; **Alm**, Evy L. K.; **Gustafsson**, M. Elisabeth; **Söderberg**, H. E. (Nora); **Jansson**, K. G.; **Sandell**, C. G.; **Staaf**, K. H.; **Johansson**, Jane Ch.

IV.

Övermaskinist (11).

Landmark, C. A.

Biträdande övermaskinist (10).

Cederqvist, K. A.

Verkmästare (10)

(Österberg kvarstår å övergångsstat som förste verkmästare).

Österberg, G. A. T.; Alm, O. A.

Verkmästare (9).

Vakant, *tjfr.* Jansson, K. J.

Förrädsverkmästare (9).

Ericsson, C. E.

Vaktmästare (4).

Moberg, K. G. E.

Dessutom två *verkmästare* (8), tre *maskinister* (8), tre *extra verkmästare*, sex *maskinister* och fjorton *distriktsförmän*.

Vattenledningsentreprenörer.

För utförande och reparation av vatten- och avloppsledningar hava (av förutv. drätselnämndens andra avdelning) till entreprenörer antagits vissa personer och firmor, och äger icke någon annan att befatta sig med dylika ledningar, avsedda att förbindas med stadens rörsnät. (Firmainnehavarna äro ej i egenskap av entreprenörer upptagna i kommunalkalenderns personalavdelning.)

AB. E. E. Berggrens efterträdare; Sibyllegatan 41, Ö.; rt. 20 74; st. 42 20.

AB. Beskow & C:o; Högbergsgatan 30 A, Sö.; rt. 20 25; st. 37 77.

AB. Clausens gas- och vattenledningsaffär; Tunnelgatan 16, C.; rt. 25 98; st. namnanrop.

AB. A. Conilton; Kungsgatan 84, C.; rt. 65 89; st. 61 75.

AB. Fahnehjelm & C:o; Klarabergsgatan 42, C.; rt. 2 38; st. 25.

AB. M. Færden; Kungstensgatan 10, Va.; rt. 34 33; st. 6 38, 231 55.

AB. Gas, vatten och värme; Oxtorgsgatan 7, C.; rt. 26 81; st. namnanrop.

AB. Carl Hansson; Rådmansgatan 73, Va.; rt. 125 07; st. 67 35, 92 97.

AB. Installatör; Norrlandsgatan 9, C.; rt. 31 20; st. 62 88.

AB. Jurell & Nordstedt; Adolf Fredriks kyrkogata 2, C.; rt. och st. 57 44.

AB. J. M. Lundholm; Hornsgatan 74 A, Sö.; rt. 30 98; st. namnanrop.

AB. P. Naumburg & C:o; Norrlandsgatan 24, C.; rt. 11 75; st. namnanrop.

AB. A. Rundquist & C:o; Jakobsbergsgatan 23, C.; rt. 3 03; st. 46 09.

AB. Axel Sjögren & C:o; Mästersamuelsgatan 34, C.; rt. och st. namnanrop.

AB. P. A. Sjögren; Mästersamuelsgatan 16, C.; rt. 5 26; st. namnanrop.

Ahlsien & C:o; Kungsholmsstrand 131, C.; rt. 3 38, 110 11; st. 197 93.

Ahxner, Harald, Riddaregatan 17, Ö.Dj.; rt. och st. 46 84.

Billmans fabriks- och handels-ab.; Regeringsgatan 88, C.; rt. 48 11; st. 44 80.

Björnberg & Wikström, Kungstensgatan 31, C.; st. 183 25.

Carlsson, S. J. & C:o; Jarlagatan 18, Aspudden; rt. Liljeholmen 101; st. Aspudden 12.

Hammarsten, W. A.; Karlshov, Örby, Älvsjö (endast för Brännkyrka); st. Örby 58.

Johansson, J. L., & C:o; Birgerjarlsgatan 119, Va.; rt. och st. 56 75.

Lindqvists, C. B., rörledningsaffär; Kammakaregatan 29, Va.; rt. 68 27; st. 95 43.

Ljungberg, J. A., & C:o; Skärgårdsgatan 9, St.; rt. 2 62; st. 27 19.

Lundquist & C:o; Döbelnsgatan 54, Va.; rt. 806 49; st. Vasa 35 19.

Pettersson, C. F.; Pilvägen 4, Gröndal; st. Gröndal 18.

Rörledningsab. Montör; Lästmakaregatan 12, C.; rt. och st. 54 52.

Sylvan, Herman; Dalagatan 2, C.; rt. 33 91; st. 95 26.

Söders rörledningsaffär; Skånegatan 86, Sö.; st. 320 10.

Widebergs, Sven, efterträdare, K. Elmén; Bryggaregatan 12, C.; rt. 50 46; st. 74 06.

Värmeledningsab. Calor; Arbetaregatan 32, C.; rt. 66 80; st. 62 84.

Vattenledningsverkets läkare.

(Jfr sid. 81.)

Ljungström, V.; Hantverkaregatan 26, C.; rt. 85 80; st. 202 96; mottagningstid: sept.—maj alla dagar 9—10; juni—aug. vardagar 9,30—10,30, sön- och helgdagar 9—10.

Sundberg, L. G. T.; Nybrogatan 11 A, Ö.; rt. 29 85; st. 60 18; mottagningstid: vardagar 9—10, sön- och helgdagar 9,30—10,30.

Granström, K. A.; Götgatan 30, Sö.; rt. 3 64; st. Söder 3 34; mottagningstid: vardagar 1,30—3, helgdagar 9—10; juni—sept. alla dagar 9—10.

Leffler, J. K. F.; Söderby sjukhus (för Norsborg); rt. Tumba 1 42; st. Tumba 10; mottagningstid 12—1 samt tisdagar och fredagar 9—10.

Stockholms stads hamnstyrelse och i samband därmed stående institutioner.

Hamnstyrelsen.

Brännkyrkagatan 2 A. Sö.; rt. 85 44, 86 45; st. 18 02, 18 13, 33 08, 39 36. Styrelsen sammanträder i regel varje (under sommaren varannan) helgfri tisdag kl. 7 e. m.

I gamla tider ägde Stockholm en hamnstyrelse, »kommitté för börs-, hamn- och brobyggnader». Senare hava frågor rörande stadens hamnväsende handlagts av drätselnämnden efter dess upprättande år 1864. År 1875 väckte dåvarande hamnkaptenen ett förslag om upprättande av en särskild hamnstyrelse, som livligt förordades av handels- och sjöfartsnämnden, men avslogs av stadsfullmäktige 1881. I början av år 1898 uppdrog beredningsutskottet åt delegerade att utreda frågan om lämpligaste ordnandet av stadens hamnväsen, antingen genom särskild styrelse eller annorledes. Detta uppdrag ledde till att stadsfullmäktige antog en ändring i instruktionen för handels- och sjöfartsnämnden, varigenom denna nämnd icke blott ålades att avgiva utlåtanden i hamnfrågor, då sådana begärdes, utan även berättigades att på eget initiativ göra framställning i hithörande ämnen, i samband varmed nämnden fick rätt att till-sätta särskilda delegerade för handläggning av hamnären (»hamndelegerade»). År 1903 väcktes hos stadsfullmäktige åter förslag om upprättande av en särskild hamnstyrelse, vilken motion remitterades till den s. k. omorganisationskommittén, som inkom med förslag i ämnet, varefter fullmäktige den 16 mars 1908 beslöt att inrätta en särskild hamnstyrelse för Stockholm, som med år 1909 trädde i verksamhet.

I samband med ombildningen av den centrala stadsförvaltningen och på grundval av ett av särskilda kommittéer för hamnväsendets omorganisation utarbetat förslag har ny instruktion för hamnstyrelsen utfärdats den 19 mars 1920. Bland de härvid genomförda organisatoriska förändringarna märkes särskilt överförandet av byggnadskontorets hamnavdelning till hamnstyrelsen under benämningen hamnbyggnadsavdelningen samt inrättande av en ledande befattning i spetsen för hamnförvaltningen (hamndirektör). Hamnstyrelsen består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, fyra andra ledamöter, vilka jämte fyra suppleanter väljas av stadsfullmäktige för två år. Hamnstyrelsen handhaver skötseln av stadens hamnväsen; det åligger den i sådant avseende att omhänderväsa hamnrörelsens drift och

sålunda tillse, att för trafiken upplåtna delar av hamnen med därtill hörande anläggningar och inrättningar på ändamålsenligt sätt användas till handels och sjöfartens bästa;

att sörja för, att hamnen med därtill hörande anläggningar och inrättningar underhålles i det skick, trafiken kräver, att handels och sjöfartens behov av nya anläggningar bliva tillgodosedda, samt att de utredningar, som härför erfordras, bliva verkställda; samt

att tillse, att till styrelsens förfogande ställda medel användas i enlighet med givna föreskrifter, att handhava till hamnväsendet hörande upp-börd och ombesörja förandet av nödiga räkenskaper över den styrelsen anförtrödda förvaltningen.

Hamnstyrelsen biträdes vid skötseln av stadens hamnväsende av hamndirektören, vilken äger närvara vid styrelsens sammanträden med rätt att deltaga i överläggningarna men ej i besluten. Enahanda befogenhet tillkommer avdelningsföreståndare (se nedan) med avseende å ärende, som av honom inför styrelsen föredrages.

De hamnstyrelsens åliggande uppgifterna handläggas under hamndirektören å tre avdelningar, nämligen hamnkontoret för driften, hamnbyggnadsavdelningen för nybyggnad och underhåll samt hamnstyrelsens expedition, jämväl innefattande styrelsens räkenskapsavdelning och hamnkassakontoret. För handläggning av husbyggnadsärenden äger styrelsen påkalla biträde av vederbörande stadsmyndighet.

Styrelsens räkenskaper och förvaltning granskas årligen av tre utav stadsfullmäktige utsedda revisorer.

Instruktion. Instruktion för Stockholms stads hamnstyrelse, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920.

Stat år 1920. Utgifter: 8,099,800 kr. (däraf att täckas med lånemedel 3,800,000 kr.); inkomster: 2,523,300 kr.

Styrelsens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Åkerman, G. R. J., borgarråd.

Vice ordförande.

*Edkvist, C. J., inspektör, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

*Liander, M. E., grosshandlare, stadsfullm.

Rissén, H. J. R., tulltjänsteman, stadsfullm.

Vinberg, S. W., överingenjör, stadsfullm.

Hs.

Suppleanter.¹⁾

- Linde, N., förtroendeman, stadsfullm.
 *Forsman, F. V., direktör.
 Larsson, A. G., hamnarbetare.
 *Isakson, C. J. A., skeppsbyggeriinspektör.

Hamndirektör.²⁾

Ej tillsatt.

Sekreterare

(3,000 kr.; ej å stat).

Looström, A. B.; mottagningstid: 9—10.

Styrelsens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1919 års förvaltning).

Rönnow, A., direktör.

Weideman, K. O., åkeriföreståndare.

Zetterlund, C. R., kontorschef, stadsfullm.

Styrelsens expedition.

Brännkyrkagatan 2 A, Sö.; rt. 85 44, 86 45; st. 18 02, 18 13, 33 08, 39 36.

Hamnkamrerare (14).

Gellerstedt, E. H. A.; mottagningstid: 1—3.

Expeditionen och räkenskapsavdelningen.

Telefoner: se ovan; expeditionstid: 10—3.
 Stat år 1920. Utgifter: 76,700 kr.

Bokhållare

(3,600 kr.; ej å stat).

Sundmark, N. W. A. (se nedan).

Kontorsskrivare (10).

Sundmark, N. W. A., tjf. (se ovan), tjf. Berggren, C. G. E.

Kontorsbiträde och registrator (7).

Ekholm, Gerda E. V.

Skrivbiträde

(1,200 kr.; ej å stat).

Kylander, Ester S.

Vaktmästare (4).

Bäckman, G. O.

Hamnkassakontoret.³⁾

Skeppsbron 46, n. b. och 1 tr., St.; rt. 15 67, 78 28, 245 57; st. 44 62; 46 67, 113 51; expeditionstid: 9,30—3, lördagar och helgdagsaftnar 9,30—2.

¹⁾ Suppleanterna äro upptagna i samma ordning som de ledamöter, vilkas resp. ersättare de, enligt styrelsens beslut, i första hand skola vara.

²⁾ Löneförmåner ännu ej bestämda.

³⁾ I staten för år 1920 har den förutvarande benämningen »Hamnuppbörds-kontoret» bibehållits.

Hamnkassakontoret handhaver uppbörden av avgifter för begagnande av landgångar och stoccar, hamnkranar och förhållningsspel samt hyror för av hamnstyrelsen förvaltade egendomar och upplagsplatser, för tillfälliga upplag å stadens kajer, för upplag i varuhallar och tullskjul m. m.

Överinseendet över hamnkassakontoret ävensom över stadens uppbörd av hamnavgifter tillkommer hamnfogdeinspektören (förut benämnd hamnkassör), som antages av hamnstyrelsen. Till sitt biträde vid uppbörden av hamnavgifter har hamnfogdeinspektören hamnfogdar. Dessa antagas av hamnstyrelsen efter hamnkaptenens och hamnfogdeinspektörens hörande och fördelas till tjänstgöring för områden inom staden. Hamnfogdarna ålaga att, var inom sitt område, debitera, uppbära och till hamnfogdeinspektören redovisa staden tillkommande hamnavgifter för fartyg och varor från inrikes ort. Över staden tillhörig, vid hamnen befintlig redskap skall hamnfogde hålla noggrann tillsyn. Hamnfogdeinspektören åligger även att utöva tillsyn över stadens mätare och vägare, vilka antagas av hamnstyrelsen.

Instruktion m. m. Instruktion för hamnfogdarna i Stockholm den 6 febr. 1877. Överståthållarämbetets kungörelse ang. uppbörd av hamnavgifter den 12 maj 1919. Reglemente för Stockholms stads mätare och vägare, fastställt av överståthållarämbetet den 25 april 1885. Taxa för Stockholms stads vägare, fastställd av överståthållarämbetet den 23 april 1920.

Stat år 1920. Utgifter: 127,020 kr.

Hamnfogdeinspektör (13).

Vakant, tjf. Lind, J. T.; träffas säkrast 1—3.

Biträdande kassör

(3,600 kr.; ej å stat).

Björkman, A. B. (se byggnadskontoret).

Hamnfogdar

(3,000—3,600 kr. och fri bostad eller hyresersättning, 1 % provision å uppburna hamnavgifter; ej å stat).

Expeditionstid: under seglationstiden 8—7, vintertiden 9—3.

Bruzeliuss, A. G., hamnfogdekontoret Riddarholmshamnen 15, St.; rt. 324 96; st. 25 14; Österdahl, O. V., tf., hamnfogdekontoret Norr Mälarstrand 24, C.; st. 94 32; Hellman, J. A., hamnfogdekontoret Blasieholmshamnen, Hovslagaregatan 4, C.; rt. 324 95; st. 40 55; Anderson, K. A., hamnfogdekontoret Skeppsbron 46, St.; rt. 15 67, 78 28, 245 57; st. 44 62, 46 67, 113 51.

Kontorsskrivare

(2,640—2,880 kr.; ej å stat).

Hedlund, W.; Ericsson, K. A.

Kassakontrollant

(1,200 kr.; ej å stat).

Pettersson, f. Hagström, Karin E. S., tf.

Skrivbiträde

(1,200 kr.; ej å stat).

Larsson, A. A. Linnéa.

Dessutom sju *hamnfogdebiträden* (1,800 kr. jämte 1 % provision å av dem kontrollerad uppbörd), tre *hamninkasserare* (1,800 kr.), ett *vaktmästarbiträde* och två *brovakter*.

Hamnbyggnadsavdelningen.¹⁾

Brännkyrkagatan 2 A, 1 o. 3 tr., Sö; rt. 85 44, 86 45; st. 18 02, 18 13, 33 08, 39 36; expeditionstid: 10—4.

Avdelningen uppgör förslag till stadens hamnar och sjöfartsleder med därtill hörande vattenbyggnader, broar m. fl. anläggningar samt verkställer byggnad och underhåll av desamma. Även i fråga om frihamnsanläggningen åligger det avdelningen att verkställa en del underhållsarbeten.

Överingenjör och chef (0).

Lundberg, K. A. (förordnad t. o. m. 1920); mottagningstid: 1—4.

1:e ingenjör (16).

Sjödin, J.; mottagningstid: 2—4.

Arbetschef för Hammarbyleden
(10,500 kr.; ej å stat).

Åberg, E. M.; mottagningstid: 2—4.

Ingenjörer (14).

Nilsson, E. J.; Semler, C.

Maskineringenjör (14).

Davidsson, O. W.

Ingenjörer (12).

Adler, B. F.; Ekelföf, G. S.; Eriksson, E. E.

Ingenjörer

(3,100—7,050 kr.; ej å stat).

Öhnell, K. G. W.; Anger, D. V. E.; Karlsson, A. A.; Wickert, K. A.; Hedström, E. A.; Bernell, S. M.; Bartoli, E. J. C.; Björkman, C. T. T.; Garberg, E. V.; Gustafson, G. J.; Idestrom, S. A. M.; Karlsson, G. E.; Arvidsson, H. F.

Varvsingenjör

(5,300 kr., bostad; ej å stat).

Bley, W. N.

Varvsbokhållare (10).

Stahre, G. A.

Kontorsbiträde (5).

Andersson, Gertrud A.

Ritbiträde (5).

Hubendick, E. Gerda A.

¹⁾ I 1920 års stat benämnd »Byggnadskontorets hamnavdelning».

Skrivbiträde

(1,850 kr.; ej å stat).

Widén, A. Dagny M.

Vaktmästare (4).

Johansson, G. T.

Hamnbyggmästare (10).

Tall, J. A.; Andersson, A. T.; Andersson, A. O.

Verkmästare.¹⁾

Nicklasson, A. V. E., kranverkmästare (10); fyra verkmästare (9); två verkmästare (8); en maskinistförman (8); åtta verkmästare, en förrådsverkmästare (ej å stat).

Dessutom tre ångbåtsbefälhavare.

Hamnkontoret.

Skeppsbron 46, 1 tr., St.; rt. 15 67, 78 28, 245 57; st. 44 62, 46 67, 113 51; expeditionstid: vardagar 8—7 och sön- och helgdagar 9—11.

Hamnkontoret, vars huvudsakliga uppgift är att handhava hamnrörelsens drift och därmed sammanhängande förhållanden, förestås av hamnkaptenen. Denne åligger sålunda i främsta rummet att ordna och öva tillsyn över trafikförhållandena i hamnen. Hamnkaptenen må varken för egen eller annans räkning idka något slags näring eller såsom förlagsman, delägare eller kommissionär vara intresserad i något yrke, som av sjöfarten är direkt beroende eller därmed står i omedelbart sammanhang. Å hamnkontoret skall finnas ett pålitligt biträde, som, då hamnkaptenen är av andra tjänstegöromål hindrad att därstädes personligen närvara, på hans ansvar meddelar nödiga anvisningar och upplysningar i tjänsten.

Hamnlots åligger att, mot viss i taxa bestämd avgift, lotsa fartyg till vilken del som helst av stadens hamnområde, så ock anvisa fartyg tjänlig ankarplats och biträda med dess förläggande till förtöjning i land samt att, i vad på honom ankommer, vaka över efterlevnaden av hamnordningens föreskrifter samt i förekommande fall vidtaga lämpliga åtgärder till rättelse eller göra anmälan hos hamnkaptenen. Då hamnlots icke är av tjänstegöromål upptagen, skall han vara att träffa å hamnkontoret de tider på dagen, då det hålles öppet.

För allmänna ordningen och säkerheten i hamnen svarar polisverket, av vilket en särskild avdelning, hamnpolisen, är avsedd att inrättas för tjänstgöring inom till hamnen hörande områden på land och vatten. Den hamnkaptenen underställda personalen åligger att biträda hamnpolisen vid utförandet av dess uppgifter. Hamnförmännen skola vara beklädda med polismands befogenhet.

¹⁾ Till verkmästare å stat utgå tillsvidare konjunkturtillägg enligt av stadsfullmäktige fastställda grunder (jfr under byggnadskontoret sid. 78).

Hs.

Instruktioner m. m. Instruktion för hamnkaptenen, fastställd av överståthållarämbetet den 17 juni 1908. Instruktion för hamnlotsarna den 6 febr. 1877. Taxa för hamnlotsarna, fastställd av överståthållarämbetet den 30 mars 1918. Hamnordning för Stockholm den 6 juli 1905 med ändringar den 17 juni 1908, 5 april, 21 juli och 6 nov. 1909, 5 sept. 1912, 13 jan. 1916, 31 maj 1919 och den 28 april 1920. Taxa å hamnavgifter i Stockholm för åren 1919—23, fastställd av kungl. maj:t den 28 mars 1919. Beträffande denna taxa gäller tillsvidare intill 1920 års utgång den bestämmelsen, att alla avgifter utgå med 50 % förhöjning.

Stat år 1920. Utgifter: 83,000 kr.

Hamnkaptén

(7,500 kr.; 2 ålderstillägg å 500 kr.).

Vakant, *tjff.* Jacobson, H. M., hamnmästare; tel. se ovan; träffas säkrast 12—1.

Hamnmästare (11)

(Holmer kvarstår å övergångsstat med uppbördsprovision som slussmästare).

Jacobson, H. M., tjl., tf. hamnkaptén (se ovan), *tjff.* Jäderholm, J. O.; Holmer, C. O. (slusskontoret, rt. 125 56, st. 38 89); Andersson, H. R. (hamnkontoret, Värtan, rt. 80 24, st. 94 60).

Hamnkapténens biträde

(3,600 kr.; ej å stat).

Synnerholm, C. J. B. (se nedan).

Hamnlotsar

(600 kr. jämte sportler).

Telefoner: rt. 15 67, 78 28, 245 57; st. 44 62, 46 67, 113 51.

Cederholm, P. G. R.; Pettersson, G.; Synnerholm, C. J. B., tjl. (se ovan), *tjff.* Söderqvist, A. F.; Åberg, G. M.; Wahlgren, G. E.

Vaktmästare (4).

Nilsson, I. A.

Övermaskinist (10).

Björklund, C. G.

Dessutom sjuutton *hamnförmän* (6).

Varuhallarna.

Varuhallarna i stora tullhusbyggnaden i Stadsgården; rt. 59 48; st. 17 12; expeditionstid: 7—6.

Instruktioner m. m. Instruktion för föreståndaren för Stockholms stads varuhallar i stora tullhusbyggnaden i Stadsgården, antagen av hamnstyrelsen den 16 mars 1914. Taxa och ordningsföreskrifter för begagnande av Stockholms stads varuhallar i stora tullhusbyggnaden i Stadsgården samt källarna i samma byggnad, antagna av hamnstyrelsen den 9 mars 1914.

Varuhallsföreståndare

(avlöning som hamnförman jämte fyllnadsarvode å 400 kr.; ej å stat).

Milton, J. E., hamnförman.
Dessutom en *varuhallsvakt*.

Slusskontoret.

Nedre Slussgatan 3, Sö.; rt. 125 56; st. 38 89; expeditionstider: jan. 7—6, febr. 8—5, mars 7—6, april—december hela dygnet.

För varje genomfart av slussen betalas för fartyg kommande från in- eller utrikes ort för varje full ton av fartygets avgiftspliktiga dräktighet 8 öre, när fartyget är tomt, och 12 öre, då fartyget är lastat, dock ej under tre kronor.

Instruktion m. m. Taxa och ordningsregler för genomfart av slussen, gällande intill utgången av år 1920, fastställda av kungl. maj:t den 7 mars 1919.

Stat år 1920. Utgifter: 98,840 kr.; inkomster: 90,010 kr.

Biträden (7).

Fredin, L. O.; Andersson, A. W.

Biträde

(1,800 kr.; ej å stat).

Pettersson, R. J.

Dessutom åtta *slussvakter* (5), av vilka tre tjänstgöra såsom *förmän*; tretton *extra slussvakter*, en *befälhavare* å slussfärjan (1,980 kr.), en *maskinist* (1,800 kr.) och en *besättningskarl* tjänstgöra under nio månader å året.

Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd

jämte i samband därmed stående institutioner.

Handels- och sjöfartsnämnden.

Börshuset, St.; rt. 56 38; st. 13 51; expeditionstid: 12—2. Sessionstid ej bestämd.

Stadsfullmäktige beslöt den 1 augusti 1866 att tillsätta en särskild nämnd med kännedom om handel och skeppsrederi samt med uppdrag att fullgöra de i kungl. kommerskollegii kungörelse den 27 mars 1866 omförmälda stadens handelsförening eller deras fullmäktige förut tillhörande åligganden. Instruktion för nämnden fastställdes den 24 sept. 1867, och ny sådan utfärdades den 8 febr. 1901. I samband med den kommunala omorganisationen 1920 har ny instruktion (med i huvudsak formella ändringar av den föregående) fastställts för nämnden den 19 mars 1920.

Nämnden består av tolv ledamöter, som stadsfullmäktige inom eller utom sig utse för två år i sänder. Nämnden utser inom sig för ett år ordförande och vice ordförande. Det borgarråd, under vars föredragningsskyldighet nämndens arbetsområde faller, äger närvara vid nämndens sammanträden samt deltaga i överläggningarna med rätt att därvid framställa förslag samt få sin mening antecknad till protokollet.

Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd har att pröva behov av och antaga mäklare, skeppsklarerare och notarii publici, anmäla vikarie för dem, återkalla mäklares och skeppsklarerares uppdrag samt uppgöra förslag å personer att verkställa besiktning enligt sjölagen, vid tillsättande av dispaschör och dispaschörsassistent yttra sig om sökandes lämplighet, avgiva yttrande, där sådant av kungl. maj:t eller annan offentlig myndighet från nämnden infor dras, ej mindre i frågor angående handel och sjöfart, än även i frågor angående handelsbruk, hos stadsfullmäktige och stadskollegiet samt stadens vederbörande förvaltningsmyndigheter göra framställningar, som i dylika frågor kunna av nämnden finnas behövligen, samt vaka över gällande författningars efterlevnad i avseende å mäklares, skeppsklarerares, notarii publici och dispaschörs tjänstutövning samt i övrigt ägna sin uppmärksamhet åt frågor, som hava sammanhang med stadens handel och sjöfart och göra de framställningar, som kunna därav föranledas.

Instruktion. Instruktion för Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920.

Stat år 1920. Utgifter: 2,050 kr.

Nämndens ledamöter.

Ordförande.

*Lamm, H. F., grosshandlare, stadsfullm.

Vice ordförande.

Johnson, A. Ax:son, direktör, generalkonsul.

Övriga ledamöter.

Ericson, H. H. K., kommandör.

Lovén, S. A., försäkringsdirektör.

Rissén, H. R., tulltjänsteman, stadsfullm.

Roberg, Th., konsul.

*Rosengrén, C. O. L., grosshandlare.

*Rundquist, C. A., rådmän.

Sandberg, H. K. A., borgarråd, stadsfullm.

*Schultz, L. H., direktör, stadsfullm.

*Stendahl, S., grosshandlare.

Wickman, C. G. T., partikassör, stadsfullm.

Sekreterare

(500 kr.; ej å stat).

Belfrage, J. K. E.; rt. 206 56; träffas säkrast 10—11.

Vaktmästare

(400 kr.; ej å stat).

Wendborg, J.

Börskommitterade.

Handels- och sjöfartsnämnden har hittills utsett tre kommitterade för börsärenden med uppgift att utöva den närmare tillsynen med avseende på Stockholms börs (se härom kommunalkalendern 1919, sid. 124). I samband med den nya börsordningen, som träder i kraft den 1 juli 1920, kommer emellertid kommitterades verksamhet att upphöra.

Ledamöter.

Johnson, A. Ax:son, generalkonsul; Lamm, H. F., grosshandlare, stadsfullm.; en vakant.

Hsn.

Fondbörskommittéerade.

Börshuset, St.; rt. 15 68, 56 38, 177 76, 206 50; st. 13 51; expeditionstid: 10—4; börschefen säkrast 10—11 och 2—3.

[Fondbörskommittéerade skola årligen i första veckan av december månad för det följande året utses av handels- och sjöfartsnämnden till ett antal av sex, av vilka minst tre böra vara ledamöter av nämnden. Nämnden utser även, om så anses nödigt, suppleanter.

Fondbörskommittéerade hava den närmaste tillsynen över fondbörsen. En var av fondbörskommittéerade åligger att under två månader av det år, för vilket de blivit valda, personligen övervaka ordningen å fondbörsen. Handel med och notering av värdepapper försigår å fondbörsen efter upprop av listor, fastställda av fondbörskommittéerade, kurslistorna A: 1 och A: 2 upptagande de värdepapper, som skola uppropas dagligen, samt kurslistan B upptagande de värdepapper, som uppropas tisdagar och fredagar efter därom gjord framställning. För att ett värdepapper skall bli uppfört (inregistrerat) å kurslista, bör skriftlig ansökan därom ingivas till fondbörskommittéerade. Fondbörskommittéerade äga att i varje särskilt fall infordra alla upplysningar, som de kunna anse nödiga för avgörande, huruvida till inregistrering anmält värdepapper är så klart, att det kan antagas till handel och notering å fondbörs.

Fondmäklare, som önskar hålla auktion å börsen för försäljning av obligationer eller aktier, skall därom senast tredje dagen före auktionen göra skriftlig anmälan hos fondbörskommittéerade och därvid tillika intyga, att de värdepapper, som äro ifråga, på grund av föreskrift i lag eller författning icke må annorlunda än genom offentlig auktion försälas.]

Från och med den 1 juli 1920 skola i enlighet med lagen om fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet den 16 maj 1919 samt börsordningen för Stockholms fondbörs den 23 april 1920 ändrade bestämmelser träda i kraft beträffande fondbörsens organisation. Efter denna tidpunkt skall för varje fondbörs finnas en styrelse, vars ordförande jämte suppleant för honom utses av konungen. Övriga ledamöter skola väljas till en fjärdedel av de bankaktiebolag och solidariska bankbolag, som äro medlemmar av fondbörsen, till en fjärdedel av övriga börsmedlemmar, till en fjärdedel av stadsfullmäktige och till den återstående fjärdedelen av handelskammaren. Suppleanter till lika antal skola utses av envar av de fyra valkorporationerna. Valperioden är högst två år. Börsstyrelsen skall handhåva ledningen och förvaltningen av fondbörsens verksamhet. (Se vidare nedan.) Enligt ovannämnda lag har även inrättats en särskild, för hela riket gemensam tillsynsmyndighet för övervakande av fondbörsverksamheten (bank- och fondinspektionen).

Författningar m. m. Lag om fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet den 16

maj 1919. Börsordning för Stockholms fondbörs, fastställd av kungl. maj:t den 23 april 1920. Handels- och sjöfartsnämndens reglemente för fondbörskommitté i Stockholm den 14 aug. 1901. Handels- och sjöfartsnämndens ordningsregler för fondbörsen i Stockholm den 30 okt. 1912 med däri av fondbörskommittéerade enligt bemyndigande vidtagna provisoriska ändringar den 5 juni, 17 okt., 17 nov. 1916, 27 febr., 7 nov. och 11 dec. 1917 samt 13 mars, 4 maj, 14 sept. och 3 dec. 1918. Instruktion för den vid fondbörsen anställde börschefen, antagen av fondbörskommittéerade den 27 febr. 1917.

Ordförande.

Lamm, H. F., grosshandlare, stadsfullm.

Vice ordförande.

Wallenberg, M. L., bankdirektör, v. härads hövding.

Övriga ledamöter.

Billing, J. O. M., bankdirektör; Rydbeck, J. O. E., bankdirektör; Stendahl, S., grosshandlare; en vakant.

Suppleanter.

Grönwall, F. A. A., fil. d.r., generalkonsul; Lindström, P. Y., direktör; Pripp, G. L., bankdirektör; Reuterskiöld, K. L., bankdirektör; Zethræus, A. H., bankir.

Börscchef

(18,000 kr.).

Belfrage, J. K. E.; rt. 206 56; träffas säkrast 10—11 samt 2—3.

Börscchefens ställföreträdare

(9,000 kr.).

Borell, E. M. V. N.

Biträdande fondbörsledare och
registrator.

(7,500 kr.).

Fredin, G. E.

Börsassistenter

(5,000 kr.).

Bernhoff, B. O.; Björkman, L.; Malmgren, K. E.

Kassörskas

(4,000 kr. jämte 500 kr. i felräkningspenningar).

Spilhammar, Märta K.

Skrivbiträde

(2,700 kr.).

Brenner, Gertrud.

Övriga tjänstemän

(icke fast anställda; 2,400—4,500 kr.).

Holmqvist, R.; Areschoug, Signe; Leffler, Ingeborg; Brenner, Dagmar.

Vaktmästare (1,800—2,400 kr.).

W. J. Åkerlund, K. O.; Åhlström, K. E. W.; Magnusson, O.; Andersson, K. E.; Eriksson, E. P. W.

Anm. Avlöningarna till fondbörsens tjänstemän utgå *icke* av stadens medel utan bestridas med särskilda avgifter, som inflyta till fondbörsen.

Börsstyrelsen.

I den nya styrelsen för Stockholms fondbörs (se ovan), vilken träder i verksamhet den 1 juli 1920, hava stadsfullmäktige den 21 juni 1920 jämlikt börsordningen av den 23 april 1920 utsett två ledamöter och två suppleanter för tiden t. o. m. utgången av år 1921. Beträffande börsstyrelsens sammansättning i övrigt, se även föreg. sida.

Ordförande

(förordnad av kungl. maj:t).

Lamm, H. F., grosshandlare, stadsfullm.

Ordförandens suppleant

(förordnad av kungl. maj:t).

Nilsson, E. A., grosshandlare.

Av stadsfullmäktige utsedda ledamöter.

Stendahl, S., grosshandlare; **Wickman, C. G. T.**, partikassör, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

Rydbeck, J. O. E., bankdirektör, **Wallenberg, M. L.**, bankdirektör (utsedda av bankbolagen); **Indebetou, C. D. G.**, direktör, **Lindström, P. Y.**, direktör (utsedda av övriga börsmedlemmar); **Sachs, J. E.**, generalkonsul, **Vennersten, A. F.**, direktör (utsedda av handelskammaren).

Av stadsfullmäktige utsedda suppleanter.

Liander, M. E., grosshandlare, stadsfullm.; **Risén, H. R.**, tulltjänsteman, stadsfullm.

Övriga suppleanter.

Bouvin, K., bankdirektör; **Philipson, M.**, bankdirektör (utsedda av bankbolagen); **Rydin, E.**, direktör, **Öhman, E.**, bankir (utsedda av övriga börsmedlemmar); **Bernström, E. A.**, direktör, **Åkerlindh, J. G.**, direktör, stadsfullm. (utsedda av handelskammaren).

Stads- och fondmäklare.

De officiella mäklarna antagas av handels- och sjöfartsnämnden, varefter förordnande utfärdas av magistraten, som också på mäklares

begäran förordnar vikarie att vid förfall för mäklaren bestrida dennes göromål.

Mäklare (stadsmäklare) må i städerna antagas för att, när de varda därom anlitade, biträda vid köp och försäljning av varor, fastigheter, fartyg eller andelar däri, växlar och andra värdepapper samt vid uppgörande av avtal om försträckning, hyra, arrende och försäkring även som av andra likartade avtal. Det åligger mäklare att över alla av honom slutade avtal med undantag av dem, som angå penningförsträckningar, upprätta och med sitt namn underteckna slutedel, noggrant upptagande kontrahenternas namn, avtalets beskaffenhet och föremål jämte belopp och pris m. m. Alla av honom avslutade avtal skall han för varje dag införa i en särskild med magistratens sigill försedd bok. Mäklare vare förbjudet att idka handel med växlar eller andra värdepapper, varor eller annat, ej heller må han vara syssloman (prokurist), handelsombud eller handelsbiträde åt köpman.

[Mäklare i Stockholm, som i sådan egenskap vill biträda vid köp och försäljning av obligationer, aktier och andra dylika värdepapper, skall vara av handels- och sjöfartsnämnden särskilt antagen till fondmäklare. Fondmäklare skall i sin verksamhet å fondbörs ställa sig till efterrättelse de av handels- och sjöfartsnämnden eller fondbörskommitterade givna föreskrifter rörande fondbörsen. Anmälان om oriktigt förfarande av fondmäklare göres hos fondbörskommitterade. Innan handels- och sjöfartsnämnden antager fondmäklare, skola fondbörskommitterade avgiva yttrande angående de sökandes lämplighet.]

Ersättning för förrättningar utgår enligt taxa.

Från och med den 1 juli 1920 komma de nuvarande bestämmelserna ang. fondmäklare i Stockholm i kungörelsen den 8 febr. 1901 att upphävas och ersättas av bestämmelserna ang. fondkommissionsrörelse i den nya lagen om fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet den 16 maj 1919. Tillstånd till utövande av verksamhet som fondkommissionär lämnas därefter av den statliga tillsynsmyndigheten.

Författningar m. m. K. mäklareordningen den 9 juni 1893 med tillägg och ändringar den 8 febr. 1901, 20 nov. 1908 och 14 mars 1919. K. kungörelse den 8 febr. 1901 ang. fondmäklare i Stockholm (se ovan). Lag om fondkommissionsrörelse och fondbörsverksamhet den 16 maj 1919.

Mäklare.

Berg, C. M. (spannmål, mjöl m. m.), Bredgränd 2 A, *St.*; rt. 72 50; st. 142 74.

Blixén, J. O. (fondmäklare), Drottninggatan 9, *C.*; rt. 98 60; st. 98 60 (vikarie: **Holmström, O. G.**).

Jonsson, A. V. (spannmål), Katarinavägen 7, *Sö.*; rt. 87 99; st. 17 35.

Klingbom, J. A. (spannmål, mjöl m. m.), Skeppsbron 4, *St.*; rt. 13 86; st. 12 11.

Hsn.

Hsn.

Kollberg, M. (spannmål, frö och foderämnen), Skeppsbron 6, *St.*; rt. 4 96, 12 99; st. 23 79.
Winge, J. E. (spannmål, frö och foderämnen), Brunnsgård 2, *St.*; rt. 85 00, 107 00; st. 142 35.

Skeppsklarerare.

Skeppsklarerare antagas av handels- och sjöfartsnämnden, varefter magistraten utfärdar förordnande. Skeppsklarerarna ombesörja, då de därom anmodas, fartygs klarering och vad därmed äger sammanhang, förmedla avtal om befraktning, om försäljning av fartyg eller andelar däri, ombyggnad, reparation och utrustning av fartyg samt om sjöförsäkringar och biträde vid haveri-uppgörelser. Skeppsklarerare, som därom av vederbörligen anmodas, åligger att underrätta skeppare om vad i avseende å fartyg, besättning, passagerare och last bör iakttagas enligt gällande författningar och de till efterrättelse för sjöfarande utfärdade tillkännagivanden, att besörja om ingivande till tullkammaren av de för fartygs visitation och inkarering erforderliga handlingar, om föreskrivna avgifters erläggande och om fartygs uppmätning, då sådan bör äga rum, att söka anskaffa laster och avsluta befraktningar, att, när fartyg skall avgå, föranstalta, dels att detsamma förses med alla de handlingar, som för lastens intagande och fartygets utklarering äro av nöden, ävensom med sådana handlingar, som för resan och för fartygets inkarering å destinationsorten skola från avgångsorten medföras, dels ock att påbudna umgälder betalas och lots, då sådan erfordras, varder anskaffad, samt att i övrigt noggrant och redligt meddela redare, ägare av gods och skeppare de råd och det biträde, som kan lända till bevarande av deras rätt och öfverdel.

Ersättning för förrättningar utgår enligt taxa.

Instruktion. Kungl. skeppsklarerareordningen den 9 juni 1893.

Skeppsklarerare.

Roberg, Th. (firma: *AB. Olson & Wright*), Skeppsbron 18, *St.*; rt. 11 09; expeditionstid: 9—5.

de Perre, O. J. B. P. (firma: *Boman, E. R.*), Skeppsbron 30, *St.*; rt. 6 74; st. 26 18; expeditionstid: 9—5.

Thulin, P. G. N. (firma: *Nordström & Thulin*), Skeppsbron 34, *St.*; rt. 4 23; expeditionstid: 9—5.

Notarii publici.

Notarii publici antagas av handels- och sjöfartsnämnden, varefter förordnande utfärdas av magistraten. Notarius publicus verkställer, då han därom anlitas, sådana inom hans tjänstgöringsområde förekommande protester och andra förrättningar, vilka enligt allmän lag eller särskilda författningar kunna eller böra av notarius publicus utföras; dock är han icke pliktig åtaga sig delgivande av stämning eller annan hand-

ling. Notarius publicus åligger ock att, då han ej har hinder av andra ämbetsgöromål, på anmodan bevitna underskrifter, bestyrka riktigheten av översättningar och avskrifter samt övervara utlottningar av obligationer ävensom besiktningar, varom i sjölagen säges. I övrigt äger han att efter anmodan övervara jämväl andra förrättningar samt att lämna allmänheten biträde med upprättande av handlingar, som det icke enligt lag eller författningar tillkommer annan myndighet att utfärda.

Ersättning för förrättningar utgår enligt taxa.

Stadga. K. stadga angående notarii publici-befattningen den 6 okt. 1882 med ändring den 10 juli 1899.

Notarii publici.

Oldenburg, U.; Drottninggatan 4, *C.*; rt. 14 06; st. 29 36; personlig mottagningstid: 9—10; expeditionstid: 9—3.

Fürstenberg, O. L.; Gustav Adolfs torg 18, *C.*; rt. 16 81; st. 11 68 (personligen); rt. 17 71; st. 25 57 (expeditionen); expeditionstid: 9—3.

Svensson, U. E.; Drottninggatan 4, *C.*; rt. 66; st. 20 09; expeditionstid: 9—3.

Nissen, B. J. H.; Gustav Adolfs torg 18, *C.*; rt. 16 81; st. 11 68 (personligen); rt. 17 71; st. 25 57 (expeditionen); expeditionstid: 9—3.

Kompromissrätten.

Skiljaktiga meningar i avseende å tillämpningen av handelsbruk samt andra tvister, grundande sig å merkantila förhållanden, må hänskjutas till avgörande av en kompromissrätt, bestående av fem ojäviga och sakkunniga män, varav en lagkunnig. Denne sistnämnde jämte tvenne andra ledamöter och trenne suppleanter utses för varje år av Stockholms stads handels- och sjöfartsnämnd samt Stockholms stads köpmannaförenings styrelse. Parterna utse för varje mål var sin kompromissarie.

Kompromissrätten har ännu icke behövt sammanträda. Handels- och sjöfartsnämnden beslöt därför år 1912 att t. v. icke utse några ledamöter i kompromissrätten.

Dispaschör.

Dispaschör har att på begäran verkställa utredning och fördelning av gemensamt haveri, varmed enligt § 187 sjölagen förstås skada, som till räddning ur en fartyg och last gemensamt hotande fara med avsikt tillfogas fartyg eller last, ävensom all annan uppoffring, som göres för sådant ändamål, samt skada och kostnad, som vållas eller uppkommer till följd af dylik åtgärd. Gemensamt haveri skall enligt vissa i sjölagen närmare angivna grunder gäldas av fartyg, frakt och last i förhållande till varderas värde. Enligt sjölagens § 218 skall även utredning och fördelning av i nämnda lagrum omnämnt s. k. enskilt haveri verkställas

av dispaschör, om någon, som har del i have-
riet, påfordrar detta. Slutligen har dispaschör
att, om tvist uppstår angående ersättningsskyl-
dighet, som på grund av försäkringsavtal enligt
sjölagens bestämmelser må åligga försäkrings-
givare, härom avgiva yttrande. Dispaschörens
å tjänstens vägnar avgivna utlåtande kallas dis-
pasch, och, om detta utlåtande ej inom viss
tid överklagas, vinner det laga kraft och blir
för parterna bindande.

Enligt stadgan angående dispaschörsväsen-
det den 10 november 1911 skall i vardera
av städerna Stockholm och Göteborg finnas
anställd en dispaschör med visst bestämt tjänst-
göringsområde. Dock äger den nuvarande dis-
paschören i Malmö att fortfarande, så länge
han kvarstår i tjänsten, utöva densamma i
enlighet med de grunder, som blivit bestämda
vid hans tillsättning. Enligt berörda stadga
skall till biträde åt vardera av dispaschö-
rerna i Stockholm och Göteborg anställas en
dispaschörsassistent. Dispaschör tillsättes av ko-
nungen och dispaschörsassistent förordnas för en

tid av två år i sänder av magistraten i staden.
För behörighet att söka dispaschörs- eller dis-
paschörsassistentbefattning erfordras bl. a. att
hava fullgjort vad för behörighet att utöva
domarämbetet är föreskrivet. Magistraten i sta-
den är den myndighet, under vilken dispaschör
och dispaschörsassistent lyda i och för tjänsten,
varjämte handels- och sjöfartsnämnden äger att
övervaka dispaschörs tjänsteutövning. Dispaschör
åtnjuter arvode för de av honom upprättade
dispascher enligt kungl. maj:ts den 19 jan. 1883
utfärdade taxa. Dispaschörsassistenten åtnjuter
arvode (2,000 kr. om året) av statsmedel.

Dispaschör.

Hasselrot, P. A.; träffas å ämbetsrummet, Stads-
gården 10, Sö., 10—2; rt. 10 76.

Dispaschörsassistent.

Linders, E. A. A.

Kamrerare.

Sterne, P. V.

Fhn.

Stockholms stads frihamnsnämnd.

Frihamnsnämnden.

Stockholms stads frihamnsbyggnad, Värtan; rt. 218 70, 234 79; st. 28 45; expeditionstid: 9—4,30.

I skrivelse till stadsfullmäktige den 22 maj 1909 hemställde handelskammaren — med överlämnande av en utredning i frågan — om vidtagande av åtgärder för åstadkommande av en frihamnsanläggning vid Lindarängsområdet, söder om Värtahamnen. I en den 21 sept. 1914 hos stadsfullmäktige väckt motion hemställdes om utredning angående lämpligheten av en frihamnsanläggning i Stockholm och särskilt vid Hammarby sjö. Med anledning av dessa initiativ beslöt stadsfullmäktige den 20 mars 1916 uppdraga åt beredningsutskottet att gå i författning om utredning rörande lämpligheten av en frihamnsanläggning i Stockholm samt framläggandet av de förslag, vartill sådan utredning kunde giva anledning, med bemyndigande för utskottet att därvid anlita särskilt avlönade, sakkunniga personer. Sedan denna kommitté den 21 okt. 1916 avgivit sitt betänkande, beslöt stadsfullmäktige den 28 juni 1917, att vid Lindarängen skulle anläggas en frihamn, till en början av provisorisk karaktär. Verkställandet av arbetena uppdrogs åt en särskild nämnd, Stockholms stads frihamnsnämnd. Den 31 jan. 1919 beviljade kungl. majt koncession å den provisoriska frihamnen för en tid av fem år från dess öppnande. En första del av den provisoriska frihamnen öppnades för trafik den 10 okt. 1919. För frihamnens drift under de närmaste fem åren har bildats ett särskilt bolag, Stockholms frihamnsaktiebolag, vari stadsfullmäktige äga att tillsätta två styrelseledamöter och en suppleant samt en revisor jämte suppleant. (Ang. frihamnsaktiebolaget se vidare under avd. 4.)

Frihamnsnämnden består av fem ledamöter med två suppleanter, valda av stadsfullmäktige för två år i sänder. Nämnden äger antaga erforderlig tjänstepersonal ävensom att för utförande av åt nämnden uppdragna arbeten anlita avlönade sakkunniga biträden och, på sätt nämnden bestämmer, anställa arbetspersonal. Nämnden äger att hos vederbörande stadsmyndigheter rekvidrera för hamnanläggningens utförande erforderliga

kartor och ritningar, förhyra disponibel arbetsmateriel samt, om den så finner nödigt, för särskilda arbetsuppgifter påkalla särskilt biträde. Vid nämndens sammanträden äger det borgarråd, under vars föredragningskyldighet nämndens arbetsområde faller, att närvara samt därvid deltaga i överläggningarna med rätt att framställa förslag samt få sin mening antecknad till protokollet.

För den årliga revisionen av nämndens förvaltning utse stadsfullmäktige tvänne revisorer med två suppleanter. När nämndens arbeten slutförts och revisionsberättelse för senaste verksamhetsår prövats av stadsfullmäktige, skall nämndens verksamhet anses hava upphört, varom hos kungl. majt göres anmälan.

Författningar m. m. Kungl. förordningen om frihamn den 15 nov. 1907, med ändringar den 20 dec. 1912, 4 juni 1913, 18 sept. 1916, 25 juni 1917 och 16 juli 1919. K. frihamnsstadga den 23 sept. 1919. Instruktion för Stockholms stads frihamnsnämnd, fastställd av kungl. majt den 19 mars 1920. Tillstånd till inrättande av en provisorisk frihamn i Stockholm, kungl. resolution den 31 jan. 1919. Reglemente för Stockholms frihamn, fastställt av kungl. majt den 23 sept. 1919. Taxa å hamnavgifter i Stockholms stads frihamn åren 1919—1923, fastställd av kungl. majt den 19 juni 1919. I fråga om denna taxa gäller tillsvidare intill 1920 års utgång, att alla avgifter utgå med 50 % förhöjning. Taxa å avgifter för begagnande av byggnad, magasinrum eller upplagsplats inom Stockholms frihamn, fastställd av överståthållarämbetet den 6 sept. 1919. Taxa å avgifter för handräkning inom Stockholms frihamn, fastställd av överståthållarämbetet den 6 nov. 1919.

Stat år 1920. Utgifter 6,135,000 kr.

Nämndens ledamöter.

Ordförande.

*Stendahl, S., grosshandlare.

Vice ordförande.

*Johnson, A. Ax:son, generalkonsul.

Övriga ledamöter.

*Edkvist, C. J., inspektör, stadsfullm.
Josephson, J., grosshandlare.
Nylander, O. E., direktör.

Suppleanter.

*Rissén, Hj. R., tulltjänsteman, stadsfullm.
Roberg, Th., konsul.

Tf. sekreterare.

Åmark, T. V.

Byggnadschef

(17,000 kr.; ej å stat).

Berger, E. J., kapten.

Nämndens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av
1919 års förvaltning).

Hagelquist, K. F. P., sjökapten.

Hüttner, M. S., grosshandlare.

Zetterlund, C. R., kontorschef, stadsfullm. (suppl.).

Erikson, G. O., kassör, stadsfullm. (suppl.).

Fhn.

Stockholms stads hälsovårdsnämnd och i samband därmed stående institutioner.

Hälsovårdsnämnden.

Vasagatan 4,¹⁾ C.; rt. 7 41, 74 38; st. 46 40, 52 61; sessionstid varannan eller var tredje fredag kl. 6,30 e. m.

I äldre tider fanns ingen offentlig hälso- och sjukvård i Stockholm. Medeltidens sjukvårdsanstalter, ett slags mellanting mellan sjukhus, fattighus och härbärgen, stodo i samband med munkväsendet. Först på 1600-talet började skolade läkare verka i huvudstaden och från början av samma århundrade finna vi där en stadsmedicus eller stadsphysicus med uppgift att tillhandagå stadens invånare med sjukvård; så småningom blev han emellertid huvudsakligen tjänsteman med skyldighet att besvara rättsmedicinska frågor och besörja fängelsejukvård. Såsom medlem av det år 1663 bildade collegium medicum, som från att vara en huvudsakligen stadens hälsovårdsmyndighet utvidgades till ett statens ämbetsverk (nuv. medicinalstyrelsen) fick han en framskjuten ställning och tillades honom 1796 överinseendet över stadens övriga läkare. Från mitten av 1600-talet fanns i Stockholm även en stadskirurg eller stadsfältskär med skyldighet att biträda stadsmedicus med utvärtesfall samt tillhandagå med läkarhjälp vid olycksfall och därför hålla s. k. fältskärstugor. År 1827 ombildades stadsmedicus- och stadskirurgtjänsterna till förste och andre stadsläkaretjänster. Genom kungl. brev 1757 förordnades om antagande av tre avlönade fattigläkare, till en början tillsatta och avlönade av staten, men från 1796 sorterande under stadsmedicus och från 1812 avlönade av staden. Sedan fattigvården i början på 1800-talet ordnats och fått kommunal karaktär, sorterade hälsovården under fattigvårdsmyndigheten.

En systematiskt ordnad allmän hälsovård tillkom först i förra århundradet. Det var kolerans uppträdande i Europa år 1830, som verkade såsom en mäktig väckelse till organiserandet av hälsovården i huvudstaden, liksom i hela riket. Med hänsyn uteslutande till denna farst påbjöd kungl. kungörelsen den 9 juli 1831 tillsättandet av sundhetsnämnder i orterna. I Stockholm kallades denna myndighet först allmänna sundhetskommittén, men fick snart namnet allmänna sundhetsnämnden. Vid kolerans

förnyade vandring till Europa på 1840-talet tillsattes i Stockholm ånyo samma nämnd, som till följd av koleraperiodens långvarighet blev oavbrutet verksam under mer än halvtannat årtionde. I 1862 års kommunalförordning upptogs bland verkställande myndigheter sundhetsnämnden, som hade att handlägga alla frågor rörande allmänna hälsotillståndet och sjukvården. Sundhetsnämnden fortfor med sin befattning till år 1878, då hälsovårdsnämnden jämlikt 1874 års hälsovårdsstadga för riket, som då trädde i kraft även för Stockholm, övertog dess bestyr med hälsovården och jämlikt k. instruktionen den 4 mars 1864 för Stockholms stads sundhetsnämnd samt stadsfullmäktiges beslut den 1 dec. 1877 jämväl med den allmänna sjukvården och stadens sjukhus. Nämndens verksamhet fortgår i huvudsak oförändrad enligt den nya hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919 och epidemilagen s. d., vilka trädde i kraft den 1 jan. 1920, samt den i sammanhang med kommunalförvaltningens omläggning utfärdade nya instruktionen för Stockholms stads hälsovårdsnämnd den 9 april 1920.

Jämte de uppgifter, som jämlikt hälsovårdsstadgan, epidemilagen, lagen om fosterbarns vård samt andra gällande författningar tillhöra hälsovårdsnämnd, ankommer å nämnden att handhåva förvaltningen av stadens allmänna sjukvård och därmed sammanhängande angelägenheter. Nämnden är sålunda överstyrelse och förordnar därjämte särskilda understyrelser (för ett år i sänder) för stadens permanenta sjukvårdsanstalter med undantag av den, som är avsedd för vård av epidemiska sjukdomar, vilken anstalt är ställd under nämndens omedelbara förvaltning, samt de vårdanstalter för sinnessjuka, för vilka enahanda omedelbara förvaltning provas erforderlig, och utfärdar för dem stadgar. Nämnden handhaver ock stadens polikliniker och anordningar för provisorisk sjukvård, desinfektionsanstalter och andra anstalter, som inrättats för befordrande av nämndens verksamhet i hälsovårdens tjänst. Nämnden bestrider såväl de staden åliggande utgifter för sinnessjukas vård på statens hospital som ock kostnaderna för den staden åliggande provisoriska vård av sådana sinnessjuka, som äro berättigade att intagas å dylik anstalt, med skyldighet för nämnden att tillse, att plats så snart som möjligt beredes dem å statsanstalt.

¹⁾ Efter 1 okt. 1920: *Vasagatan 11.*

Hälsovårdsnämnden består, enligt k. brev den 19 mars 1920, förutom av ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, av polismästaren och förste stadsläkaren såsom självskrivna ledamöter samt fyra andra ledamöter, vilka jämte fyra suppleanter för de valda ledamöterna utses av stadsfullmäktige för en tid av fyra år.

Av de nuvarande ledamöterna och suppleanterna äro resp. två utsedda för tiden t. o. m. år 1921 och två för tiden t. o. m. år 1923.

För revision av nämndens och underlydande styrelsens räkenskaper och förvaltning utse stadsfullmäktige enligt hälsovårdsnämndens instruktion årligen fem revisorer.

Författningar m. m. Hälsovårdsstadga den 19 juni 1919 med ändring den 19 mars 1920. Epidemilag den 19 juni 1919. Kungl. brev den 19 mars 1920 med särskild föreskrift rörande sammansättningen av hälsovårdsnämnden i Stockholm. Instruktion för Stockholms stads hälsovårdsnämnd den 9 april 1920. Stadgar för Stockholms stads sjukhus, utfärdade av hälsovårdsnämnden den 26 mars 1904 med ändringar den 14 jan. 1910, 18 mars 1910, 27 jan. 1911, 13 dec. 1912 och 3 april 1914.

Stat år 1920. Utgifter: 13,813,700 kr.; inkomster: 2,267,300 kr.

Hälsovårdsnämndens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Karlsson, W. E., borgarråd, stadsfullm.

Vice ordförande.

Forssner, J. Hj., professor.

Övriga ledamöter.

Hårleman, G. R., polismästare (självskr.).

Andersson, L. I., förste stadsläkare (självskr.).

*Eklund, K., tjänsteman, stadsfullm.

Lindqvist, F. L., föreståndare.

*Wellin, Bertha, sjuksköterska, stadsfullm.

Suppleanter.

Carlsson, B. A., fil. dr., förste aktuarie, stadsfullm.

Carlsson, f. Lindskog, Anna R., fru, stadsfullm.

*Erikson, G. O., kassör, stadsfullm.

*Haglund, S. E. P., med. dr., professor.

Kassaförvaltare.

Karlsson, W. E.; Forssner, J. Hj.

Hälsovårdsnämndens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1919 års förvaltning).

Eriksson, S. J., förtroendemän, stadsfullm.

Forsner, A. P., direktör.

* Avgå 1921.

Johansson-Wisborg, Anna S., fru, stadsfullm.
Lundström, C. J., ingenjör.
Regnstrand, J. O., kamrerare.

Hälsovårdsnämndens byrå och expedition.

Vasagatan 4, C.; rt. 741, 7438; st. 46 40, 52 61; expeditionstid: 10—12, 12,30—2,30.

Den dagliga ledningen av hälso- och sjukvårdsförvaltningen, för såvitt den tillhör hälsovårdsnämndens handläggning, tillkommer förste stadsläkaren (ang. tillsättning, instruktion m. m. se nedan sid. 118), som varje söckendag å av nämnden bestämd tid är tillstädes å nämndens expedition, varest även sundhetsinspektören (se sid. 141), förste och andre stadsveterinärerna (se sid. 141) och bostadsinspektören (se sid. 146) träffas dagligen å vissa tider (se nedan).

Erforderlig tjänstepersonal vid expeditionen tillsättes för övrigt av nämnden medelst förordnande tillsvidare.

Instruktioner. Instruktion för hälsovårdsnämndens kamrerare, antagen av nämnden den 23 febr. 1906. Instruktioner för ombudsmannen och aktuarien, antagna av hälsovårdsnämnden den 9 april 1920 och av fattigvårdsnämnden den 30 mars 1920.

Stat år 1920. Utgifter: 231,600 kr. (däri ingår ersättning för till sjukhus upplåten tomtmark med 109,500 kr.); inkomster: 4,000 kr.

Förste stadsläkare (0)

(nuvarande innehavare kvarstår å övergångsstat).

Andersson, L. I.; rt. 41 53; st. 52 63; mottagningstid: 1—2.

Sundhetsinspektör (17).

Backlund, A. R.; rt. 741, 7438; st. 46 40, 52 61; mottagningstid: 1—2.

Förste stadsveterinär (16).

Nystedt, S. P.; rt. 741, 7438; st. 52 61, 46 40; mottagningstid: 1—2.

Andre stadsveterinär (15).

Åfeldt, N. O. E.; rt. 754; st. 67 00; träffas å kontrollbyrån för anhållna eller inlämnade födoämnen 1—2.

Bostadsinspektör (16).

Herrlin, K. M.; rt. 7438; st. 52 61; mottagningstid: 1—2.

Sekreterare

(3,000 kr.; ej å stat).

Bohman, H. H.; mottagningstid: måndagar, onsdagar, fredagar 1—1,30.

Hn.

Ombudsman (15)

(gemensam med fattigvårdsnämnden; av avlöningen utgår 1,750 kr. från hälsovårdsnämnden).

Tersmeden, E. G. B. G. (se fattigvårdsnämnden).

Aktuarie för pensionsärenden (12)

(gemensam med fattigvårdsnämnden; av avlöningen utgår 1,200 kr. från hälsovårdsnämnden).

Zetterlund, G. E. (fattigvårdsnämnden).

Kamrerare (14).

Lundberg, I.; rt. 741, 7438; st. 46 40, 5261; mottagningstid: 10—12, 12,30—2,30.

Registrator (7).

Vakant, *tj.* **Sjögren, Marta** (se nedan).

Kontorsbiträde (7).

Sjögren, Marta, tjf. (se ovan), *tj.* **Ahnfelt, Inga L.**

Förrådsförvaltare

(400 kr.; ej å stat).

Johansson, A. G. (tillika syssloman vid Sabbatsbergs sjukhus).

Förste vaktmästare (6).

Åhrman, K. O.

Vaktmästare (4).

Hägerstolpe, K. G. A.

*Social kurator*¹⁾

(2,400 kr.; ej å stat).

Norén, Jane.

Hälsovårdsnämndens upphandlingskommitté.

Sedan stadens revisionskontor hos hälsovårdsnämnden framlämnat, huruvida en del för sjukhusen gemensamma artiklar såsom ved, kol, tvål, såpa möjligen kunde erhållas till billigare pris i händelse gemensamma anbud kunde införas från de olika sjukhusen, beslöt hälsovårdsnämnden att under åren 1895 (delvis) och 1896 på försök genom en särskild upphandlingskommitté anordna gemensam upphandling för stadens sjukhus av ovanstående artiklar ävensom kött och mjölk. Då detta upphandlingssätt visade sig fördelaktigt, fattades år 1897 definitivt beslut om dess användande, och bestyret härmed uppdrogs åt en särskild *upphandlingskommitté*, för vars verksamhet för närvarande följande föreskrifter äro gällande.

Ärligen före den 15 april utser hälsovårdsnämnden en för kommunens alla sjukhus gemensam kommitté med uppgift att upphandla följande års behov av sådana förnödenheter, varav större

¹⁾ Med uppgift att bistå å sjukhusen intagna patienter ifråga om vården av deras personliga angelägenheter.

kvantiteter åtgå. Till ledamöter i upphandlingskommittén utses en bland hälsovårdsnämndens ledamöter såsom representant för epidemisjukhuset och en bland varje sjukhusstyrelses ledamöter.

Föremål för upphandling äro företädesvis tvål, såpa, kött, mjölk och vävnader, men även andra artiklar kunna, om nämnden så prövar lämpligt, genom kommitténs försorg upphandlas.

Reglemente. Hälsovårdsnämndens stadgar för Stockholms stads sjukhus den 26 mars 1904 § 9, sådan denna lyder enligt hälsovårdsnämndens beslut den 18 mars 1910.

Ledamöter.

Andersson, L. I., förste stadsläkare, ordf.; **Eidem, R.**, prakt. läkare; **Larsson, G.**, byggmästare; **Mathiasson, N. P.**, direktör; **Nycander, O. J. T.**, direktör; **Thiel, A. S.**, grosshandlare; **Wetterdal, H.**, överläkare; **Widtskiöld, J.**, kamrerare.

Sekreterare.

Mild, C. A.

Stads- och distriktsläkare m. fl.

(Ang. sjukhusläkarna se under de särskilda sjukhusen; ang. sundhetsinspektören, förste och andre stadsveterinären, bostadsinspektören m. fl. se under hälsopolisen och bostadsinspektionen.)

Förste stadsläkaren i Stockholm tillsättes av en valnämnd, bestående av överståthållaren, vilken i nämnden förer ordet, sex av och bland stadsfullmäktige särskilt för varje gång utsedda ledamöter samt hälsovårdsnämndens ledamöter utom förste stadsläkaren eller den, som i hans ställe tjänstgör i hälsovårdsnämnden. Vederbörandes kompetens prövas dessförrinnan av medicinalstyrelsen; fullmakt för den utnämnde utfärdas av överståthållarämbetet. Förste stadsläkaren åligger att ägna sorgfälligt uppmärksamhet åt allt, som kan inverka på sundheten och allmänna hälsotillståndet i huvudstaden och särskilt i de fattigas bostäder samt i härstädes befinnliga skolor, fabriker, verkstäder, välgörenhetsinrättningar och fängelser, och bör han för sådant ändamål självmt eller på uppdrag av hälsovårdsnämnden vidtaga behöfliga undersökningar samt från distriktsläkarna förskaffa sig noggrann kännedom om hälsotillståndet i stadens olika delar och med dem samråda i sådana viktigare hälsovårdsfrågor, som ligga inom deras verksamhetsområde. Förste stadsläkaren är chef för personalen vid den hälsopolis, som lyder under hälsovårdsnämnden och skall hava tillsyn över stadens allmänna sjukvård och äger i följd härav att hålla sammanträden med distriktsläkarna, besöka stadens sjukvårdsinrättningar och öfvervara sammanträdena hos dessa inrättningsstyrelser med rätt att deltaga i överläggningarna. Finner han därvid brister, vilka det icke ankommer på honom att avhjälpa, skall han hos hälsovårdsnämnden föreslå nödiga åtgärder.

gärder. Han är förman för andre stadsläkaren och distriktsläkarna samt har inseende över i staden praktiserande fältskärer, tandläkare och barnmorskor. Förste stadsläkaren åligger att bereda och införa hälsovårdsnämndens föredraga alla ärenden, som angå stadens allmänna hälsovård och sjukvård. Å tid, som hälsovårdsnämnden bestämmer, bör förste stadsläkaren i allmänhet varje söckendag vara tillstädes å nämndens byrå för att tillhandagå med erforderliga upplysningar. Förste stadsläkaren må icke innehava eller förestå annan tjänstbefattning.

Andre stadsläkaren tillsättes på enahanda sätt som förste stadsläkaren. Honom åligger bland annat, att på förordnande av överståthållarämbetet eller rådhusrätten verkställa inom staden och dess område förekommande rättsmedicinska besiktningar och liköppningar i enlighet med gällande föreskrifter, att meddela erforderligt läkarbetyg för inträde å arbets- eller försörjningsinrättning, att på begäran av enskild person avgiva utlåtande eller betyg över beskaftenheten av sjukdom och kroppsskada, att besörja sjukvården inom stadens fängelser, samt att hava närmaste tillsynen över fältskärstugor i staden. I övrigt har andre stadsläkaren att ställa sig till efterrättelse överståthållarämbetets särskilda föreskrifter i tjänsten samt att lämna det tjänstebiträde, som hälso- och fattigvårdsnämnderna av honom åska till fullgörande av vad honom enligt instruktion åligger.

Distriktsläkarna tillsätts av hälsovårdsnämnden medelst förordnanden till vidare. Distriktsläkares huvudsakliga åligganden äro: att utan särskild ersättning med läkarehjälptillhandagå alla i distriktet boende fattiga sjuka, vilkas medellöshet blivit behörigen styrkt, att utfärda betyg för sådana i distriktet boende sjuka, som söka fattigunderstöd eller skola intagas å fattighus, för person, som söker inträde å arbets- eller försörjningsinrättning och vilkens tillstånd icke tillåter honom att inställa sig å andre stadsläkares tjänsterum, samt för barn, som skola intagas å allmänna barnhuset. Distriktsläkare bör hava sin bostad inom det honom anvisade distriktet.

I Brännkyrka finnes anställd en sjukvårds-syster, och i Bromma finnas två församlingssystrar, gemensamma för hälsovårds- och fattigvårdsnämnderna.

Förlossningsläkare antagas av hälsovårdsnämnden för beredande av tillgång till erforderlig läkarbehandling i hemmet vid barnsörd eller missfall samt för biträde till tillsyn över barnmorskor. Åt medellösa lämnas biträde kostnadsfritt.

Barnmorskor äro av kommunen anställda i de inkorporerade Brännkyrka och Bromma församlingar; i övriga delar av staden hava obemedlade personer rätt till fri vård av barnmorskor, som staden betalar efter viss taxa för varje förlossning.

Instruktioner m. m. Kungl. brev till överståthållarämbetet angående förändrade bestä-

melser för tillsättning av stadsläkare i Stockholm den 17 juni 1881. Instruktion för förste stadsläkaren i Stockholm den 3 dec. 1881. Instruktion för andre stadsläkaren i Stockholm den 3 dec. 1881. Hälsovårdsnämndens instruktion för distriktsläkarna i Stockholm den 19 mars 1883 med ändringar den 26 nov. 1897. Instruktion för förlossningsläkare, antagen av hälsovårdsnämnden den 11 febr. 1910. Instruktioner för läkare inom förutvarande Brännkyrka socken, fastställda av hälsovårdsnämnden den 17 jan. 1913.

Förste stadsläkare (0)

(nuv. innehavare kvarstår å övergångsstat).

Andersson, L. I., hälsovårdsnämndens expedition, Vasagatan 4, *C.*; rt. 41 53; st. 52 63; mottagningstid: 1—2.

Andre stadsläkare (17).

Hultkvist, G. E.; Myntgatan 4, *St.*; rt. och st.: polisens växel; mottagningstid: 9,30—10,30.

Läkardistriktet.

(Jfr vidare statistiska avdelningen.)

Nikolai läkardistrikt

(omfattande Storkyrkoförsamlingen).

Distriktsläkare (11).

Kjellberg, C. J. A.; mottagning: Rådhusgränd 3, *St.*; rt. och st.: polisen, andre stadsläkares exp.; mottagningstid: 9—10.

Klara och Jakobs läkardistrikt

(omfattande Klara och Jakobs församlingar samt den del av Adolf Fredriks församling, som ligger söder om Kammakargatan mellan Klaraviken och Upplandsgatan samt söder om Tegnérsgatan mellan Upplandsgatan och Döbelnsgatan).

Distriktsläkare (11).

Olander, K. O. N., tjl. *tj.* **Heineman, I.**; Kungsgatan 3, *C.*; rt. 65 50; st. 152 08; mottagningstid 10—11 f. m.

Kungsholms östra läkardistrikt

(omfattande Kungsholms församling öster om Polhemsgatan).

Distriktsläkare (11).

Ljungström, V.; Hantverkargatan 26, *C.*; rt. 85 80; st. 202 96; mottagningstid: sept.—maj alla dagar 9—10; juni—augusti vardagar 9,30—10,30, sön- och helgdagar 9—10.

Kungsholms västra läkardistrikt

(omfattande Kungsholms församling väster om Polhemsgatan).

Distriktsläkare (11).

Spangenberg, K. G. V.; S:t Eriksgratan 25 B, *C.*; rt. 87 16; st. 183 00; mottagningstid: 9—10.

Hn. Adolf Fredriks västra läkardistrikt

(omfattande området mellan Hälsingegatan söderut till Frejgatan, denna gata till Upplandsgatan, denna gata till Kammakaregatan samt denna gata fram till Klaraviken).

Distriktsläkare (12).

Lagergren, J. E.; Upplandsgatan 33, *Va.*; rt. 21 05; st. 4 60; mottagningstid: 9—10.

Adolf Fredriks östra läkardistrikt

(omfattande området mellan Hälsingegatan söderut till Frejgatan, denna gata till Upplandsgatan, denna gata till Tegnérsgatan, denna gata till Döbelnsgatan, denna gata till Odengatan, denna gata till Sveavägen och denna väg norrut till Brunnsviken).

Distriktsläkare (11).

Schmidt, F. W.; Odengatan 56, *Va.*; rt. 35 28; st. 118 03; mottagningstid: 9—10.

Johannes läkardistrikt

(omfattande Johannes församling samt den del av Engelbrekts församling, som ligger norr om Odengatan och väster om Stockholm—Rimbojärnvägen).

Distriktsläkare (12).

Dalén, K. L. E.; Regeringsgatan 86, *C.*; rt. 52 23; st. Brunkeb. 1 93; mottagningstid: 9—10.

Östermalms västra läkardistrikt

(omfattande den del av Engelbrekts församling, som ligger öster om Birgerjarls- och Odengatorna samt den del av Hedvig Eleonora församling, som ligger väster om Sibylle-, Stor- och Jungfrugatorna).

Distriktsläkare (11).

Sundberg, L. G. T.; Nybrogatan 11 A, *Ö.*; rt. 29 83; st. 60 18; mottagningstid: vardagar 9—10, sön- och helgdagar 9,30—10,30.

Östermalms östra läkardistrikt

(omfattande den del av Hedvig Eleonora församling, som ligger öster om Sibylle-, Stor- och Jungfrugatorna samt Oscars församling).

Distriktsläkare (11).

Nyström, E. J.; Storgatan 7 & 9, *Ö.Dj.*; rt. 727 15; st. 260 35; mottagningstid: 8,30—9,30.

Katarina norra läkardistrikt

(omfattande de delar av Katarina och Sofia församlingar, som begränsas av Södermalmstorg, Götgatan till Folkungagatan, denna gata till Renstjärnasgatan, denna gata till Tjärhovsgatan, denna gata till Erstagatan samt denna gata till Stadsgården).

Distriktsläkare (11).

Klingberg, A. F.; Folkungagatan 83, *Sö.*; rt. 25 33; st. 33 11; mottagningstid: 9—10.

Katarina östra läkardistrikt

(omfattande de delar av Katarina och Sofia församlingar, som begränsas av Erstagatan från Stadsgården till Tjärhovsgatan, denna gata till Renstjärnasgatan, denna gata till Folkungagatan, denna gata till Nytorrgsgatan, denna gata till Nytorget samt Värmdögatan).

Distriktsläkare (12).

Gahn, H. R. C.; Renstjärnasgatan 15, *Sö.*; rt. 95 68; st. 135 33; mottagningstid: 9—10.

Katarina västra läkardistrikt

(omfattande den del av Katarina församling, som begränsas av Blekingegatan, Nytorget, Nytorrgsgatan till Folkungagatan, denna gata till Götgatan, denna gata till Högbergsgatan samt församlingsgränsen västerut).

Distriktsläkare (12).

Olson, E.; Götgatan 69, *Sö.*; rt. 114 30; st. 308 00; mottagningstid: 9—10.

Katarina södra distrikt med Enskede

(omfattande de delar av Katarina och Sofia församlingar, som ligger söder om Blekinge- och Värmdögatorna, jämte det område, som å den på stadens bekostnad år 1913 utgivna karta över Brännkyrka församling finnes utmärkt såsom tillhörande egendomarna Enskede, Johanneshov och Kvarnängen).¹⁾

Distriktsläkare (12).

Knaust, O. W.; Hornsgatan 58, *Sö.*; rt. 52 26; st. Söder 39 39; mottagning: Blekingegatan 38, *Sö.*; st. 322 82; mottagningstid: vardagar 10—11, sön- och helgdagar 9—10 (för Enskedestaden därjämte mottagning tisdagar och fredagar 11,30—12,30 Södertörnsvägen 62, 2 tr.; st. Enskede 1 16).

Maria östra läkardistrikt

(omfattande den del av Maria församling, som ligger öster om Skinnarviksgatan, Torkel Knutsonsgatan till Tavastgatan, denna gata till Timmermansgatan samt denna gata och församlingsgränsen söderut).

Distriktsläkare (11).

Edrén, F. G.; Hornsgatan 4, *Sö.*; rt. 48 50; st. Söder 81 80; mottagningstid: 9—10.

¹⁾ Dessutom äga personer, boende invid den s. k. Dalarövägen söder om Enskede (inom Älvsjö distrikt), jämväl anlitade distriktsläkaren i Katarina södra distrikt med Enskede.

Maria västra läkardistrikt

(omfattande den del av Maria församling, som ligger väster om Skinnarviksgatan, Torkel Knutssongsgatan till Tavastgatan, denna gata till Timmermansgatan samt denna gata och församlingsgränsen söderut).

Distriktsläkare (12).

Hulting, C. G.; Hornsgatan 59 A, Sö.; rt. 168 88; st. Söder 4 09; mottagningstid: vardagar 9—10, sön- och helgdagar 10—11.

Liljeholmens distrikt

(omfattande den del av förutvarande Brännkyrka socken, som ligger norr och nordväst om stora landsvägen till Pittja och det vattenavlopp, som från trakten av Stensborg framgår till Årstaviken mellan Årsta och Sköntorp).

Distriktsläkare

(4,000 kr.; ej å stat).

Drougge, J. A.; kommunalhuset, Liljeholmen; rt. Liljeholmen 30; st. 30 03; mottagningstid: 10—11.

Älvsjö distrikt

(omfattande den övriga delen av förutvarande Brännkyrka socken, med undantag av den s. k. Enskedestaden).¹⁾

Distriktsläkare (12).

Almroth, F. A.; villa Älvhem, Älvsjö; rt. Älvsjö 1 04; st. Långbrodal 2 60; mottagningstid: 9—10 (sön- och helgdagar 10—11).

Läkare för Bromma.

(Ersättningen utgår enligt av hälsovårdsnämnden fastställd taxa.)

Olander, K. O. N.; Kungsbroplan 1, C.; rt. 37 51; st. 249 33; mottagningstid: 9—10.

Sjuksköterskor.

I Brännkyrka församling är anställd en *sjukvårdssyster*, varjämte i Bromma församling finnas anställda två *församlingssystrar*, gemensamma för hälsovårds- och fattigvårdsnämnderna.

Avlöningar: En sjukvårdssyster i Brännkyrka: 1,200 kr. jämte hyresersättning 300 kr.; två församlingssystrar i Bromma: vardera 1,100 kr. (varav halva beloppet utgår från hälsovårdsnämnden).

Förlossningsläkare.

Avlöningar m. m. Tre läkare: arvode 500 kr.

För Östermalm och Norrmalm.

Felländer, J., Arsenalsgatan 8 B, C.; rt. 88 86; st. 151 71; mottagningstid: vardagar 2—3.

¹⁾ Jfr noten å föreg. sida.

För Staden inom broarna och Södermalm. Hn.

Granström, K. A.; Götgatan 30, Sö.; rt. 3 64; st. Söder 3 34; mottagningstid: vardagar 2—3, sön- och helgdagar 9,30—10,30 (20 maj—1 okt. vardagar 9—10).

För Kungsholmen.

Gårdlund, C. H. W. A.; Stureplan 6, Ö.; rt. 13 18; st. 13 18; mottagningstid: vardagar 1,30—2,30.

Barnmorskor.

I Brännkyrka och Bromma församlingar äro för vardera församlingen anställda två barnmorskor. Beträffande den övriga staden se sid. 119.

Avlöningar m. m. Till kommunalt anställda barnmorskor i Brännkyrka och Bromma församlingar respektive 3,000 och 1,800 kr. Till barnmorskor för fattigförlossningar i hemmen 8,000 kr.

Stockholms stads sjukhus.

(Adresser, telefoner, expeditionstider, se nedan under respektive sjukhus.)

Stadens under hälsovårdsnämnden lydande egentliga sjukhus äro följande: Sabbatsbergs sjukhus, sjukhuset St Görans, provisoriska sjukhuset, Katarina sjukhus, Maria sjukhus, södra barnbördshuset, epidemisjukhuset, Söderby sjukhus, barnsjukhuset Simon och Mathilda Sachs' minne samt sjukhuset vid Långbro.

Allmänna försörjningsinrättningens avdelningar för kroppssjuka och sinnessjuka lyda under fattigvårdsnämnden.

Hälsovårdsnämnden utser årligen i december månad för det kommande året särskilda styrelser till förvaltning av huvudstadens sjukhus med undantag av det, som är avsett för vård av epidemiska sjukdomar, vilken anstalt är ställd under nämndens omedelbara förvaltning, samt de vårdanstalter för sinnessjuka, för vilka enahanda omedelbara förvaltning provas erforderlig. Varje sjukhusstyrelse består av fyra ledamöter jämte överläkaren eller, därest flera överläkare finnas, den av dem, som av nämnden blivit förordnad till sjukhusdirektör. Styrelse väljer inom sig ordförande, vice ordförande och kassadirektör. Styrelsen sammanträder så ofta göromålsens gång så fordrar, dock minst en gång i månaden.

Förste stadsläkaren åligger att övervaka sjukhusens verksamhet och förvaltning, och är han berättigad att deltaga i överläggningarna vid styrelsernas sammanträden, till vilka han alltid skall erhålla kallelse. Överläkaren eller vid sjukhus med flera än en överläkare den av dem, som hälsovårdsnämnden vid det årliga styrelsevalet förordnar, är sjukhusets direktör och såsom sådan mellan styrelsens sammankomster sjukhusets inför styrelsen ansvarige styresman i

Hn.

den utsträckning och med den myndighet, som styrelsen bestämmer.

Överläkare tillsättes av hälsovårdsnämnden medelst förordnande på viss tid, fem eller tio år. Överläkare är närmaste förmän för å hans avdelning anställda underläkare.

Underläkare antages för högst tre år av hälsovårdsnämnden efter hörande av vederbörande direktör eller överläkare. Underläkare åligger att vara boende inom sjukhus, där han är anställd.

Sjukhusläkarne undantogs vid 1911 års lönereglering för stadens befattningshavare, men har efter kommittéutredning i frågan, en lönereglering våren 1914 beslutits, med retroaktiv tillämpning från sagda års början. I samband härmed bortogs den förutvarande skillnaden mellan underläkare och amanuenser, de senare förut tillsatta av sjukhusstyrelserna.

För att å sjukhus intagas bör den sjuke själv eller genom ombud på den för varje sjukhus bestämda mottagningstiden anmäla sig å sjukhusets mottagningssal och därvid:

1:o) förete läkares intyg om sjukdomens beskaffenhet och om så påfordras prästbetyg;

2:o) avlämna ansvarsförbindelse av vederhäftig person eller annan säkerhet för all sjukvårdsävensom för begravningskostnad, ifall densamma skulle komma att av sjukhuset bestridas.

Taxa å avgifter vid stadens sjukhus är av stadsfullmäktige senast fastställd den 19 maj 1919.

För erhållande av kostnadsfri sjukvård skall rotamäns intyg företas ang. bostad, fattigdom och fattigvårdshemort.¹⁾

Personer, träffade av olyckshändelse eller sjukdomsfall, som fordrar hastig hjälp, intagas alla tider på dygnet, och böra i sådant fall ovan bestämda handlingar ofördröjligen anskaffas.

Stadgar. Hälsovårdsnämndens stadgar för Stockholms stads sjukhus den 26 mars 1904 med ändringar den 14 jan. och 18 mars 1910, 27 jan. 1911, 13 dec. 1912 och 3 april 1914. Spisordning och utspisningsstat för stadens sjukhus antagen av hälsovårdsnämnden den 19 febr. 1909 med ändringar den 28 nov. 1913.

Sabbatsbergs sjukhus.

Dalagatan 9 & 11, Va.; rt. »Sabbatsbergs sjukhus»; st. 66 19, 217 91.

Mottagningstid:

för utvärtes sjuka kl. 10—11 varje dag
 » invärtes » » 11—12 » »
 » kvinnsjukd. » 2—2,30 » »
 » ögonsjukdomar » 9,30—10 » »
 » öron-, näs- och
 » halssjukdomar » 10,30—11 » »

¹⁾ Kommittéutredning pågår för närvarande ang. ändrade grunder för erhållande av fri sjukhusvård å stadens sjukhus (se nedan under avd. Kommittéer.)

Besökstid:

allmänt rum vardagar 2—3, sön- och helgdagar 1—3;

isolerings- och tuberkulospaviljongerna onsdagar 2—3, sön- och helgdagar 1—3.

Avgift för betalande sjuka pr dag:

i helenskit rum för stockholmsbo . . .	kr. 12 —
» » » » landsortsbo . . .	» 18 —
» halvenskit » » stockholmsbo . . .	» 6 —
» » » » landsortsbo . . .	» 9 —
» allmänt rum för stockholmsbo . . .	» 3 —
» » » » tuberkulosavd. »	» 1 —
» » » » landsortsbo . . .	» 7 —

För vård av patient med extra kost å allmänt rum höjes dagavgiften med 2 kr.

Mer än 15 års förhandlingar mellan de kommunala myndigheterna föregingo beslutet om detta sjukhus byggnad. Dessa förhandlingar inleddes genom tillsättandet år 1858 av en kommitté och avslutades genom stadsfullmäktiges godkännande den 2 december 1872 av de framställda förslagen. Den nya sjukhusanläggningen, vilken i januari 1879 med 340 sängar kunde öppnas för sjukas emottagande, har tid efter annan kompletterats genom åtskilliga nya byggnader och även genom andra viktiga förbättringar. Den 22 april 1907 beslöt stadsfullmäktige att för en kostnad av 1,550,400 kr. uppföra trenne nya paviljonger, entré- och poliklinikbyggnad med operationsavdelning samt den 16 februari 1908 en tvättstuga till en kostnad av 79,600 kr. Den 18 december 1908 anslog stadsfullmäktige 210,150 kr. till en särskild paviljong för öron- och ögonsjukdomar, som under hösten 1910 började beläggas. En röntgenavdelning öppnades under år 1910. Slutligen hava stadsfullmäktige under år 1919 och 1920 anslagit medel till ombyggnad av två till sjukhuset hörande s. k. sommarpaviljonger, varigenom möjlighet vinnes att använda dessa lokaler för sjukhasändamål även under den kallare årstiden. Sjukhusets 813 sängar äro fördelade på sju avdelningar: två medicinska med 312 sängar, två kirurgiska med 259, en gynekologisk med 60, en ögonavdelning med 24, en öronavdelning med 24 eller tillsammans 679 platser samt dessutom en isoleringsbyggnad med 8, ett konvalescenthem (se nedan) med 60, en evakuationspaviljong med 48, en upptagningsanstalt (se sid. 136) med 14 och 4 celler. På den gynekologiska avdelningen meddelas klinisk undervisning, varför ord. professorn i gynekologi och obstetrik vid karolinska institutet där uppehåller sjukvården, biträdd av en amanuens. På den medicinska avdelningen äro anställda två överläkare och fyra underläkare, på den kirurgiska två överläkare och fyra underläkare. Läkarevården vid öronavdelningen bestrides av karolinska institutets lärare i ämnet, som där handleder medicine kandidaters utbildning.

Inom sjukhusets område ligger Isidor Dannströms konvalescenthem. Genom tes-

tamente av direktör Isidor Dannström och hans hustru erhöå Sabbatsbergs sjukhusstyrelse år 1898 en summa av 140,000 kr. »till upprättande av ett konvalescenthem för huvudsakligen konvalescenter från Sabbatsbergs sjukhus» att förvaltas som en särskild fond och redovisas på samma sätt som andra sjukhuset tillkommande medel. Av summan skulle emellertid 30,000 kr. reserveras, varå räntan skulle utbetalas till vissa personer under deras livstid, vadan 110,000 kr. voro disponibla för upprättande av konvalescenthemmet. Stadsfullmäktige upplåto år 1899 plats för hemmet, anslago 12,000 kr. till inventarier och bestämde, att kommunen skulle åtaga sig konvalescenternas vård och underhåå å anstalten. Sedan ritningar år 1901 godkänts av stadsfullmäktige, påbörjades arbetet omedelbart och i juli 1903 kunde de första konvalescenterna mottagas. Läkarevården bestrides av sjukhusets läkare och vid hemmet äro anställda blott en sköterska och en vaktkarl, tillika eldare.

Vid sjukhuset hålles kirurgisk poliklinik kl. 10—11, varvid kostnadsfritt behandlas personer, som styrka sig eller prövas vara medellösa. Mindre bemedlade betala en krona för varje besök.

Instruktioner m. m. Instruktioner och ordningsstadgar att gälla vid Sabbatsbergs sjukhus, antagna av dess styrelse den 28 juli 1904. Kontrakt mellan karolinska institutet och Stockholms stads hälsovårdsnämnd ang. gynekologisk klinik den 22 aug. 1879. Kontrakt med karolinska institutet ang. klinik för öronsjukdomar den 15 okt. 1910. Stadgar för Isidor Dannströms konvalescenthem, antagna av hälsovårdsnämnden den 13 nov. 1903.

Stat år 1920. Utgifter: 1,729,600 kr.; inkomster: 337,000 kr.

Styrelsens ledamöter.

Afzelius, A. N., med. d.r.; **Kinander**, C. E., direktör, riksgäldsfullns ordf., ordf.; **Lundbergh**, G. H., grosshandlare; **Thorén**, T., rektor; **Wetterdal**, H., överläkare, direktör.

Protokollsförare

(500 kr.; ej å stat).

Körner, A. O. A.

Direktör

(arvode 2,000 kr.).

Wetterdal, H. (se nedan).

Överläkare (0).

Rissler, J. G. (förordn. t. o. m. ³⁰/₄ 1924), **Nyström**, E. G. (förordn. t. o. m. ⁴/₆ 1929), å kirurgiska avd.; **Wetterdal**, H. (förordn. t. o. m. ⁴/₆ 1924), se ovan, **Hedenius**, P. A. I. (förordn. t. o. m. ³¹/₁₂ 1928), å medicinska avd.; **Forsmark**, E. (förordn. t. o. m. ⁴/₆ 1924), å ögonavd.; **Simon**, M. H. J. (förordn. t. o. m. ³¹/₃ 1924), å röntgenavd.

Överläkare

(avlönade av karolinska institutet).

Ahlström, E. O. M. (å gynekologiska avd.); **Holmgren**, N. G. F:son (å öronavd.).

Underläkare

(2,800 kr.¹), möblerad bostad, värme och städning; å extra stat).

Sahlgren, E. J. A., **Zandrén**, S. A., **Antoni**, N. R. E., **Thorell**, E. T. (å medicinska avd.); **Freidenfelt**, A., **Vikström**, G. S., **Vidfelt**, G. P., **Ruben**, M. A. (å kirurgiska avd.); **Lindblad**, A. Y. (å ögonavd.); **Bergstrand**, K. J. H. (å patologiska avd.).

Amanuenser

(avlönade av karolinska institutet).

Bolling, A. M. (å gynekologiska avd.); **Key-Åberg**, H. M. L. (å öronavd.).

Patolog och obducent

(5,000 kr.; ej å stat).

Hedrn, G.

Operationssköterskor (4).

Leijonhielm, Augusta; **Malmqvist**, Gerda; **Norden Dahl**, Kerstin, tjl.; **Bergh**, Lydia E., poliklinisksköterska; en vakant.

Sjuksköterskor (3).

Antal: 31 (därav en vid konvalescenthemmet). Dessutom trettiofyra *sjuksköterskebiträden* (I b).

Predikant (12)

(tjänstgör även vid Sabbatsbergs ålderdomshem, varifrån hälften av avlöningen utgår).

Wolfbrandt, E. G.

Organist

(200 kr.; ej å stat).

Haglund, Alma R.

Syssloman (12).

Johansson, A. G.; rt. »Sabbatsbergs sjukhus»; st. 217 91; mottagningstid: 12—2.

Bokhååare (9).

Ramgren, E. G.

Kontorsskrivare (7).

Vakant, t.jf. **Holst**, K. G.

Kontorsbiträde (5).

Zettergren, Elvira E.

Maskinist (9).

Swedman, N. H.

Biträdande maskinist (7).

Vakant, t.jf. **Åkerström**, G. N.

¹) Dessutom utgår till en var av de å polikliniken tjänstgörande underläkarna extra arvode, beräknat efter 2,000 kr. per år, utan rätt att härå uppbåra dyrtidshjåp.

Hn.

Vaktmästare (6).

Söderberg, W. A.; Anderson, A.; Gustafsson, G. A.

Husmoder (4).

Svinhufvud, A. Barbro M. L.

Köksförestånderska (4).

Lundberg, Anna A.

Tvättförestånderska (3).

Björklund, Maria T.

Dessutom en *snickare* (6), en *portvakt* (4), två *förste drängar* (3), en *nattvakt* (3), en *biträdande husmoder* (3), tre *laboratoriebiträden* (3), en *baderska* (2), en *kvinnlig portvakt* (1), sex *eldare* (III b), sju *drängar* (III a), en *överkokerska* (II c), en *biträdande tvättföreståndarinna* (II c), två *kokerskor* (II a), en *kallskänka* (I d), fyra *sömmerskor* (I d), en *första husa* (I c), fyra *maskintvätterskor* (I c), elva *köksbiträden* (I b), fyrtiosex *städerskor* (I b) och tretton *tvätterskor* (I b).

Sjukhuset S:t Görän.

Stadshagen, C.; rt. 21 69, 135 17 och 21 54 (kontoret); st. 90 64 (kontoret).

Mottagningstid:

för sjuka, lidande av veneriska och hudsjukdomar: vardagar kl. 12—1; dessutom för sjuka, lidande av veneriska sjukdomar: måndagar, onsdagar och fredagar kl. 6,30—7; för sjuka, lidande av tuberkulos: lungtuberkulos: vardagar kl. 10,30—11; kirurgisk tuberkulos: vardagar kl. 11,30; poliklinisk undersökning: onsdagar kl. 3—3,30.

Besökstider:

å avd. för veneriska och hudsjukdomar: kvinnliga patienter: onsdagar kl. 10—11; manliga patienter: lördagar kl. 10—11; hudpatienter dessutom söndagar kl. 2—3. å tuberkulosavdelningen: lungtuberkulos: söndagar kl. 12,30—2 samt tisdagar och torsdagar kl. 10—11,30; kirurgisk: söndagar och torsdagar kl. 10—11,30; övriga tider efter läkarens särskilda tillstånd.

Avgift för betalande sjuka pr dag:

i helenskt rum för stockholmsbo . . .	kr. 12 —
» » » » landsortsbo . . .	» 18 —
» halvenskt » » stockholmsbo . . .	» 6 —
» » » » landsortsbo . . .	» 9 —
» allmänt » » stockholmsbo:	
för hudpatienter	3 —
tuberkulospatienter	1 —
» allmänt rum för landsortsbo	7 —

För vård av patient med extra kost å allmänt rum höjes dagavgiften med 2 kr.

Den första plats i Stockholm, varest veneriskt sjuka vårdades i avskild lägenhet, lär hava varit Danviken. Där behandlades sedan början

av 1700-talet de bland hjonen, som ledo av svårartad venerisk sjukdom, i en särskild sjukstuga, som sedermera började kallas kurhus. På 1730-talet började man översända dit veneriskt sjuka från staden. Sedan det nya sinnessjukhuset å Danviken blivit färdigt år 1788, utvidgades avdelningen för veneriskt sjuka till 50 platser, men på grund av de sinnessjukas växande mängd måste efter 1812 detta utrymme inskränkas. Den 1 april 1814 stängdes Danviken för de veneriskt sjuka, sedan ett provisoriskt kurhus på 20 sängar för stadens behov inrättats å Kungsholmen. År 1813 uppdrog överståthållaren åt särskilda kommitterade att undersöka beskaffenheten av redan befintliga sjukvårdsinrättningar och behovet av förbättrade och utvidgade anstalter till veneriskt sjukas botande samt avgiva betänkande om därtill tjänliga medel och utvägar. I utlåtande den 24 februari 1814 föreslogo dessa kommitterade, att ett kurhus å 100 sängar skulle inrättas samt att den å Kungsholmen befintliga kronobränneriegedomen skulle för detta ändamål förvärfvas från statsverket.

Sedan rikets ständer i anledning av kungl. proposition medgivit, att denna egendom finge upplåtts till begagnande för den gemensamma kurhusinrättningen för Stockholms stad och län, samt sedan nödiga reparationer och inredningsarbeten verkstälts, inflyttade såväl stadens som länets patienter i den nya anstalten i oktober 1816. Redan i slutet av 1820-talet började svårigheter att uppstå i fråga om utrymmet, varför tid efter annan provisoriska åtgärder måste vidtagas, och år 1844 beslöts en större tillbyggnad av kurhuset. Dels på grund av det ytterst bristfälliga skick, varuti kurhusets byggnader råkat, och dels emedan sjukhuset snart visade sig allt mera otillräckligt, blev frågan om nya lokaler allt mera trängande. Flera förslag uppgjordes och här till, det första redan år 1860, men föllo huvudsakligen till följd av de betänkligheter, som stadens myndigheter hyste mot nedläggande av större kostnader på kurhusinrättningens tomt, så länge icke denna var med full äganderätt överlåten av staten till staden och länets. Sedan flera framställningar härom blivit av riksdagen avslagna, gjorde sig den åsikten allt mera gällande, att ett nytt sjukhus för veneriska patienter borde uppyggas för kommunens räkning på annan plats. Till byggnadsplats föreslogos olika ställen, tills man slutligen enades om det nya sjukhusets förläggande till sydligare delen av Stadshagen på Kungsholmen, där byggnadsarbetet påbörjades år 1886 och fullbordades 1888. Sjukhuset, som benämndes S:t Görän, skulle visserligen i första rummet användas för vård av veneriskt sjuka och av patienter med hudsjukdomar, men vid dess inrättande hade man dock blicken fäst på en framtida användning även för andra sjukdomar. Vid tider av större sjuklighet i Stockholm hava också på sjukhuset anordnats avdelningar för olika invärtes sjukdomar. I början av år 1902 öppnades vid sjukhuset i en nyuppförd paviljong en sär-

skild avdelning med 108 sängar för sjuka med hemortsrätt i Stockholm lidande av lungtuberkulos i mera framskridet stadium, och år 1907 utökades denna avdelning med en andra sjukpaviljong. På hösten 1910 inrättades å sjukhuset en avdelning å 100 sängar för kirurgisk tuberkulos, varvid sängplatsernas antal för lungtuberkulos minskades till 146.¹⁾ Sängantalet är 536, av vilka 263 komma på avdelningen för veneriska sjukdomar, 27 på avdelningen för hudsjukdomar samt 246 på avdelningen för tuberkulos. Avdelningen för hudsjukdomar tillökades i oktober 1902 med en finsenavdelning. Dennes verksamhet har år efter år utvidgats och omfattar nu även röntgen- och radiumbehandling. Skolundervisning meddelas åt barnen på de olika avdelningarna.

Med anledning av den fr. o. m. 1919 gällande lagen om åtgärder mot utbredningen av köns-sjukdomar, har sjukhuset fått i uppdrag av hälso-vårdsnämnden att vid sin poliklinik anordna mot-tagningar för kostnadsfri läkarundersökning och behandling av dylika sjukdomar (jfr sid. 137).

Rörande vården av veneriskt sjuka inom Stockholm, jämför vidare under Eira (avd. 4).

Instruktion. Instruktion för personalen vid sjukhuset S:t Göran, fastställd den 17 dec. 1913.

Stat år 1920. Utgifter: 1,106,000 kr.; inkomster: 207,000 kr.

Styrelsens ledamöter.

Berglund, J. E., kassör, stadsfullm.; **Enell, H. G. O.**, apotekare, ordf.; **Hafström, A. H. J.**, rådmän, vice ordf.; **Marcus, K. J.**, överläkare, direktör; **Nycander, O. J. T.**, direktör.

Protokollsförare

(500 kr.; ej å stat).

Gyllensvärd, G. V.

Direktör

(arvode 1,000 kr.).

Marcus, K. J. (se nedan).

Överläkare (0).

Marcus, K. J. (förordn. t. o. m. $\frac{30}{4}$ 1924), å avd. för köns- och hudsjukdomar; **Waldenström, J. H.** (förordn. t. o. m. $\frac{4}{6}$ 1924), å avd. för kirurgisk tuberkulos; **Lindhagen, F. E.** (förordn. t. o. m. $\frac{1}{10}$ 1924), å avd. för lungtuberkulos.

Överläkare

(avlönad av karolinska institutet).

Almqvist, J. R.

Underläkare

(2,800 kr., möblerad bostad, värme och städning; å extra stat).

Bengtsson, J. H. B.; **Rossander, Gunhild**; **Odelberg, A. A.**son; en vakant.

¹⁾ Jfr Söderby sjukhus, noten sid. 130.

Läkare vid polikliniken

(avlönade av statsmedel med var och en 8,000 kr.; bidrag från staden 1,000 kr. åt tvenne läkare för behandling av hudsjukdomar).

Birger, S.; **Strandberg, J. V.**; **Kjellberg-Romanus, Gerda E.**; **Rhodin, N. J.**

Läkare vid finsenavdelningen

(4,000 kr.; ej å stat).

Schaumann, J.

Amanuenser å kliniken

(avlönade av karolinska institutet med respektive 2,000 och 1,000 kr. vardera).

Almqvist, S. L.; **Janzon, I. B.**

Översköterska vid finsenavdelningen (5).

Råhlén, Alfhild.

Operationssköterska (4).

Wessel, Astrid.

Sköterskor vid finsenavdelningen (4).

Antal: 5.

Sjuksköterskor (3).

Antal: 13.

Dessutom ett laboratoriebiträde (3), ett biträde å operationsavdelningen (2) och fyrtioen sjuksköterskebiträden (1 b).

Predikant

(1,200 kr.; ej å stat).

Rosenius, P. J.

Syssloman (12).

Hellsten, F. W.; rt. 21 54; st. 90 64; mottagningsstid: 12—2.

Bokhållare (9).

Thorell, G. A. S.

Kontorsskrivare (7).

Segervall, N. G.

Kontorsbiträde (5).

Knafve, Sally M.

Maskinist (9).

Karlsson, G. O.

Biträdande maskinist (7).

Appelgren, C. A.

Vaktmästare (6).

Wallin, E. J.; **Johansson, J. A.**

Husmoder (4).

Jonson, Gunhild.

Köksförestånderska (4).

Wistrand, Frida.

Tvättförestånderska (3).

Hällström, Valborg H.

Dessutom en *snickare* (6), en *badare* (4), en *baderska* (2), två *kvinnliga portvakter* (1), sju *eldare* (III b), sju *drängar* (III a),

Hn. en nattvakt (II a), en överkokerska (II c), en första kokerska (II b), en ångkokerska (II a), en kallskänka (I d), ett spisbiträde (I d), åtta köksbiträden (I b), aderton städerskor (I b), ett första tvättbiträde (II a), en maskintvätterska (I c), en maskinmångerska (I c), en strykska (I c), tio tvättbiträden (I b) och fyra sömmerskor (I d).

Provisoriska sjukhuset.

Åsögatan 97, Sö.; rt. 72 20; st. 31 90, 309 60 (kontoret).

Mottagningstid:

varje dag kl. 9—11.

Besökstid:

vardagar kl. 2—3, sön- och helgdagar kl. 1—3.

Avgift för betalande sjuka pr dag:

i allmänt rum för stockholmsbo . . . kr. 3 —
» » » landsortsbo . . . » 7 —

För vård av patient med extra kost höjes dagavgiften med 2 kr.

Provisoriska sjukhuset upprättades 1902 såsom en ersättning för det förut för allmänna sjukvården använda Katarina sjukhus, vilket då måste fullständigt tagas i anspråk för beredande av rum för det ständigt växande antalet sinnessjuka, som nämnden måste lämna vård, intill dess plats å hospital kunde bli ledig. För ändamålet förhryrdes nybyggda egendomen nr 9 i kvarteret Oron med adressnummer 97 vid Åsögatan (egendomen numera inköpt av staden) och 32 vid Nytorsgatan. Den 13 februari 1903 kunde det nya sjukhuset, vars namn bestämts till provisoriska sjukhuset, öppnas, sedan å Katarina sjukhus ännu kvarvarande sjuka, ävensom där anställda läkare och övrig personal med undantag av en del ekonomibetjäning dit överflyttats. Sjukhuset rymmer 100 platser, fördelade på en våning för manliga patienter med 34 sängar och två våningar för kvinnliga patienter med 66 sängar.

Stat år 1920. Utgifter: 221,200 kr.; inkomster: 18,700 kr.

Styrelsens ledamöter.

Hallgren, L. G., järnkramhandlare, stadsfullm.; Larsson, G., byggmästare; Lundwall, S. A., advokat, ordf.; Piehl, C. G. F., direktör; Tillgren, J., överläkare, direktör.

Protokollsförare

(300 kr.; ej å stat).

Walin, C. Hj. (se nedan).

Direktör och överläkare (0)

(dessutom direktörsarvode 500 kr.).

Tillgren, J.

Underläkare

(2,800 kr., möblerad bostad, värme och städning; å extra stat).

Allander, E. G. B.

Obducent

(750 kr.; ej å stat).

Henschen, F.

Sjuksköterskor (3).

Antal: 4.

Dessutom tolv sjuksköterskebiträden (I b).

Predikant

(800 kr.; ej å stat).

Ahlfeldt, R. A.

Organist och försångare

(200 kr.; ej å stat).

Walin, C. Hj. (se ovan).

Syssloman (10).

Svenson, S. A., rt. 72 20; st. 309 60; mottagningstid: 10—12.

Maskinist (6).

Andersson, A. H.

Vaktmästare (6).

Gazelius, A. H. L.

Köksförestånderska (4).

Johansson, Jenny.

Tvättförestånderska (2).

Uppström, Wilhelmina.

Dessutom ett kontorsbiträde (1,200 kr.), en förste dräng (3), en baderska (2), en kvinnlig portvakt (1), en eldare (III b), tre drängar (III a), en kokerska (II c), en kokerska (II a), sju köksbiträden (I b) och en städerska (I b).

Maria sjukhus.

Volmar Yxkullsgatan 25, Sö.; rt. 15 80 och 121 50.

Mottagningstid:

för utvärtes sjuka vardagar kl. 12—1, sön- och helgdagar kl. 9—10;

för invärtes sjuka varje dag kl. 9—10; samt dessutom å polikliniken alla vardagar kl. 12—1.

Besökstid:

allmänt rum alla dagar kl. 1—2.

Expeditionstid:

å sysslomanskontoret kl. 9—2.

Avgift för betalande sjuka pr dag:

i helenskiert rum för stockholmsbo . . . kr. 12 —
» » » » landsortsbo . . . » 18 —
» halvenskiert » » stockholmsbo . . . » 6 —
» » » » landsortsbo . . . » 9 —
» allmänt » » stockholmsbo . . . » 3 —
» » » » landsortsbo . . . » 7 —

För vård av patient med extra kost å allmänt rum höjes dagavgiften med 2 kr.

År 1874, då bristen på sjukhus i Stockholm var synnerligen stor, inköptes för stadens räk-

ning en med en större fabriksbyggnad och ett boningshus bebyggd, 123,555 kv.-fot mätande tomt mellan Volmar Yxkulls- och Gamla Prästgårdsgatorna för att användas till sjukhus. För ändamålet apterades fabriksbyggnaden, vari med ingången av 1876 ett sjukhus på 130 sängar öppnades, vilket från och med 1878 benämndes Maria sjukhus. Genom tillbyggnader 1885, 1896 och 1917 hava dels förbättrade bostadsförhållanden vunnits för tjänstepersonalen, dels lämplig lokal kunnat inredas för sjukhusets polikliniska verksamhet. Ny ekonomibyggnad uppfördes 1906, nytt gravkapell 1907. Vid sjukhuset, som förut i huvudsak avsetts för kirurgiska fall, upprättades våren 1918 även en medicinsk avdelning, samt en avdelning för utförande av röntgenundersökningar. Sängantalet är (fr. o. m. hösten 1918) 271, därav 136 å kirurgiska och 135 å medicinska avdelningen. En på sjukhustomten uppförd upptagningsanstalt (se sid. 136), avsedd för hastigt insjuknade, införlivades år 1918 med själva sjukhuset och ingår numera i detsamma som en vanlig sjukavdelning.

Den med sjukhuset förenade polikliniken, som är öppen alla vardagar 12—1, hålles kostnadsfri för medellösa; mindre bemedlade betala en krona för varje besök.

Instruktion. Instruktioner för kommissarien (numera sysslomannen) och predikanten vid Maria sjukhus, utfärdade av styrelsen den 3 febr. 1876.

Stat år 1920. Utgifter: 740,500; inkomster: 151,000 kr.

Styrelsens ledamöter.

Alin, E. F. E., med. d.r., professor (ärenden ang. barnbördshuset); **Blomdahl, P. A.**, bygmästare; **Key, E. S. H.**, överläkare, dir.; **Riben, K. A.**, vice häradshövding, ordf., kassadir.; **Widtskiöld, J.**, kamrerare, vice ordf.; **Wellin, Bertha**, sjuksköterska, stadsfullm.

Protokollsförare

(500 kr.; ej å stat).

Telander, A. R.

Diräktör

(arvode 500 kr., se nedan).

Key, E. S. H. (se nedan).

Överläkare (0).

Key, E. S. H. (förordn. t. o. m. $\frac{30}{4}$ 1924) å kirurgiska avd.; **Josefson, A. R.** (förordn. t. o. m. $\frac{20}{2}$ 1924) å medicinska avd.; **Åkerlund, Å. O.** (förordn. t. o. m. $\frac{30}{4}$ 1930) å röntgenavd.

¹⁾ Dessutom utgår till de tre å polikliniken tjänstgörande underläkarna extra arvode med sammanlagt 4,000 kr. per år, utan rätt att härra uppbära dyrtidshjälp.

Underläkare

(2,800 kr.¹⁾, möblerad bostad, värme och städning; å extra stat).

Weltzin, J. A.; **Kallin, A. H.**; **Naucclér, R.**; **Hellsten, M. V. T.**; **Gejrot, K. W.**; **Karström, G. B.**

Obducent

(1,250 kr.; ej å stat).

Pettersson, A.

Operationssköterska (4).

Albihn, K. V. (Vera).

Sjuksköterskor (3).

Antal: 14.

Dessutom ett laboratoriebiträde (3), trettionio sjuksköterskebiträden (I b) och två massöser.

Predikant och organist

(700 kr.; ej å stat).

Ankar, G. A.

Syssloman (12).

Olsson, E. V.; rt. 23 30; st. 136 56; mottagnings-
ningstid: 10—12.

Maskinist (9).

Rundblad, G. A. F.

Vaktmästare (6).

Öhman, J. E.; **Petersson, P. A.**; **Wallin, N. G.**

Husmoder (4).

Dahlstrand, Sigrid E.

Köksförestånderska (4).

Göranson, Sigrid A. G.

Förestånderska för linneförråd och tvätt (3).

Wästberg, Bertha M.

Dessutom en baderska (2), två portvakter (I), tre eldare (III b), en tvättmästare (III b), tre drängar (III a), en överkokerska (II c), en första kokerska (II b), en kokerska (II a), en första manglerska (II a), en överhusa (I d), en kallskänka (I d), ett spisbiträde (I d), tre sömmerskor (I d), en husa (I c), två strykerskor (I c), aderton stüderskor (I b), elva tvättbiträden (I b) och fem köksbiträden (I b).

Södra barnbördshuset.

Volmar Yxkullsgatan 27, Sö.; rt. 644; st. 132 77.

Mottagnings- ningstid:

alla tider på dygnet.

Besökstid:

å allmänt rum varje dag kl. 1—2; å enskilt och halvskilt rum kl. 10—2 och 6—8.

Avgift för betalande sjuka pr dag:

i helenskit rum för stockholmsbo . . . kr. 12 —
> > > landsortsbo . . . > 18 —
> halvskilt > > stockholmsbo . . . > 6 —

Hn. i halvenskilt rum för landsortsbo . . . kr. 9 —
 » allmänt » » stockholmsbo . . . » 3 —
 » » » » landsortsbo . . . » 7 —

För vård av patient med extra kost å allmänt rum höjes dagavgiften med 2 kr.

Detta barnbördshus, som är Stockholms kommuns förlossningsanstalt, har uppkommit ur de provisoriska barnbördsanstalter, vilka stadens myndigheter sett sig nödsakade att inrätta. År 1864 inrymdes en dylik provisorisk anstalt i huset n:r 22 Volmar Yxkullsgatan. Samma lokal togs följande året ånyo för samma ändamål i anspråk, och från denna tid blev det »provisoriska barnbördshuset» bestående. Till 1871 var det inrymt i nyssnämnda, för ändamålet förhyrda lokal, men flyttades då till huset n:r 27 vid samma gata. Detta förvärfvades av staden år 1874 på samma gång som Maria sjukhusområde. Huset om- och tillbyggdes 1882, varefter namnet provisoriska barnbördshuset utbyttes mot södra barnbörds-huset.

Den 14 januari 1898 uppdrog hälsovårdsnämnden åt särskilda kommitterade att uppgöra förslag till de åtgärder, som vore att vidtaga för avhjälpande av behovet av ökat utrymme för södra barnbördshuset. Sedan kommitterade i anledning härav uppgjort förslag till nytt barnbördshus å omkring 100 sängar, förlagt till det av stadsfullmäktige för sjukhusändamål reserverade kvarteret Grimman, beslöto stadsfullmäktige med godkännande av det sålunda uppgjorda förslaget för arbetets utförande att anslå ett belopp av 625,000 kr. för ändamålet. Stadsfullmäktige hava ock förklarat sig villiga att låta uppföra och utrusta till bostäder och hus-håll för barnmorskeeleverna, ävensom för undervisningen erforderliga lokaler, samt bekosta underhåll av desamma och deras inventarier jämte ljus och bränsle mot ett årligt bidrag från statsverkets sida av 5,000 kr., dock under villkor, att barnmorskeeleverna förpliktigas att vara boende inom anstalten ävensom att själva bestrida kostnaderna för sin utspisning. Erbjudandet har av staten mottagits. Stadsfullmäktige hava även år 1904 förklarat sig medgiva, att de personer, som framdeles antagas till lärare och biträdande lärare vid statens undervisningsanstalt för barnmorskor i Stockholm i och med detsamma ansåges förordnade att vara överläkare och amanuens eller biträdande läkare vid södra barnbördshuset, under villkor att hälsovårdsnämnden finge yttra sig om sökandenas lämplighet.

De nya lokalerna togos i anspråk den 19 februari 1907. Antalet sängplatser är f. n. 111.

Stat år 1920. Utgifter: 307,000 kr.; inkomster: 115,100 kr.

Styrelse.

Styrelsen är densamma som för Maria sjukhus (se sid. 127), dock äger direktören för barn-

bördshuset i frågor rörande detta att deltaga i styrelsens överläggningar och beslut.

Direktör och överläkare

(som barnmorskelärare avlönad av staten, direktörsarvode 500 kr.).

Alin, E. F. E.

Biträdande läkare

(avlönad av staten).

Bovin, K. E.

Underläkare

(2,800 kr., möblerad bostad, värme och städning; å extra stat).

Orell, S. G. H.

Obducent

(500 kr.; ej å stat).

Pettersson, A.

Operationssköterska (4).

Borg, Karin E.

Barnmorskor (4).

Riben, Hildur Ch. U. (instruktionsbarnmorska);

Landelius, Alma K.; Kalin, Edith A.; Blom-

kvist, Karin; Andersson, Hulda E. K.

Sköterskor (3).

Antal: 5.

Prästerligt biträde

(1,300 kr.; ej å stat).

Ankar, G. A.

Syssloman (12).

Se Maria sjukhus.

Bokhållare (9).

Johansson, K. E.

Kontorsskrivare (7).

Zettergren, E. R.

Maskinist (9).

Se Maria sjukhus.

Biträdande maskinist (7).

Johansson, J. P.

Vaktmästare (6).

Samuelsson, G. A.

Husmoder (4).

Wickström, Anna V.

Köksförestånderska (4).

Se Maria sjukhus.

Förestånderska för linneförråd och tvätt (3).

Se Maria sjukhus.

Dessutom två *eldare* (III b), en *dräng* (III a), två *sömmerskor* (I d) och åtta *städskor* (I b).

Epidemisjukhuset.

Valhallarvägen, nära Roslagsgatan, upp-
fartsväg från Ingemarsgatan, Va.; rt.
12 89, 13 99 och 60 89 (växel).

Mottagningstid:

sjuka intagas alla tider på dygnet.

Besökstid:

varje dag kl. 12,30—1.

Avgift för betalande sjuka pr dag:

i helenskt rum för stockholmsbo . .	kr. 9 —
» » » » landsortsbo . . . »	18 —
» halvenskt » » stockholmsbo . . . »	5 —
» » » » landsortsbo . . . »	9 —
» allmänt » » stockholmsbo . avgiftsfritt	
» » » » landsortsbo . . . kr. 7 —	

För vårdarinnu betalas samma avgift som för patient å resp. hel- eller halvenskt rum.

För patient med extra kost å allmänt rum höjes dagavgiften med 2 kr.

För anhöriga finnes tillfälle att efter erhållit tillstånd i besöksrummen kl. 12,30 e. m. samtala med de patienter, vilkas tillstånd det medger. Upplysningar om patienternas tillstånd meddelas till anhöriga varje dag kl. 12,30 e. m. av sjukhusets överläkare å mottagningssalen. Telefonupplysningar angående patienterna lämnas kl. 9—10 och 6—7 (rikstelefon).

En av kungl. maj:t tillsatt kommitté med uppgift att avgiva förslag till sjukvårdens förbättrande i huvudstaden hemställde i ett 1827 avgivet betänkande bland annat, att ett provisoriskt sjukhus skulle inrättas för att vid inträffande epidemier eller mera utbredd sjuklighet mottaga sådana sjuka, som icke kunde eller borde på andra sjukvårdsanstalter vinna inträde. Detta blev också kungl. maj:ts beslut, och för ändamålet uppläts Katarina f. d. kronobränneriegendom vid Nya Sandbergsgatan på Södermalm. Verkställigheten för övrigt överläts åt stadens myndigheter, vilka sedan alltjämt bestritt utgifterna för och förvaltadt anstalten, som togs i bruk den 22 juli 1831. Detta provisoriska sjukhus, såsom det ända till år 1878 kallades, var således Stockholms första epidemisjukhus.

Den ifrågakvarande anstalten omorganiserades vid denna tidpunkt till ett vanligt sjukhus under namn av Katarina sjukhus, ehuru vården av smittsamma sjukdomar fortfarande blev en av dess viktigaste uppgifter.

Genom 1874 års hälsovårdslagstiftning (i sin helhet gällande för Stockholm fr. o. m. 1878) ställdes på kommunerna fordran på särskilda sjukhus för vård av smittsamma sjukdomar.

Uppförandet av ett sådant sjukhus blev i Stockholm länge uppskjutet på grund av svårigheten att finna en tjänlig byggnadsplats. I avvaktan härpå användes egendomen nr 82 vid Hornsgatan jämte en del av Katarina sjukhus såsom epidemisjukhus. Sedan staden i slutet av

år 1888 förvärvat äganderätten till en vidsträckt, obebyggd bergplåt i den nordligaste, intill Djurgårdsområdet gränsande delen av staden, reserverades därav omkring 60,000 kv.-meter till plats för ett nytt epidemisjukhus, och i början av 1890 anslago stadsfullmäktige 680,000 kr. för ett sjukhus på 170 sängar. Det nya sjukhuset kunde tagas i användning den 18 sept. 1893. Åtskilliga utvidgningar hava sedan dess ägt rum, så att sjukhuset för närvarande har utrymme för 560 patienter (inberäknat kolerabarackerna).

Enligt beslut år 1905 hava vid epidemisjukhuset uppförts tre kolerabaracker (100 pl.). De sjukdomar, som å epidemisjukhuset särskilt behandlas, äro förnämligast scharlakansfeber, difteri, fläcktyfus, smittkoppor, rödsot och asiatisk koler.

Om åtgärder mot smittsamma sjukdomar samt epidemisjukvården är numera särskilt stadgat i epidemilagen den 19 juni 1919.

Instruktion. Instruktion för kommissarien (numera sysslomanen) vid epidemisjukhuset, fastställd av hälsovårdsnämnden den 11 maj 1894.

Stat år 1920. Utgifter: 789,200 kr.; inkomster: 36,000 kr.

Styrelse.

Hälsovårdsnämnden.

Direktör och överläkare (0)

(dessutom direktörsarvode 1,000 kr.).

Hellström, T. G. (förordn. t. o. m. ⁴/_e 1924).

Underläkare

(2,800 kr., möblerad bostad, värme och städning; å extra stat).

Lundberg, N. E.; Kåge, G. M.

Öronläkare

(1,800 kr.; ej å stat).

Arnoldson, N. J.

Sjuksköterskor (4).

Antal: 8.

Dessutom trettiofem sjuksköterskebiträden (I d) samt ett växlande antal extra personal, f. n. en extra läkare, fem extra sköterskor och tjugunio extra sköterskebiträden.

Predikant

(900 kr.; ej å stat).

Hansson, O. A.

Syssloman (12).

Åhlin, A. Hj. D.; rt. sjukhusets växel; st. 48 01; mottagningstid: 9—1.

Bokhållare (9).

Marchander, T. K. V.

Maskinist och desinfektör (9).

Halling, J. I.

II. Biträdande maskinist (6).

Andersson, O. E.

Vaktmästare (6).

Löfqvist, C. A.; Carlsson, J. L.

Husmoder (4).

Hamilton, E. M. Aloysia B.

Köksförestånderska (4).

Almgren, Konstance W.

Tvättförestånderska (3).

Jonson, Amalia Ch.

Dessutom en *förste dräng* (3), en *nattvakt* (3), en *kvinnlig portvakt* (1), nio *eldare* (III b), sex *drängar* (III a), en *överkokerska* (II c), en *första kokerska* (II b), en *kokerska* (II a), en *kallskänka* (I d), ett *spisbiträde* (I d), sju *köksbiträden* (I b), en *första tvätterska* (II a), en *strykerska* (I c), två *maskintvätterskor* (I c), fyra *tvätterskor* (I b) och tre *städerskor* (I b).

Söderby sjukhus.

Söderby, Uttran; rt. Tumba 141; st.

Tumba 314.

Mottagningstid:

vardagar kl. 12—1.

Avgift för betalande sjuka pr dag:

i helenskt	rum för stockholmsbo . .	kr. 12 —
» halvenskt	» » » . .	» 6 —
» allmänt	» » » . .	» 1 —
» » »	» » landsortsbo . .	» 7 —

Tuberkulossjuka vårdades ursprungligen å de olika sjukhusen (vid Sabbatsberg i en särskild paviljong sedan 1899) och å försörjningsinrättningens avdelning för kroppssjuka. Först med öppnandet av S:t Görans tuberkulospaviljong år 1902 fick staden ett särskilt tuberkulossjukhus, som emellertid var otillräckligt att samla all tuberkulovård, varför stadsfullmäktige genom beslut den 17 maj 1906 anslögo 1,966,000 kr. till uppförande av en anstalt för tillgodoseende av tuberkulossjukvården i Stockholm å stadens egendom Söderby i Salems socken.¹⁾ Sjukhuset är avsett att mottaga medellösa med hemortsrätt i Stockholm men även om sådant utan men för sjukhusets egentliga uppgift låter sig göra, mindre bemedlade lungotsjuka i alla stadier å 412 platser i allmänt rum samt 40 platser i enskilda och halvenskilda rum. Dessutom äger hälsovårdsnämnden rätt att i särskilda fall medgiva intagning å sjukhuset av i Stockholm bosatta men där ej hemortsberättigade personer.

Förarbeten för sjukhusets uppförande började

¹⁾ Hälsovårdsnämnden har den 11 maj 1917 tillsatt en kommitté med uppdrag att utarbeta förslag till en enhetlig plan för tuberkulossjukvårdens ordnande i huvudstaden.

år 1906, då 200,000 kr. anslögos till ändamålet, och började sjukhuset beläggas den 1 nov. 1910.

Reglementen m. m. Bestämmelser ang. förvaltningen av Söderby sjukhus, antagna av hälsovårdsnämnden den 18 mars 1910.

Stat år 1920. Utgifter: 1,235,900 kr.; inkomster: 136,500 kr.

Styrelsens ledamöter.

Eidem, R., prakt. läkare; Friberg, P. G., kommerseråd, ordf. och kassadirektör; Gullbring, A. G., överläkare, dir.; Lindqvist, F. L., föreståndare, vice ordf.; Schönthal, A. R., ingenjör.

Protokollsförare

(500 kr.; ej å stat).

Cygnæus, A. W.

Överläkare och direktör (0)

(dessutom direktörsarvode 1,000 kr.).

Gullbring, A. G. (förordn. t. o. m. ¹/₁₀ 1926); rt. Tumba 142; mottagningstid: 12—1.

Biträdande överläkare (16).

Leffler, J. K. F.

Underläkare

(2,800 kr.¹), möblerad bostad, värme, städning, kost eller ersättning därför, högst 300 kr. pr år; å extra stat).

Werneman, K. H. E.; Bonnert, A. D. M.; Pettersson, J. F.; Grahn, K. E.

Läkare å röntgenavdelningen

(1,000 kr.; ej å stat).

Överläkaren och biträdande överläkaren.

Sjuksköterskor (3).

Antal: 15.

Dessutom en *sköterska* å röntgenavdelningen, tillika *laboratoriebiträde* (3). fyrtio *sjuksköterskebiträden* (I b) samt en *arbetsförestånderska*, tillika *lärarinna* för barnen.

Predikant och organist

(1,000 kr.; ej å stat).

Uddin, K. J. R.

Syssloman (12).

Östergren, P. A.; rt. Tumba 141; mottagningstid: 12—2.

Bokhållare (9).

Mathson, E. C. A. F.

Kontorsskrivare (7).

Österlund, G. F. T.

Maskinist (9).

Malmberg, K. L.

¹⁾ Med rätt för hälsovårdsnämnden att betreda underläkare löneförbättring efter ett års tjänstgöring med 500 kr. per år.

Biträdande maskinist (7).

Söderholm, C. G.

Vaktmästare (6).

Holmberg, H. A.; Lindell, B. J. W.

Husmoder (4).

Broman, Ulla.

Köksförestånderska (4).

Karlsson, Hulda Ch.

Tvättförestånderska (3).

Larsson, Ida L.

Dessutom två *snickare* (6), en *målare* (6), en *trädgårdsmästare* (4), en *kusk* (3), en *nattvakt* (3), en *kvinnlig portvakt* (1), två *baderskor* (2), sju *eldare* (III b), sju *drängar* (III a), en *överkokerska* (II c), en *första kokerska* (II b), en *kallskänka* (I d), fyra *spisbiträden* (I d), en *andra kokerska* (I b), tio *köksbiträden* (I b), fem *sömmerskor* (I d), en *maskintvätterska* (I c), två *månglerskor* (I c), två *strykerskor* (I c), sju *tvättbiträden* (I b) och *tjugusex städerskor* (I b).

**Barnsjukhuset Simon och Mathilda
Sachs' minne.**

Årstalunden, Sö.; rt. 80 64; st. 314 14.

Mottagningstid:

vardagar kl. 10—11.

Besökstid:

söndagar och onsdagar kl. 12,30—1,30.

Avgifter för betalande sjuka pr dag:

i allmän sal för barn tillhörande Stockholms kommun . . . kr. 3 —
> > > > åtföljande moder . . . kr. 1,50
> > > > barn från främmande kommun . . . > 7 —
> > > > åtföljande moder . . . > 2,50
1 enskilt rum respektive 12, 3, 18 och 4 kr.
För barn till vid sjukhuset anställd amma 0,50 kr.
För vård av patient med extra kost å allmänt rum höjes dagavgiften med 2 kr.

Genom gåvobrev av den 12 febr. 1907 donerade stårhusdelägarna efter framlidne generalkonsuln Simon Sachs och hans maka Mathilda Sachs en summa av 400,000 kronor att användas till grundande av ett sjukhus för späda barn med plats för minst 25 barn i första levnadsåret. Vid donationen voro fästade vissa villkor, bl. a. att donatorerna under sin livstid ägde att utse tre av styrelsens sju ledamöter och att kommunen uppläte tomt åt sjukhuset. Stadsfullmäktige förklarade sig den 20 jan. 1908 med tacksamhet mottaga donationen och uppläto den 1 juni 1909 i Årstalunden en tomt av omkring 4,500 kvm. areal. Sjukhuset, som öppnades den 9 mars 1911, har 54 platser.

Stat år 1920: Utgifter: 159,000 kr.; inkomster: 13,600 kr. (därav 5,500 kr. ränta å donationsmedel).

Hn.

Styrelsens ledamöter.

Almström, O. H., disponent, stadsfullm. (vald av hälsovårdsnämnden); Ernberg, J. H., överläkare (vald av donatorerna); Kinnander, O. F., vice häradshövding, Medin, K. O., f. d. professor, ordf., Möller, C. O., generaldirektör, vice ordf. (valda av hälsovårdsnämnden); Sachs, J. E., generalkonsul, kassadirektör, Thiel, A. S., grosshandlare (valda av donatorerna).

Protokollsförare

(avlönad se nedan under syssloman).

Johansson, K. E.

Överläkare och direktör (0)

(dessutom direktörsarvode 300 kr.).

Ernberg, J. H. (förordn. t. o. m. $\frac{4}{6}$ 1924).

Underläkare

(2,800 kr., möblerad bostad, värme och städning; å extra stat).

Vakant.

Obducent

(600 kr.; ej å stat).

Henschen, F.

Sjuksköterskor (3).

Antal: 3.

Dessutom fyra *sjuksköterskebiträden* (I b).

Syssloman

(1,000 kr.; ej å stat).

Johansson, K. E.

Husmoder (4).

Brandt, Maria Ch.

*Värmeledningsskötare, tillika gårds-
karl (6).*

Fors, O. R.

Dessutom en *eldare* (III b), en *överkokerska* (II c), två *köksbiträden* (I b), två *städerskor* (I b) och en *kvinnlig portvakt*.

Barnsanatoriet Tjärnan.

Tjärnan, Kullsveden; rt. Säter 11.

År 1908 bildades föreningen kronprinsessan Margaretas vårdanstalt för tuberkulösa barn, i avsikt att i Tjärnans by, cirka fem kilometer från Säter, öppna en vårdanstalt för tuberkulösa barn. Anstalten, som möjliggjordes genom be-
hållningar från ett anordnat industrilotteri och medel från »1-majblomman», öppnades i juni

In.

1909. Den är avsedd för fattiga, tuberkulösa barn från Stockholms stad i en ålder ej överstigande 12 år och med utsikt till fullt tillfrisknande eller åtminstone betydligare förbättring. Till en början planerad för 30 barn, har anstalten utvidgats, så att den numera kan rymma 115. Därjämte inrättades i särskilda byggnader på kortare avstånd från själva anstalten en arbetskoloni för barn i ålder av 12—15 år, inrymmande 25 platser och med syfte att meddela undervisning i praktiska göromål och på samma gång bereda fortsatt nödig hälsovård. Arbetskolonien upphörde dock den 15 okt. 1917.

Anstaltens drift har tidigare bekostats dels av enskilda medel, dels av hälsovårdsnämndens bidrag för intagna barn ävensom understöd av fattigvårdsnämnden. År 1916 erbjöd emellertid föreningens styrelse Stockholms stad att fr. o. m. 1917 övertaga anstalten i befintligt skick. Detta erbjudande antogs av stadsfullmäktige den 18 dec. 1916. Hälsovårdsnämnden utsåg den 19 jan. 1917 styrelse och direktör för anstalten. Enligt hälsovårdsnämndens beslut den 7 sept. 1917 benämnes anstalten numera barnsanatoriet Tjärnan.

Vårdavgiften utgör två kronor per dag.

Stat år 1920. Utgifter: 185,200 kr.; inkomster 52,000 kr. (däraf 5,000 kr. ränta å donationsmedel).

Styrelsens ledamöter

(arvoden: direktören 1,500 kr., styrelseledamoten 600 kr.).

Andersson, L. I., förste stadsläkare, direktör (se nedan); Lindqvist, F. L., föreståndare.

Redogörare

(800 kr.; ej å stat).

Lundberg, I.

Direktör.

Andersson, L. I. (se ovan).

Läkare

(4,000 kr.; ej å stat).

Berg, S.; rt. Säter 39; mottagningstid: tisdagar och fredagar 3—5.

Föreståndarinna

(870 kr., fritt vivre; ej å stat).

Hammer, Anna S.

Lärarinna

(620 kr., fritt vivre; ej å stat).

Eklöv, Alexandra M.

Befallningsman

(1,200 kr.; ej å stat).

Jansson, K. R.

Sjukhuset Eira, Stockholms stads och läns sjukhus.

Rörande detta för vård av veneriska sjuka från staden och Stockholms län avsedda sjukhus, som icke är upptaget på stadens stat och icke sorterar under hälsovårdsnämnden, se under avd. 4.

Stockholms stads vårdanstalter för sinnessjuka.

För vård av sinnessjuka, som voro i tränande behov av vård å hospital, men av brist på plats icke kunde därstädes omedelbart emottagas, inrättades 1882 en särskild avdelning med 4 platser vid Maria sjukasyl (upptagningsanstalt; jfr sid. 127). Då detta utrymme snart visade sig för knappt, anordnades 1886 i stadens egendom Jakobsberg vid Hornstull en provisorisk vårdanstalt för sinnessjuka med 26 platser.

Den 20 juni 1893 beslöt stadsfullmäktige att utvidga försörjningsinrättningens avdelning för obotligt sinnessjuka och bestämde i sammanhang därmed, att å denna anstalt även skulle få intagas under någon kortare tid kommunen tillhörande sinnessjuka, vilka voro i trängande behov av vård å hospital men ej genast kunde där bli intagna. Denna byggnad skulle även inrymma den sjukstuga för provisorisk vård av patienter, som avvaktade att bli på hospitalet intagna, vilken hälsovårdsnämnden låtit inrätta vid Jakobsberg. Då emellertid utrymmet även i det nya sjukhuset å försörjningsinrättningen visade sig otillräckligt, inreddes 1898 lokaler för ca 30 sinnessjuka i egendomen n:r 71 vid Brännkyrkagatan (nu 82 Hornsgatan), och då även denna sjukavdelning blev fullt belagd, uppläts den 1 okt. 1902 en del av Katarina sjukhus och i maj 1903 (i samband med inrättandet av provisoriska sjukhuset) hela sagda anstalt till vård av sådana sinnessjuka, varigenom bereddes plats för 106 patienter. Efter vidtagande av denna åtgärd utrymdes hälsovårdsnämndens avdelning för sinnessjuka vid försörjningsinrättningen.

För att fylla det behov av ytterligare ökat utrymme för sinnessjukvården, som i slutet av år 1904 åter började göra sig gällande, gick hälsovårdsnämnden i författning om inredande till sjuklokaler av ytterligare tvenne byggnader inom egendomen n:r 13 vid Södermannagatan. Denna avdelning togs i bruk den 27 jan. 1905.

Då inom kort trängsel ånyo uppstod, förhyrdes egendomen n:r 34 vid Bondegatan, och efter nödiga inrednings- och reparationsarbeten öppnades här den 21 dec. 1905 en ny provisorisk avdelning för sinnessjuka å tillsammans 50 platser, vilka dock sedan kunnat något ökas.

Efter långvariga förhandlingar blev frågan om anordnande av ett särskilt sjukhus för den staden åliggande provisoriska sinnessjukvården slut-

giltigt avgjord år 1905, i det stadsfullmäktige för tillgodoseende av denna sjukvård den 15 juni 1905 fattade beslut om uppförande av en vårdanstalt för detta ändamål, inrymmande 460 platser och förlagd till lägenheten Långbro inom Brännkyrka socken, samt härför anvisade ett belopp av 1,710,000 kr. Den 19 juni 1907 anslog stadsfullmäktige ytterligare 573,500 kr. till utvidgning (för mottagande av å allmänna försörjningsinrättningen vårdade sinnessjuka), och den 13 april 1908 45,000 kr. Den 17 dec. 1917 beviljades 422,200 kr. för uppförande av ny paviljong för oroligt sjuka och, då detta anslag på grund av prisstegringen visade sig otillräckligt, den 17 dec. 1919 ytterligare 835,000 kr. för samma ändamål.

Sedan sjukhuset vid Långbro i sin helhet blivit färdigt med 640 platser och i slutet av år 1909 tagits i anspråk, upphörde verksamheten vid de provisoriska sinnessjukhusen, men måste sjukhuset Hornsgatan 82 under år 1912, anstalten vid Bondegatan år 1914 och anstalten vid Södermannagatan år 1917 åter beläggas, då utrymmet vid Långbro ej räckte till, varjämte Katarina sjukhus ånyo börjat användas huvudsakligen för sinnessjukvård. Under år 1918 har emellertid anstalten vid Södermannagatan åter indragits och hålles t. v. stängd.

Utredning ang. revision av sinnessjukvårdspersonalens tjänste- och löneförhållanden har verkställts av för ändamålet särskilt tillsatta delegerade (se avd. Kommittéer). Frågan har emellertid ännu ej varit föremål för stadsfullmäktiges behandling.

Sjukhuset vid Långbro.

Långbro, Älvsjö; rt. 32 10, 34 12, 34 16; st. 15 06.

Mottagningstid: för vinnande av upplysning ang. sjukas intagning kl. 12,15—1. I övrigt intagas patienter alla tider på dygnet.

Besökstid: kl. 12,30—1,30.

Expeditionstid: å sysslomanskontoret kl. 10—2.

Avgifter för betalande sjuka pr dag:

i helenski	rum för stockholmsbo	. kr. 12 —
» »	» » landsortsbo	. » 18 —
i halvenski	» » stockholmsbo	. » 6 —
» »	» » landsortsbo	. » 9 —
» allmänt	» » stockholmsbo	. » 3 —
» »	» » landsortsbo	. » 7 —

För vård av patient med extra kost å allmänt rum höjes dagavgiften med 2 kr.

Reglementen m. m. Ordningsregler för sjukhuset, fastställda av sjukhusets styrelse den 15 dec. 1910. Brandordning för sjukhuset, fastställd av sjukhusets styrelse den 15 dec. 1910. Instruktion för sysslomannen vid sjukhuset, fastställd av sjukhusets styrelse den 18 maj 1911. Instruktioner för ekonomi- och

sjukvårdspersonal vid sjukhuset, fastställda av sjukhusets styrelse den 3 aug. 1911.

Stat år 1920. Utgifter: 2,189,500 kr.; inkomster: 1,058,500 kr., därav från fattigvårdsnämnden 850,000 kr.

Styrelsens ledamöter.

Andersson, P., folkskollärare; **Bodin, O. V. E.**, arkitekt, vice ordf.; **Kinberg, O. W.**, överläkare, direktör; **Mathiasson, N. P.**, direktör; **Wawrinsky, R. A.**, f. d. medicinalråd, ordf.

Protokollsförare

(500 kr.; ej å stat).

Masreliez, K. V.

Direktör och överläkare (0)

(dessutom arvode 1,000 kr.).

Kinberg, O. W. (förordn. t. o. m. $\frac{4}{6}$ 1924); rt. 32 10; st. 15 06; mottagningstid: 12,15—1.

Biträdande överläkare (16).

Åhman, G. H.; rt. 34 12; mottagningstid: 12,15—1.

Biträdande läkare (14).

Eneström, Hj. E.; rt. 34 12; st. 15 06; **Hubert, B. T. H.**; rt. 34 12.

Underläkare

(rt. 34 12)

(2,800 kr.¹⁾, möblerad bostad, värme och städning samt kost eller ersättning därfor, högst 300 kr. per år; å extra stat).

Wiesel, F. S.; Sjöström, N. M. H.

Uppsyningsman (7).

Lindhe, C. J.

Biträdande uppsyningsman (6)

(dessutom personligt lönetillägg²).

Sundqvist, A. R.

Föreståndarinnor (5).

Fridström, G. O.; Hellberg, S. M.; Holmgren, T. W.

¹) Se noten sid. 130.

²) Lönetillägget utgår med sådant belopp, att nuvarande innehavarens sammanlagda kontanta avlönning vid varje tidpunkt icke må understiga sammanlagda beloppet av den kontanta avlönning, som han skulle ägt uppbära därest han kvarstått såsom förste skötare med oförändrad avlöningsstat, ökad med värdet av fria tjänstekläder, eller 100 kr. för år.

Hn. Översköterskor å oroliga avdelningar (4).

Janson, E.; Lundqvist, E. L.; Johansson, A. E.; Strömwall, S. A. V.

Översköterskor (3).

Gröndahl, A. A. U.; Berglöf, G.; Paulsson, E. W.; Petersson, J. K.; Barck, G. R. E.; Renhagen, A. A. H.; Jonsson, E. E.; Lagerström, M. E.; Lemoine, K. S.; Sandgren, S. M.; Eriksson, H. L.; Brattberg, A. A. M.; Källman, H. K.; Hellberg, J. A.; Petersén, O. A.; Niklasson, H. S.; Söderström, E. J.; en vakant.

Dessutom fem första skötare (lön 750 kr. jämte tre löneförhöjningar å 60, 60 och 120 kr.), tjuguåtta skötare (lön 600 kr., dessutom löneförhöjningar i likhet med första skötare) samt fyra skötareelever, aderton första sköterskor (lön 436 kr. jämte tre löneförhöjningar å 33,60, 33,60 och 67,20 kr.), sextiosex sköterskor (lön 336 kr. jämte löneförhöjningar i likhet med första sköterska) samt tre sköterskeelever. Samtliga åtnjuta bostad, värme och kost samt fria tjänstekläder. Skötare och sköterskor å oroliga avdelningar uppbära ett årligt lönetillegg å 100 kr. Till gift skötare utgår ersättning för bostad med 400 kr. och för kost med 300 kr. per år.

Predikant

(800 kr.; ej å stat).

Lindstam, N. A.

Organist

(200 kr.; ej å stat).

Lagerström, Maria E.

Syssloman (13).

Mild, C. A., tjf. Alström, H. (se nedan); rt. 34 16; st. 15 06; mottagningstid: 12—2.

Bokhållare (9).

Alström, H., tjf. (se ovan), tjf. Herrman, N. V. A. (se nedan).

Kontorsskrivare (7).

Herrman, N. V. A., tjf. (se ovan), tjf. Olsson, Ebba I.

Biträde å överläkare- och sysslo-mansexpeditionerna

(900 kr., bostad och kost; ej å stat).

Olsson, Annie P. M.

Maskinist (9).

Bohman, G. A.

Biträdande maskinist (7).

Weiter, A. F. L.

Vaktmästare (6).

Tingström, Hj. K. O.; en vakant.

Husmoder (4).

Ringborg, Elisabet E. A.

Arbetsförestånderska (4).

Fischer, Hildur.

Köksförestånderska (4).

Vakant.

Tvättförestånderska (3).

Arenander, Hanna.

Dessutom en trädgårdsmästare (7), en snickare (7), en skomakare (7), en målare (7), en skräddare (7), en kusk (4), en reparatör (4), ett trädgårdsbiträde (4), en förste dräng (3), en nattvakt (3), två portvakter (2), en biträdande målare (750 kr. jämte ersättning för bostad och kost med 700 kr.), sju eldare (III b), sex drängar (III a), en överkokerska (II c), en kokerska (II b), en kallskänka (II a), ett spisbiträde (I d), nio köksbiträden (I b), en biträdande tvättförestånderska (II c), tre strykerskor (I c), en manglerska (I c), en maskintvätterska (I c), nio tvätterskor (I b) och tretton städerskor (I b).

Katarina sjukhus.

Nya Sandbergsgatan 1, Sö.; rt. 26 00, 94 09 (läkareexpeditionen); st. 33 20, Söder 2 95 (kontoret 10—3).

Besökstid:

söndagar, tisdagar och torsdagar kl. 1,30—2,30; telefonförfrågningar om patienter alla dagar endast kl. 1,30—2,30.

Avgifter för betalande sjuka per dag.

För delirium tremens-patienter:

Se under provisoriska sjukhuset.

För sinnessjuka patienter:

stockholmsbo	3
landsortsbo	7

För vård av patient med extra kost å allmänt rum höjes avgiften med 2 kr. per dag.

Detta sjukhus tillkom 1831 och kallades då provisoriska sjukhuset men erhöll 1877 namnet Katarina sjukhus. Staten byggde sjukhuset, som överlämnades till kommunens förvaltning och till en början användes till epidemivård, efter 1878 till vanlig sjukvård och sedermera togs i anspråk som sinnessjukanstalt. Efter öppnandet av sjukhuset vid Långbro var Katarina sjukhus en tid kroppssjukhus men mottagas nu å anstalten, som rymmer 131 platser, personer lidande av delirium tremens (41 pl.) och sinnessjukdomar (90 pl.).

Stat år 1920. Utgifter: 250,000 kr.; inkomster: 14,300 kr.

Styrelse.

Styrelsen är densamma som för provisoriska sjukhuset (se sid. 126).

Direktör och överläkare

(4,000 kr.; ej å stat).

Olander, K. O. N., *tf.*

Underläkare

(2,800 kr., möblerad bostad, värme och lyse; ej å stat).

Ströman, R. A.

Predikant

(400 kr.; ej å stat).

Ahlfeldt, R. A.

Sysselman

(1,500 kr.; ej å stat).

Svenson, S. A.; rt. 26 00; st. Söder 2 95; mottagningstid: se provisoriska sjukhuset (sid. 126).

Husmoder

(660 kr., bostad och kost; ej å stat).

Nilsson, Valborg B.

Översköterska å orolig avdelning

(500 kr., bostad och kost; ej å stat).

Lilja, Hilma S. D.

Skötare

(600 kr. jämte tre ålderstillägg å 60, 60 och 120 kr., ävensom bostad; ej å stat).

Antal: 6.

Sköterskor

(336 kr. jämte tre ålderstillägg å 33.60, 33.60 samt 67.20 kr., ävensom bostad och kost; ej å stat).

Antal: 20.

Dessutom ett kontorsbiträde, en portvakt (kvinnlig), en eldare (III b) och en städerska (I b).

Provisoriska sinnessjukhuset vid Hornsgatan.

Hornsgatan 82 B, Sö.; rt. 21 70; st. 39 75.

Besökstid:

söndagar, tisdagar och torsdagar kl. 1,30—2,30.

Då utrymmet å sjukhuset vid Långbro visade sig otillräckligt, började detta provisoriska sjukhus (se ovan) hösten 1912 ånyo beläggas. Sjukhuset har 32 platser.

Styrelse.

Sjukhuset sorterar under samma styrelse som provisoriska sjukhuset (se sid. 126).

Överläkare

(1,000 kr.; ej å stat).

Olander, K. O. N. (se Katarina sjukhus).

Underläkare

(2,000 kr., möblerad bostad och kost; ej å stat).

Rosenström, E. W.

Redogörare

(400 kr.; ej å stat).

Svenson, S. A. (se ovan).

Föreståndarinna

(860 kr., bostad och kost; ej å stat).

Löfgren, Maria.

Sköterskor

(samma avlöning som å Katarina sjukhus, se ovan).

Antal: 11.

Dessutom en portvakt (manlig), en kokerska (II a), två köksbiträden (I b) och en städerska (I b).

Provisoriska sinnessjukhuset vid Bondegatan.

Bondegatan 56, Sö.; rt. 89 17; st. 138 80.

Besökstid:

söndagar, tisdagar och torsdagar kl. 1,30—2,30.

Då utrymmet å sjukhuset vid Långbro visade sig otillräckligt, började detta provisoriska sjukhus (se ovan) åter beläggas den 12 jan. 1914. Sjukhuset har 61 platser.

Styrelse.

Sjukhuset sorterar under samma styrelse som provisoriska sjukhuset (se sid. 126).

Överläkare och direktör

(1,000 kr.; ej å stat).

Olander, K. O. N. (se Katarina sjukhus).

Underläkare

(600 kr.; ej å stat).

Rosenström, E. V. (se ovan).

Redogörare

(300 kr.; ej å stat).

Svenson, S. A. (se ovan).

Föreståndarinna

(860 kr., bostad och kost; ej å stat).

Bergstrand, Ester.

Sköterskor

(samma avlöning som å Katarina sjukhus, se ovan).

Antal: 12.

Dessutom en kokerska (II a) och tre köksbiträden (I b).

Provisoriska sinnessjukhuset vid Södermannagatan.

Södermannagatan 13, Sö.; rt. 212 64.

Detta provisoriska sjukhus (se ovan), som på grund av det otillräckliga utrymmet å sjukhuset vid Långbro under år 1917 åter måste tagas i anspråk för sinnessjukvård, har emellertid under

Hn. 1918 ånyo kunnat indragas och hålles t. v. stängt. Sjukhuset har 25 platser.

Personalen kvarstår tills vidare i reserv.

Styrelse.

Sjukhuset sorterar under samma styrelse som provisoriska sjukhuset (se sid. 126).

Överläkare och direktör

(500 kr.; ej å stat).

Olander, K. O. N. (se Katarina sjukhus).

Underläkare

(400 kr.; ej å stat).

Rosenström, E. V. (se ovan).

Redogörare

(300 kr.; ej å stat).

Svenson, S. A. (se ovan).

Föreståndarinna

(660 kr., bostad och kost; ej å stat).

Vakant.

Sköterskor

(samma avlöning som å Katarina sjukhus, se ovan). Antal: 5.

Dessutom en *kokerska* (II a).

Stockholms stads upptagningsanstalt för hastigt insjuknade.

Uptagningsanstalten är avsedd för tillfällig vård av sjuka personer, som av en eller annan orsak äro i behov av att snarast möjligt intagas å sjukvårdsanstalt men på grund av de i stadgar för Stockholms stads sjukhus gällande bestämmelser eller till äventyrs av brist på plats icke kunna till vård av dessa sjukhus omedelbart emottagas. Sjuk, som är försedd med remiss till försörjningsinrättning eller av läkare utfärdad intyg om behov av vård å dylik inrättning, må dock icke å anstalten emottagas, så framt icke sjukdom tillstött, som kräver ofördröglig vård. För att å upptagningsanstalten intagas skall den sjuke vara dit införd av polisman eller dit remitterad av förste stadsläkaren eller fattigvårdsinspektören, och skall dylik sjuk emottagas alla tider på dygnet. Styrelsen för det sjukhus, varvid upptagningsanstalten är belägen, äger att förordna en av sjukhusets assistentläkare att under inseende av vederbörande överläkare bestrida läkarevården vid anstalten. Uptagningsanstalterna hava tidigare varit två, en vid Sabbatsbergs sjukhus och en vid Maria sjukhus. Den sistnämnda har emellertid under 1918 införlivats med sjukhuset ifråga och ingår numera i detsamma som en vanlig sjukavdelning.

Reglemente. Hälsovårdsnämndens reglemente för upptagningsanstalterna för hastigt insjuknade den 28 sept. 1901.

Stat år 1920. Utgifter: 15,700 kr.

Sabbatsbergs upptagningsanstalt för hastigt insjuknade.

Dalagatan 9 & 11, Va.; rt. 258 41.

Anstalten öppnades för mottagande av sjuka den 14 okt. 1901. Byggnaden, som är uppförd till en vånings höjd, innehåller ett större sjukrum för män med 8 platser, tre mindre sjukrum för kvinnor med 6 platser, 4 isoleringsrum för oroliga patienter, jämte badrum, tekök, sköterskerum m. m.

Styrelse.

Samma som för Sabbatsbergs sjukhus (se sid. 123).

Läkare.

Se Sabbatsbergs sjukhus (sid. 123).

Sköterska (3).

Blomqvist, f. Jansson, Sofia W.

Dessutom en *städerska* (I b).

Syssloman.

Se Sabbatsbergs sjukhus.

Konvalescenthem.

Isidor Dannströms konvalescenthem.

Se under Sabbatsbergs sjukhus (sid. 122).

Albert och Hulda Pålsons konvalescenthem.

Vällinge i Salems socken av Stockholms län; adr. Vällinge, Stockholm 2; rt. Norsborg 6; st. Norsborg 12; expeditionstid: 11—1.

Hemmet har till ändamål att bereda underhåll och vård åt kvinnor, som efter genomgången sjukdom härav äro i behov och icke kunna i eget hem eller hos anhöriga på tillfredsställande sätt vårdas. Hemmet har tillkommit genom en av godsägaren Albert Pålson och hans hustru Hulda Pålson, född Hjerstström, till Stockholms stad överlämnad donation å 200,000 kr. Årliga avkastningen av donationens kapital, som förvaltas av Stockholms stads hälsovårdsnämnd och icke får till sitt belopp förminsas, skall enligt donationsbrevets bestämmelser användas till bestridande av utgifter för å hemmet intagna personers underhåll och vård. I sammanhang med mottagande av denna donation hava stadsfullmäktige genom beslut den 24 jan. 1905 åtagit sig att tillhandahålla lokal för hemmet, bekosta dess inredning och uppsättning samt bestrida de ytterligare utgifter för detsamma, som ej betäckas av denna donation och möjligen tillkommande donationers avkastning. Enligt donations-

brevet hava lasarettsläkare i Kalmar läns norra landstingsområde rättighet att ständigt få vid hemmet disponera över två platser.

Hemmet förvaltas av en styrelse, bestående av förste stadsläkaren, fattigvårdsinspektören och två ledamöter, utsedda en av fattigvårdsnämnden och en av hälsovårdsnämnden, samt godsägaren Albert Pålson, så länge han själv är därtill villig. De valda ledamöterna utses varje år i december månad för det kommande året. Stadgar för hemmets verksamhet fastställas av hälsovårdsnämnden på förslag av styrelsen. Styrelsen förvaltar under hälsovårdsnämnden såsom överstyrelse hemmets angelägenheter. Vistelsen å hemmet, som har plats för 30 patienter, är kostnadsfri och får i regel ej överskrida fyra veckor. Remiss till intagning sker genom fattigvårdsinspektören.

Reglemente. Hälsovårdsnämndens stadgar för Albert och Hulda Pålsons konvalescenthem den 24 aug. 1906.

Stat år 1920. Utgifter 26,600 kr.; inkomster 11,000 kr. (ränta å donationsmedlen).

Styrelsens ledamöter.

Andersson, L. I., förste stadsläkare (självskr.); **Nordfeldt, A. G.**, fattigvårdsinspektör (självskr.); **Bohman, f. Rüffel, Kerstin M. E.**, justitierådinna (vald av hälsovårdsnämnden), ordf.; **Rogh, f. Fähræus, Jenny M.**, fru (vald av fattigvårdsnämnden); **Pålson, S. A.**, godsägare (donator).

Föreståndarinna

(avlönas enl. lönegrupp 4; ej å stat).

Wallengren, Gerda N.

Dessutom en *kokerska*, tre *tjänarinnor* och en *gårdsdräng*.

Jacques och Galathée Lamms konvalescenthem för tuberkulossjuka.

Stora Gungan, Enskede; st. Enskede 250.

I enlighet med bestämmelserna i änkefru Galathée Lamms testamente den 23 juli 1913 överlämnades till staden ett belopp av 100,000 kr. till ett konvalescenthem för behövande personer, som vid något av stadens sjukhus behandlats för tuberkulos mot villkor, att staden upplåte för ändamålet lämplig lokal och omhändertog bestyret med förvaltningen av såväl penningmedlen som hemmet. Stadsfullmäktige uppdrog den 18 okt. 1915 åt hälsovårdsnämnden att vidtaga åtgärder i testamentets syfte. Sedan nämnden låtit inreda lokaler å en staden tillhörig lägenhet i Brännkyrka och den 19 jan. 1917 utsett styrelse för hemmet, öppnades detta den 6 därpå följande februari.

Stat år 1920. Utgifter: 18,400 kr.; inkomster: 5,000 kr. (ränta å donationsmedlen).

Styrelsens ledamöter.

Andersson, L. I., förste stadsläkare; **Sundell, C.**, prakt. läkare.

Föreståndarinna

(500 kr., bostad och kost; ej å stat).

Andersson, Anna A.

Polikliniker.

För vård av fattiga sjuka underhåller staden sedan 1886 en poliklinik å Södermalm och sedan 1919 en å Norrmalm samt lämnar bidrag till underhållskostnaderna till polikliniken å Ostermalm. Avelingarna för behandling av könsjukdomar vid dessa polikliniker motsvara de i § 5 av lagen den 20 juni 1918 angående åtgärder mot utbredning av könsjukdomar omfördälda polikliniker.

För dessa trenne, som avgiva berättelser till hälsovårdsnämnden, redogöres här nedan.

Staden lämnar även bidrag till andra polikliniker (se å avd. 4): serafimerlasarettets, diakonissjukhusets, kronprinsessan Lovisas vårdanstalts, karolinska institutets poliklinik (vid Kungsgatan), gymnastiska centralinstitutet (för sjukgymnastisk poliklinik), tandläkareinstitutets ävensom vanförestaltens poliklinik. Dessutom har staden egna polikliniker i förening med vissa sjukhus, nämligen Maria, Sabbatsbergs och sjukhuset St Göran. — Å dessa polikliniker lämna specialister i ögon-, öron-, kvinno- och barnsjukdomar etc. kostnadsfri behandling åt personer, vilkas medellöshet blivit styrkt.

Instruktioner m. m. Instruktion för läkare vid de av Stockholms stads hälsovårdsnämnd inrättade polikliniker, fastställd av hälsovårdsnämnden den 24 jan. 1919. Lag den 20 juni 1918 angående åtgärder mot utbredning av könsjukdomar. Instruktion för läkare vid de, jämlikt gällande lag angående åtgärder mot utbredning av könsjukdomar den 20 juni 1918, i Stockholm inrättade polikliniker, fastställd av hälsovårdsnämnden den 24 jan. 1919. Kungl. kungörelse den 13 dec. 1918 ang. ersättning av statsmedel för läkarundersökning, läkemedel m. m. enligt § 6 i lagen den 20 juni 1918 angående åtgärder mot utbredning av könsjukdomar.

Stat år 1920. Utgifter: 99,600 kr.

Stadens poliklinik å Södermalm.

Folkungagatan 69, Sö.; st. 30252.

Föreståndare

(avlönning se nedan).

Widstrand, C. A.

Barnsjukdomar.

Repslagaregatan 14, Sö.

Mottagningstid: måndagar, torsdagar och lördagar 12—1.

Hn.

Läkare

(2,500 kr.; ej å stat).

Nordenson, A. G.; Hägg, A. D.

Hudsjukdomar.

Mottagningstid: tisdagar och lördagar 9—10.

Läkare

(1,800 kr.; ej å stat).

Moberg, V. L.

Kvinnosjukdomar.

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 9—9,30.

Läkare

(1,800 kr.; ej å stat).

Nilsson, Ada K.

Lungsjukdomar.

Mottagningstid: måndagar och torsdagar 2—2,30.

Läkare

(2,000 kr., därav som föreståndare 200 kr.; ej å stat).

Widstrand, C. A.

Tandsjukdomar.

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 8,30—9,30 f. m.

Tandläkare

(1,800 kr.; ej å stat).

Wessler, J. A.

Urinvägarnas och könsorganens sjukdomar (kvinnliga patienter).

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 6,30—7; tisdagar, torsdagar och lördagar 11—11,30.

Läkare

(9,000 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Salén, f. af Klintberg, S. A. M. (Signe).

Assistent

(4,500 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Rossander, Gunhild.

Urinvägarnas och könsorganens sjukdomar (manliga patienter).

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 11—11,30; tisdagar, torsdagar och lördagar 6,30—7.

Läkare

(8,000 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Grönqvist, K. J. R.

Ögonsjukdomar.

Mottagningstid: tisdagar, torsdagar och lördagar 5—6 em.

Läkare

(2,500 kr.; ej å stat).

Lönborg, F. U.

Öron-, näs- och halssjukdomar.

Mottagningstid: tisdagar 1—1,30 och fredagar 12—12,30.

Läkare

(1,800 kr.; ej å stat).

Flodqvist, L. G.; Hæggström, A. E.

Dessutom 2 sköterskor (4).

Stadens poliklinik å Norrmalm.

Sveavägen 98, Va.; st. 330 34.

Urinvägarnas och könsorganens sjukdomar (kvinnliga patienter).

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 9,30—10; tisdagar, torsdagar och lördagar 6,30—7.

Läkare

(9,000 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Sjöquist-Rhodin, Tyra M.

Urinvägarnas och könsorganens sjukdomar (manliga patienter).

Mottagningstid: onsdagar och fredagar 6,30—7; tisdagar, torsdagar och lördagar 11—11,30.

Läkare

(8,000 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Reenstierna, J. L.

Dessutom en sköterska (4) och ett kvinnligt biträde (744 kr.; bostad, värme och lyse).

Polikliniken å Östermalm (Allmänna polikliniken).

(Understödd av staden.)

Riddaregatan 3, Ö.; st. Österm. 15 85.

Stadens bidrag år 1920: 10,700 kr.

Föreståndare.

Lundberg, K. A. R. (se nedan, barnsjukdomar och reumatiska åkommor).

Barnsjukdomar.

Mottagningstid: måndagar och torsdagar 12—12,30.

Läkare.

Lundberg, K. A. R.

Hudsjukdomar.

Mottagningstid: tisdagar och lördagar 11—11,30.

Läkare.

Dalén, K. L. E.

Mag- och tarmsjukdomar.

Mottagningstid: måndagar och fredagar 5,30—6.

Läkare.

Rosengren, J. A.

Reumatiska åkommor.

»Tallermans friinstitut.»

Mottagningstid: måndagar och torsdagar 11,30—12.

Läkare.

Lundberg, K. A. R.

Urinvägarnas och könsorganens sjukdomar (kvinnliga patienter).

Mottagningstid: tisdagar, torsdagar och lördagar 9,30—10 samt måndagar, onsdagar och fredagar 6,30—7.

Läkare

(9,000 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Paykull, S. E. L. (Lilly).

Assistent

(4,500 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Magnell-Nauck, Valborg, V. E.

Urinvägarnas och könsorganens sjukdomar (manliga patienter).

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 11,30—12 samt tisdagar, torsdagar och lördagar 6,30—7.

Läkare

(7,000 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Santesson, B. H.

Ögonsjukdomar.

Mottagningstid: tisdagar, torsdagar och lördagar 4—5; måndagar och onsdagar 1—1,45.

Läkare.

Uddgren, Gerda S.

Öron-, näs- och halssjukdomar.

Hn.

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 9—10.

Läkare.

Klingspor, S. W.

Stockholms stads upplysnings- och understödsbyråer för tuberkulossjuka.

Byråerna, som öppnades, den södra i december 1906 och den norra i maj 1909, hava till uppgift att åt lungotssjuka meddela råd och upplysningar till sjukdomens bekämpande och förekommande av smittas spridande och att, om den sjuke är medellös eller mindre bemedlad, lämna nödigt understöd. Byråerna stå under hälsovårdsnämndens förvaltning och överinseende, och utövar förste stadsläkaren närmaste tillsynen över deras verksamhet. Vardera byrån står under ledning av en föreståndare, som skall vara en legitimerad och i tuberkulossjukdomens diagnos, behandling och profylaxi kunnig läkare. Föreståndare ävensom assistentläkare antagas av hälsovårdsnämnden; övrig personal antages av förste stadsläkaren på förslag av föreståndaren till det antal, hälsovårdsnämnden bestämmer.

Understöd åt sjuka, som anlita byråernas hjälp, bestämmas av ett förtroenderåd, bestående av byråns föreståndare och två personer, av vilka hälsovårdsnämnden utser en och fattigvårdsnämnden en, med iakttagande, att upplysning inhämtas från fattigvårdsnämnden, innan understöd utdelas, och att anmälan göres, då utdelning av understöd ägt rum. Ej må understöd lämnas åt sjuk, som icke äger hemortsrätt i Stockholm.

Den södra byrån har sin verksamhet förlagd till Södermalm, staden inom broarna och Brännkyrka, den norra till Norrmalm och Bromma.

Reglemente. Hälsovårdsnämndens reglemente för Stockholms stads upplysnings- och understödsbyrå för tuberkulossjuka den 7 sept. 1906.

Förtroenderådets ledamöter.

Winbergh, f. Dahl, Fanny H. M., fru (utsedd av hälsovårdsnämnden); Nordfeldt, A. G., fattigvårdsinspektör (utsedd av fattigvårdsnämnden); Sundell, C. (se nedan); Kjellin, G. V. (se nedan).

Suppleanter.

Kullberg, Elisabeth M. Ch., fröken, Lindeberg, f. Rossander, Agnes M., fru, Lindley, f. Jonsson, Elin J., fru, stadsfullm., Rydén, f. Svensson, Damaris Thomsen-, fru (utsedda av hälsovårdsnämnden); Törnelli, f. Weber, Gertrud, fru, stadsfullm., Östlund, f. Lundgren, Agda M., fru (utsedda av fattigvårdsnämnden)

Hn.**Södra byrån.**

Repslagaregatan 14, Sö.; rt. 75 54; st. 309 29; expeditionstid: helgfria tisdagar och fredagar 9—10 samt måndagar och torsdagar 6—7. Understöd utdelas tisdagar 11,30.

Stat år 1920. Utgifter: 88,100 kr.

Föreståndare

(5,000 kr.; ej å stat).

Sundell, C.

Biträdande läkare

(4,500 kr.; ej å stat).

Lindvall, A. H.

Sköterskor

(en 1,440 kr., bostad, ved och lyse, en 1,500 kr.; befattningarna ej å stat).

Tjernberg, Elma G. M.; Gejrot, Hanna K.

Bokförare

(1,200 kr.; ej å stat).

Treffenberg, Elsa.

Norra byrån.

Hantverkaregatan 23 C, C.; rt. 130 76; st. 226 24; expeditionstid: för Klara, Kungsholms, Adolf Fredriks, Gustav Vasa och Bromma församlingar: tisdagar och fredagar 9—10 samt måndagar och torsdagar 6—7; understöd utdelas tisdagar 12—1; för Matteus, Jakobs, Johannes, Engelbrekts, Hedvig Eleonora och Oscars församlingar: måndagar och torsdagar 9—10 samt tisdagar och fredagar 6—7; understöd utdelas torsdagar 12—1.

Stat år 1920. Utgifter: 89,100 kr.

Föreståndare

(5,000 kr.; ej å stat).

Kjellin, G. V.

Biträdande läkare

(4,500 kr.; ej å stat).

Holmin, N. G.; Engstrand, G. N.; Melin, K. Å.

Sköterskor

(en 1,860 kr., en 1,620 kr., två 1,500 kr.; ej å stat).

Göranson, Anna; Ahlberg, Klara V.; Sandberg, V. E. (Frida); Carlsson, A. V. (Tora).

Bokförare

(1,200 kr.; ej å stat).

Erasmie, f. Nordström, Mimmie.

Vaktmästare

(300 kr.; ej å stat).

Johansson, J. A.

Stockholms stads ympningsväsen.

En »koppningsanstalt» öppnades i Stockholm år 1776, men kom skyddskoppypmpningen till någon allmänare användning först efter 1816 års kungl. reglemente för vaccinationen i riket, som ålade de olika församlingarna skyldighet att antaga vaccinatörer. År 1855 överflyttades ansvaret för skyddskoppypmpningen i Stockholm på statens därvarande vaccindepåföreståndare, men blev vaccinationsväsendets handhavande på 1880-talet överflyttat på hälsovårdsnämnden.

Grundvalen för stadens nuvarande ympningsväsen bildar lagen den 2 juni 1916, som stadgar, att varje barn skall ympas, senast under det kalenderår, då det fyller sex år. Staden indelas i fem ympningsdistrikt. För vart och ett av dessa är anställd en ympare, som under den blidare årstiden en gång i veckan på av hälsovårdsnämnden upplåtna lokaler i de skilda stadsdelarna går allmänheten till handa med kostnadsfri skyddskoppypmpning. Ympare skall göra anteckning om varje av honom utförd ympning i en ympningsjournal. Utdrag av denna journal skall enligt lagen före den 10 januari varje år för näst föregående år insändas till vederbörande pastorsämbete för anteckningar i församlingsboken. Enligt medicinalstyrelsens medgivande insändas emellertid i Stockholm samtliga utdragen enligt särskilda formulär till förste stadsläkaren och överlämnas sedermera till rotmännen för anteckning i mantalsböckerna.

Ympare förordnas av hälsovårdsnämnden och erhåller ersättning av statsmedel.

Lagar. Lag den 2 juni 1916 angående skyddskoppypmpning.

1. ympningsdistriktet

(omfattande Storkyrkoförsamlingen).

Ympare.

Kjellberg, C. J. A.

2. ympningsdistriktet.

(omfattande Klara, Adolf Fredriks, Gustav Vasa och Matteus församlingar).

Ympare.

Schmidt, F. W.

3. ympningsdistriktet

(omfattande Jakobs, Johannes, Engelbrekts, Hedvig Eleonora och Oscars församlingar).

Ympare.

Nyström, E. J.

4. ympningsdistriktet

(omfattande Maria, Katarina och Sofia församlingar).

Ympare.

Olson, E.

5. ympnings-distriktet (omfattande Brännkyrka församling).

Ympare.

Almroth, F. A.

6. ympningsdistriktet

(omfattande Kungsholms och Bromma församlingar).

Ympare.

Ljungström, V.

Ann. Hälsovårdsnämnden bestämmer under våren tider och lokaler för de under maj—sept. månader pågående offentliga ympningsmötena. Ympning sker å andra tider i vederbörande läkares bostad vid de mottagningar, han håller i egenskap av distriktsläkare (se sid. 119—121).

Besiktningsläkare för fartyg.

Jämlikt §§ 2 och 4 i kungl. kungörelsen den 9 nov. 1915 angående åtgärder till förekommande av pestens och kolerans införande i riket åligger det hälsovårdsnämnden att utse besiktningsmän (företrädesvis läkare) för besiktning av passagerare och besättningar å fartyg, som anlända från utrikes ort.

Besiktningsläkare.

Förste stadsläkaren.
Sundhetsinspektören.

Widstrand, C. A., Bellmansgatan 6, Sö.; rt. 71 54; st. 133 38.

Allmän hälsovård.

Under rubriken allmän hälsovård i kommunens stat ingå: hälsopolisen, anstalter för födoämneskontroll, hälsovårdsnämndens laboratorier, ympningsväsendet (se ovan), bostadsinspektionen, upplysnings- och understödsbyråer för tuberkulossjuka (se ovan), desinfektionsanstalten, isoleeringsanstalten, avlusningsanstalten, karantänsstallarna å kungl. Djurgården, desinfektionen i bostäder, utrotande av råttor, tjänsteresor och diverse utgifter.

Stockholms stads hälsopolis.

Vasagatan 4, C.; rt. 7 41, 74 38; st. 46 40, 52 61; expeditionstid: 9—7.

Hälsopolisinrättningen avser att bereda hälsovårdsnämnden biträde vid tillsynen över ordningen i staden, vad hälsovården angår. Hälso-

polisens chef närmast förste stadsläkaren är sundhetsinspektören, som antages av hälsovårdsnämnden och skall vara en i allmän hälsovård kunnig läkare. Till hälsopolisen räknas också förste och andre stadsveterinären samt föreståndaren för kontrollbyrån för importerade födoämnen, vilka hava sin huvudsakliga verksamhet vid födoämneskontrollen (se sid. 142).

Sundhetsinspektören åligger huvudsakligen: att åt hälsopolisens personal lämna nödig undervisning i allmän hälsovårdslära och annat, som till dess yrke hör, att själv eller genom den övriga personalen såväl under systematiskt anordnade som tillfälliga besök i stadens olika delar undersöka de sanitära förhållandena, att särskilt ägna sin uppmärksamhet åt infektionssjukdomarnas förhållanden i staden, att varje helgfri dag på bestämd tid infinna sig å hälsovårdsnämndens byrå och på kallelse inställa sig vid nämndens sammankomster, till vilka han även därförutan må äga tillträde. Vid förfall för förste stadsläkaren skall sundhetsinspektören vara skyldig att hans tjänsteåligganden bestrida, såvida han därtill förordnas.

Förste och andre stadsveterinären antagas av hälsovårdsnämnden och må ej idka enskild praktik inom veterinärfacket.

Förste stadsveterinärens huvudsakligaste åligganden äro: att i enlighet med gällande författningar övervaka smittsamma sjukdomar och farsoter bland husdjuren, att ägna sorgfälligt uppmärksamhet åt sådana förhållanden inom staden, som kunna menligt inverka på husdjurens sundhet, att på allt sätt söka befördra stadens förseende med sunda livsmedel samt hålla tillsyn över till salu hållna födoämners beskaffenhet, att förestå Stockholms stads karantänsanstalter för från utrikes orter sjöledes införda djur, att lämna hälsopolispersonalen nödig undervisning i stall- och födoämneshygien samt att varje helgfri dag på bestämd tid vara tillstädes å hälsovårdsnämndens byrå, på kallelse närvara vid nämndens sammanträden och bevista slakthus- och saluhallsstyrelsens sammanträden.

Andre stadsveterinären åligger huvudsakligen: att förestå nämndens kontrollbyrå för av hälsopolisen anhållna eller av allmänheten till undersökning inlämnade, misstänkta födoämnen, att genom systematiskt ordnade eller tillfälliga inspektioner biträda vid tillsynen över till salu hållna födoämnen och över lokaler och platser, där födoämnen försälas eller till försäljning förarbetas eller förvaras, att utöva tillsyn över slakterier och korvfabriker i omgivande landskommuner, att övervaka födoämnestransporter inom staden samt att kontrollera matvaruleveranser till sjukhusen och andra stadens allmänna inrättningar.

Föreståndaren för hälsovårdsnämndens kontrollbyrå för importerade födoämnen, vilken skall vara legitimerad veterinär, antages av hälsovårdsnämnden och må ej idka

lin.

enskild praktik inom veterinärfacket. Honom åligger huvudsakligen: att å nämnda byrå utföra erforderliga veterinära undersökningar, att inom tullområdet och å tullunderlag verkställa undersökning av importerade födoämnen samt att biträda förste stadsveterinären i hans verksamhet.

I övrigt utgöres hälsopolisen av en kommissarie, en underinspektör, 7 förste tillsyningsmän och 22 tillsyningsmän.

Kommissarierna utövar det närmaste förmanskapet över tillsyningsmännen och vägleder dessa vid deras arbete, övervakar, att hälsovårdsnämndens uppmaningar angående avhjäljande av sanitära olägenheter efterkommas, samt är efter förordnande åklagare i sundhetsmål.

Underinspektören är anställd som förman vid den år 1908 tillkomna *rörinspektionen* för tillsyn över rörlednings- och s. k. sanitära installationsarbeten. Tjänsten uppfördes 1917 på stat.

Av förste tillsyningsmännen tjänstgöra två vid rörinspektionen (se ovan) och en fullgör, under förste stadsläkarens överinseende, vad som åligger kommunen med avseende å tillsynen å efterlevnaden av lagen den 29 juni 1912 om arbetareskydd.

Tillsyningsmännen åligger huvudsakligen: att vaksamt efterspana befintliga sanitära olägenheter samt att även hava uppmärksamheten fäst på efterlevnaden av de föreskrifter rörande sundheten och snyggheten i staden, vilkas övervakande författningsenligt tillhör allmänna polisen samt, om de finna något i detta avseende att anmärka, därom till kommissarien avgiva rapport.

Instruktioner m. m. Hälsovårdsnämndens instruktion för Stockholms hälsopolis den 8 okt. 1880. Hälsovårdsnämndens instruktioner för förste och andre stadsveterinären i Stockholm den 1 dec. 1911 och för föreståndaren för kontrollbyrån för importerade födoämnen i Stockholm den 1 dec. 1911. Hälsovårdsföreskrifter för Stockholm ang. dels slakterier, dels handel med vissa livsfrönödenheter, deras förarbetande, förvaring m. m., överståthållarämbetets kung. den 29 aug. 1908 (»matvarustadgan»), med ändring den 27 dec. 1910 (ang. mjölkhandeln). Särskilda bestämmelser ang. butikshandel med matvaror samt bestämmelser ang. transport av köttvaror, fastställda av hälsovårdsnämnden den 27 jan. 1911. Särskilda föreskrifter angående avloppsledningar för spillvatten m. m. inom hus och tomter i Stockholm, antagna av hälsovårdsnämnden den 6 dec. 1918.

Stat år 1920. Utgifter: 156,420 kr.

Sundhetsinspektör (17).

Backlund, A. R.; hälsovårdsnämndens expedition; rt. 7 41, 74 38; st. 46 40, 52 61; mottagningstid: 1—2.

Förste stadsveterinär (16).

Nystedt, S. P.; hälsovårdsnämndens expedition; rt. 7 41, 74 38; st. 46 40, 52 61; mottagningstid: 1—2.

Andre stadsveterinär (15).

Åfeldt, N. O. E. (se nedan, hälsovårdsnämndens kontrollbyrå för anhållna eller inlämnade födoämnen).

Föreståndare för hälsovårdsnämndens kontrollbyrå för importerade födoämnen

(avlöning se nedan under nämnda byrå).

Jansson, J. E. (se nedan).

Kommissarie (12).

Österberg, B. A.; rt. 7 41, 74 38; st. 46 40, 52 61; mottagningstid: 1—2.

Underinspektör (10).

Magnusson, R. E.; rt. 7 41, 74 38; st. 46 40, 52 61; mottagningstid: 2—4.

Förste tillsyningsmän (8)

(dessutom arvode 400 kr.).

Regné, C. O. F.; Lagerman, A. F.; Rune, F.; Wähl, J. A.; Dahl, G. E. (för rörinspektionen); Andersson, A. (för rörinspektionen); Johanneson, C. J. E. (för kommunala yrkesinspektionen).

Tillsyningsmän (8).

Fryklund, E.; Boström, E. G.; Ternell, E. E.; Wedin, E. W.; Ekbergh, C. G.; Lilienberg, J. G.; Rosén, G. A.; Widstrand, O. M. V.; Wiik, E. A.; Lindén, A. G.; Eklund, P. F.; Carlbon, B. O.; Larsson, J. H.; Tell, E. G.; Holmér, C. E.; Hellsén, J. A.; Ek, O. E.; Johanneson, C. E.; Hultgren, E. R.; Sandblom, J.; Andersson, O. H.; Hansson, A. Th.

Dessutom *extra tillsyningsmän* i mån av behov.

Anstalter för födoämneskontroll.

I enlighet med hälsovårdsstadgan samt andra författningar och hälsovårdsföreskrifter åligger det hälsovårdsnämnden förutom att hålla tillsyn över alla i staden till salu hållna födoämnen, såsom kött och charkuterivaror, mjölk och mejeriprodukter, bröd, vilt, fisk och andra matvaror, även att övervaka, det endast vederbörligen här eller annorstädes besiktigt och stämpat, färskt kött till salu hålles, och att dylikt kött ej efter undersökningen blivit skämt eller på annat sätt skadat.

Dessutom skall nämnden handhava såväl den direkta undersökningen av som kontrollen över från utlandet till eller över Stockholm importerat färskt, salt eller på annat sätt konserverat kött samt andra födoämnen.

Nämnden har sålunda att övervaka dels beskaffenheten i sanitärt hänseende av födoämnen, som till salu hållas eller till försäljning förarbetas eller förvaras i saluhallar, å torg, i kött-, mjölk- och matvarubutiker, i korvfabriker, charkuterier, mejerier, margarifabriker, serveringsställen och med dem jämförliga lägenheter,

dels att allmänna saluplatser och lägenheter för sådana födoämnens förvaring, beredning, försäljning och servering med till samma lägenheter hörande upplagsrum, av vad slag de vara må, äro så inredda och underhållna, att de motsvara bestämmelserna i för Stockholm gällande särskilda hälsovårdsföreskrifter.

Därjämte har nämnden att utöva inspektion av slakterier och korvfabriker i omgivande landskommuner.

För denna sin verksamhet har nämnden inrättat kontrollbyråer, så väl för av hälsopolisen anhängna eller av allmänheten inlämnade födoämnen som för importerade dylika, samt år 1912 ett mjölkhygieniskt laboratorium i och för undersökning av beskaftenheten av i staden salubjuden mjölk.

Stat år 1920. Utgifter: 32,300; inkomster: 2,500 kr.

Kontrollbyrån för anhängna eller inlämnade födoämnen.

Olovsgatan 6, C.; rt. 754; st. 67 00; expeditionstid: 8—3.

Föreståndare.

Åfeldt, N. O. E., andre stadsveterinär (se ovan under hälsopolisen); mottagningstid: 1—2.

Vaktmästare

(1,740 kr.; ej å stat).

Johansson, K. A.

Kontrollbyrån för importerade födoämnen och mjölkhygieniska laboratoriet.

Söder Mälarstrand 4, Sö.; rt. 755; st. 36 29; expeditionstid: 9—3.

Undersökningen av importerade födoämnen verkställes under ordinarie tulltid, och skall anmälan därom göras mellan kl. 9 och 10 f. m.

Föreståndare

(6,800 kr.; ej å stat).

Jansson, J. E., veterinär (se ovan under hälsopolisen).

Kemist

(3,600 kr.; ej å stat).

Sundberg, Th. (se nedan).

Assistenter

(1,520—1,880 kr.; ej å stat).

Högdahl, Anna Ch. K.; Åfeldt, Paula A. G.; Westin, Maria Ch.

Vaktmästare

(1,620—1,740 kr.; ej å stat).

Boström, W. J. W.; Johansson, K. V.

Kontroll av ladugårdar, från vilka försäljes »kontrollerad mjölk».

Utan hälsovårdsnämndens tillstånd får mjölk icke säljas under benämning »barnmjölk», »kontrollmjölk» eller annan beteckning, som angiver antingen en särskilt sund beskaftenhet hos mjölken eller ock att den varit föremål för särskild kontroll. Sådant tillstånd meddelas endast under villkor, dels att läkare och veterinär, som av hälsovårdsnämnden antagits för utövande av tillsyn å produktionen av kontrollerad mjölk, efter verkställd besiktning av ladugården intygat, att de sanitära förhållandena inom och omkring ladugården med därtill hörande inrättningar samt hälsoförhållandet hos den med mjölken sysselsatta personal och de hygieniska förhållandena, under vilka densamma lever, äro fullt tillfredsställande, ävensom att ladugården med avseende på såväl inredning som skötsel tillfredsställer hygienens fordringar och att samfliga de i ladugården uppställda djur äro friska, och dels att anordningar, som av hälsovårdsnämnden kunna godkännas, äro vidtagna för mjölkens behandling inom Stockholm.

Har dylikt tillstånd meddelats, skall ladugården stå under tillsyn av läkare och veterinär, som av hälsovårdsnämnden för detta ändamål antagits.

För tillstånd att sälja mjölk såsom barnmjölk erfordras dessutom, att ladugårdsbesättningen icke visat tecken till tuberkulos.

Kostnaden för kontrollen skall av ladugårdens ägare eller innehavare gäldas enligt av hälsovårdsnämnden fastställd taxa.

Instruktioner m. m. Instruktion för kontrollläkare och kontrollveterinär för ladugårdar, från vilka försäljning sker av kontrollerad mjölk, fastställd av hälsovårdsnämnden den 30 juni 1905. Program för ladugårdar, från vilka försäljes kontrollerad mjölk, av hälsovårdsnämnden fastställt den 30 juni 1905. Taxa för kontrollläkare och kontrollveterinär för ladugårdar, från vilka försäljning sker av kontrollerad mjölk, av hälsovårdsnämnden fastställd den 30 juni 1905 med ändring den 2 februari 1906.

Kontrollläkare.

Andersson, L. I., förste stadsläkare.

Kontrollveterinär.

Stenström, O. E.

Hälsovårdsnämndens laboratorium.

Stat år 1920. Utgifter: 59,40 kr.; inkomster 500 kr.

Fysikalisk-kemiska avdelningen.

Oxtorgsgatan 18 (ing. fr. gården), C.; rt. 15 38; st. 87 72; expeditionstid: 1—3.

Hälsovårdsnämndens fysikalisk-kemiska laboratorium började sin verksamhet år 1883. An-

Hn. stalten förestås av hälsövardsnämndens ingenjör. Av ingenjören utföras tekniskt-hygieniska undersökningar i samband med nämndens verksamhet, såsom beträffande vattenavlopp, bostäder och samlingslokaler, fabriker och näringar m. m., kemiska undersökningar angående till salu hållna födoämnen, dryckesvaror och njutningsmedel samt i öfrigt analyser och tekniska undersökningar, som påkallas särskilt genom hälsopolisens verksamhet.

Den 1 juli 1910 inrättades en underavdelning för kemisk undersökning av importerade födoämnen.

Instruktion. Hälsövardsnämndens instruktion för hälsövardsnämndens ingenjör den 16 febr. 1894.

Ingenjör (13)

(nuv. innehavaren kvarstår å övergångsstat).

Sondén, K. G. A.

Biträdande kemist

(avlönning se ovan under kontrollbyrån för an- hållna och importerade födoämnen; ej å stat).

Sundberg, Th. (se ovan).

Dessutom en *laboratoriestäderska* (2) samt *tillfälliga biträden* i mån av behov.

Bakteriologiska avdelningen.

Hötorget 14, C.; rt. 15 02; st. 52 62; laboratoriet öppet: vardagar 9—3, 5—7, söndagar 9—12.

Hälsövardsnämndens bakteriologiska laboratorium började sin verksamhet 1901. Å laboratoriet utföras bakteriologiska undersökningar rörande till nämndens verksamhet hörande frågor ävensom utredningar i hälsövardsärenden, för vilkas bedömande bakteriologisk sakkunskap erfordras, samt undersökningar i diagnostiskt syfte (för i Stockholm mantalsskrivna personer kostnadsfritt, eljest enligt taxa) av de prov, som för dylikt ändamål från de praktiserande läkarna i staden (eller landsorten) till laboratoriet insändas.

Instruktion. Hälsövardsnämndens instruktion för föreståndaren vid nämndens bakteriologiska laboratorium den 12 april 1901.

Bakteriolog (13).

Levin, E. I.

Vaktmästare (4).

Wahlström, S. L.

Dessutom en *laboratoriestäderska* (2) samt *tillfälliga biträden* i mån av behov.

Botaniska avdelningen.

Oxtorgsgatan 18 (ing. fr. gården), C.; rt. 301 29; st. 87 72; öppen måndagar, tisdagar, torsdagar och fredagar 9—4.

Hälsövardsnämndens laboratoriums botaniska avdelning trädde i verksamhet den 1 juli 1907 och omfattar mikroskopisk undersökning av födoämnen, njutningsmedel, vatten m. m.

Botanist och mikroskopiker

(3,200 kr.; ej å stat).

Huss, H. A.

Stockholms stads desinfektionsanstalt.

Gottlandsgatan 52, Sö., (intagning för desinfektering); Östgötagatan 56, Sö., (avhämtning av kläder); rt. 7 56; expeditionstid: 8—7.

Desinfektionsanstalten grundades år 1882 och inrymdes i lokal vid Hornsgatan 82. Den hade till en början allenast en desinfektionsugn och fyra rum för härbärgerande av friska personer, vilkas bostäder med anledning av där inträffade fall av smittsamma sjukdomar undergingo desinfektion. På sommaren 1906 flyttades desinfektionsanstalten till sin nuvarande lokal, där trenne ugnar och en gryta finnas uppsatta.

Stat år 1920. Utgifter: 32,380 kr.

Redogörare

(300 kr.; ej å stat).

Ollson, E. V.

Vaktmästare (4).

Strömberg, S. A.; Pettersson, C. A. E.

Desinfektion i bostäder.

Stockholms hälsopolis, Vasagatan 4, C.; rt. 7 41, 7 43 8; st. 46 40, 52 61; expeditionstid: 9—7.

Desinfektion i bostäder verkställes av hälsopolisen jämlikt kungl. förordningen den 19 mars 1875 ang. åtgärder mot införande och utbredning av smittsamma sjukdomar bland rikets invånare samt lagen den 4 sept. 1914 angående vissa åtgärder mot utbredning av lungrot, ävensom i andra fall på begäran av enskilda eller där särskilda omständigheter anses påkalla en dylik åtgärd.

Reglemente m. m. Se ovan.

Stat år 1920. Utgifter: 7,000 kr.

Desinfektörer.

Hälsopolisens tillsyningsmän.

Stockholms stads isoleringsanstalt.

Brännkyrkagatan 62, Sö.; rt. 97 79; expeditionstid: hela dygnet.

Isoleringsanstaltens ändamål är att härbärgera och ställa under observation personer från smittade hem. Den inrymdes till en början (1882) i samma lokal som desinfektionsanstalten, Hornsgatan 82, såsom en särskild isoleringsavdelning. Den nuvarande isoleringsanstalten är (sedan år 1905) inrymd i egendomen nr 62 vid Brännkyrkagatan. Anstalten rymmer i nedre våningen, förutom kök och bostad för förestånderskan, expeditionsrum samt tvänne badavdelningar, en för män och en för kvinnor. En trappa upp finnas fyra rum med olika ingångar samt inom särskild tambur, en avdelning på tre sovrum och matrum, avsedd att vid utrymmande av någon större lägenhet bereda tillflykt även åt en större familj. Två trappor upp äro inredda sju isoleringsrum, flertalet med skilda ingångar, samt förrådsrum. Å hela anstalten kan samtidigt intagas ett fyrtiotal personer.

Tillsynen över hela anstalten utövas av sundhetsinspektören.

Stat år 1920. Utgifter: 10,400 kr.

Redogörare.

(Se ovan under desinfektionsanstalten.)

Olsson, E. V.

Förestånderska (2).

Strömberg, Ch. (Lotten).

Stockholms stads avlusningsanstalt.

Ropsten.

På grund av den starkt ökade utbredning som fläckfebern under de senare åren erhållit inom Ryssland och närgränsande länder och med hänsyn till den härav orsakade stora risken för införande i Sverige av denna farstot, beslöt stadsfullmäktige den 31 mars 1919 på hemställan av medicinalstyrelsen att gå i författning om inrättande genom hälsovårdsnämndens försorg av en avlusningsanstalt, med uppgift att ombesörja besiktning och avlusning av personer och fartyg, kommande från fläckfebersmittat område. Anstalten, till vilken staten bidrog med $\frac{2}{3}$ av anläggningskostnaderna, förlades till Ropsten och blev färdig att tagas i bruk i början av år 1920. Den har beräknad kapacitet av 200 personer per dag, inklusive kläder och reseffekter. Vid anstalten tjänstgör en av de av hälsovårdsnämnden utsedda besiktningsläkarna för fartyg (se sid. 141).

Stat år 1920. Utgifter: 70,000 kr.

Stockholms stads karantänsanstalt.

En karantänsanstalt för huvudstaden anlades 1892 under trycket av då hotande kolerafaror ålen till Pjäderholmsgruppen hörande lilla ön

Skottland. Anstalten, som haft till ändamål att betjäna fartyg, ombord å vilka sjukdomsfall i kolera eller pest förekommit, och som därför måste undergå desinfektion, var ordnad efter samma principer som desinfektionsanstalten i staden, ehuru i mindre skala. Den har emellertid blott få gånger behövt tagas i bruk och nedlades på grund av hälsovårdsnämndens beslut den 1 okt. 1919.

Stockholms stads karantänsstallar.

F. d. järnvägen å Djurgården, Ö.Dj.

Sedan k. kungörelsen den 1 maj 1885 föreskrivit, att införsel sjöledes av nötboskap och andra kreatur icke finge ske annorstädes än i de städer, som ha för djuren inrättade karantänslokaler, gick överståthållarämbetet i författning om anordnande av dylik lokal. Denna ersattes på våren 1893 med ett på stadens bekostnad efter rationella principer inrättat mindre karantänsstall, som fick sin plats inom f. d. järnvägen på Djurgården. Stallet har plats för tolv större djur. Sedan genom k. kungörelsen den 18 maj 1894 skärpta karantänsbestämmelser införts, uppfördes på hälsovårdsnämndens initiativ ännu ett dylikt stall under våren 1896, beläget icke långt från det förra. Huvudstadens karantänsanstalter för kreatur stå enligt stadsfullmäktiges beslut den 16 sept. 1898 under hälsovårdsnämndens överinseende och förvaltning. Närmaste inseeendet över dessa anstalter tillkommer den av medicinalstyrelsen förordnade karantänsveterinären eller vid förfall för honom en karantänsveterinärs-suppleant. Vid anstalten finnas dessutom särskilda skötare.

Reglemente m. m. Hälsovårdsnämndens ordningsregler för karantänsanstalter för sjöledes från utrikes ort införda djur den 9 jan. 1899 med ändring av den 9 nov. 1906.

Stat år 1920. Utgifter: 2,400 kr.

Avlöningar m. m. Djurimportörerna betala efter taxa.

Karantänsveterinär.

Nystedt, S. P., förste stadsveterinär.

Karantänsveterinärssuppleanter.

Åfeldt, N. O. E., andre stadsveterinär; Jansson, J. E., föreståndare för kontrollbyrå för importerade födoämnen.

Dessutom skötare.

Stockholms stads bostadsinspektion.

Vasagatan 4, C.; rt. 741, 74 38; st. 46 40, 5261; expeditionstid: 1—2.

År 1906 beslöt stadsfullmäktige på initiativ av en utav stadsfullmäktige år 1903 tillsatt bo-

Hn.

stadskommitté, att en bostadsinspektion skulle inrättas i huvudstaden under hälsovårdsnämndens inseende.

I hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919 har sedermera stadgats, att genom hälsovårdsnämndens försorg skall anordnas återkommande besiktning av byggnader, som inrymma boningsrum, ävensom boningsrum i allmänhet (bostadsinspektion), därvid särskild hänsyn skall ägnas beskaftenheten och skötseln av sådana bostäder, där missförhållanden i sanitärt hänseende mest kunna befaras. Den ovannämnda, tidigare inrättade bostadsinspektionen avser att i enlighet med hälsovårdsnämndens närmare föreskrifter biträda nämnden vid denna tillsyn. Det åligger i sådant avseende bostadsinspektionens personal att övervaka, att uthyrda bostäder och till desamma hörande utrymmen, såsom kök, avträden, förstugor, trappor, kallare, vindar samt andra i nära förbindelse med bostaden stående utrymmen, befinna sig i ett sunt och snyggt skick, ävensom att verka för att bostäderna av invånarna användas på ett sätt, som överensstämmer med sundhetens fordringar. Bostadsinspektionens personal har därvid särskilt att övervaka efterlevnaden av föreskrifterna i hälsovårdsstadgan och andra gällande författningar eller ordningsföreskrifter rörande bostädernas i huvudstaden sundhet och snygghet, såvida icke deras övervakande enligt lag tillkommer annan myndighet. Dock skall det även i sistnämnda fall vara bostadsinspektionens skyldighet att söka uppmärksamma förhandenvarande brister och därom meddela vederbörande myndighet underrättelse. Bostadsinspektionens personal utgöres av en bostadsinspektör och nödigt antal assistenter. Denna personal antages och entledigas av hälsovårdsnämnden.

Bostadsinspektionen avsynar, ur sundhetssynpunkt, nyuppförda byggnader och större ombyggnader, upptager och företager utredning över klagomål i fråga om dåliga lägenheter samt undersöker såväl under systematiskt anordnade som tillfälliga besök i stadens olika delar bostädernas sanitära förhållanden och tillser därvid, att bostäder icke till följd av olämpligt byggnadssätt, bristande underhåll, överbefolkning eller dålig skötsel äro hälsovådliga. Finnes något att i detta hänseende anmärka söker bostadsinspektionen genom råd och anvisningar ernå nödig rättelse eller anmäler förhållandet genom förste stadsläkaren till hälsovårdsnämnden.

Instruktion. Hälsovårdsnämndens instruktion för bostadsinspektionen den 25 febr. 1910.

Stat år 1920. Utgifter: 23,900 kr.

Bostadsinspektör (16).

Herrlin, K. M. (se sid. 117).

Assistent, manlig (9).

Thedin, C. A.

Assistenter, kvinnliga (7).

Hökerberg, Manda E.; Flodin, E. J. O. (Elsa); Danielsen, Helene, tjl., t.j.f. Heyman, Greta E.; Österberg, A. K. (Karin); Malmsten, Margit.

Stockholms stads fosterbarnsinspektion.

Hälsovårdsnämndens expedition, Vasagatan 4, C; rt. 741, 7438; st. 46 40, 52 61; expeditionstid: 1—3.

Enligt lagen den 6 juni 1902 om fosterbarns vård åligger det hälsovårdsnämnden att inom sitt verksamhetsområde ägna särskild omsorg åt fosterbarn till skydd för deras hälsa, att för detta ändamål dels tillse, att icke fosterbarns vård utövas av personer eller på ställen, som äro olämpliga därför, dels ock övervaka fosterbarnens behandling. Att en fosterbarnsinspektör har årligen sedan 1903 lämnats i uppdrag att i de fall, då nämndens eget ingripande icke fordrades, fullgöra de enligt lagen nämnden åliggande skyldigheter i avseende å denna vård med åliggande för honom att mottaga anmälningar från barnuppföstrare och fullgöra den undersökning, sådan anmälan förutsätter, att övervaka och handla de biträden, som kunde bliva ytterligare anställda för tillsynen av barnen. För utövande av sagda tillsyn äro numera anställda fem inspektorer. Distrikten äro nu: 1. Maria förs., 2. Katarina, Sofia och Nikolai förs., 3. Kungsholmen och de delar av Gustav Vasa och Matteus förs., som ligga norr om Odengatan och väster om Norrtullsgatan från Odengatan norrut räknat, 4. Återstoden av Norrmalm samt Östermalm, 5. Brännkyrka förs. Provansoriskt hava delar av 1. och 3. distrikten sammanlagits med Bromma (se nedan). Inspektisen för 1. distr. sköter dessutom expeditionen.

Stat år 1920. Utgifter: 20,050 kr.

Fosterbarnsinspektör

(1,200 kr.; ej å stat).

Herrlin, K. M., bostadsinspektör.

Fosterbarnsinspektorer

(inspektisen i 1. distr.: lönegrupp 7; övriga: lönegrupp 6).

Harling, Eva L. M. (1. distr., se dock nedan); Elstam, f. Harling, Ester R. (2. distr.); Swartz, Ida E. Ch. (3. distr.); de la Croix, A. K. (Karin) (4. distr.); Johansson, A. K. (Stina) (5. distr.).

Extra biträde

(1,300 kr.; ej å stat).

Norén, Jane, tjl. (se sid. 118), t.j.f. Israelsson, f. Bylander, Maria U. E. (för Bromma församling och del av Maria församling samt 29 roten å Kungsholmen).

Stockholms stads sjuk- och djurtransportväsen.

Till slutet av år 1913 verkställde brandkåren huvudsakligen transporten till sjukhus av personer utsatta för olycksfall och hyrverksaktiebolaget Frey av sjuka personer i övrigt. Fr. o. m. år 1914 övertog brandkåren båda dessa slag av transporter och förfogar för detta ändamål f. n. över sex sjuktransportautomobiler. Ehuru en del av här nedan omnämnd attiralj ej står under inseende av hälsovårdsnämnden, har emellertid för överskådlighetens skull på ett ställe sammanförts uppgifter om samtliga i huvudstaden befintliga fortkaffningsmedel för sjuka personer eller för sjuka eller döda djur.

1) *Sjukvagnar*, avsedda för transport av personer, som på grund av häftig blödnings, till följd av olyckshändelse eller av annan orsak äro i *synnerligt* behov av *skyndsam* behandling å sjukhus, eller vilkas transporterande i vanligt åkdon prövas medföra skada eller väsentligt ökat lidande.

Sådan vagn kan med här nedan angivna undantag kostnadsfritt erhållas alla tider av dygnet antingen genom anmälan på telefon (rt. och st. namnanrop: *brandkåren*) eller genom bud till närmaste brand- eller polisstation samt genom patrullerande poliskonstapel.

Ersättning för sjuktransport erlägges:

med 20 kronor

vid transport från plats utom Stockholm till sjukhus inom staden,

med 5 kronor

vid transport från sjukhus till järnvägsstation eller bostad inom staden och vid transport av å plats inom staden hastigt insjuknad eller skadad person till hemmet — dock att transport för medellös person är kostnadsfri — samt vid transport från kaj eller järnvägsstation av sjuk eller skadad, utom Stockholm mantalsskriven person, som båtledes eller med bantåg anländer till staden.

Vid rekvisition skall om möjligt uppgivas: a) den rekvirerandes namn och yrke; b) den sjukas eller skadades namn; c) sjukdomens eller skadans beskaffenhet; d) lägenheten eller platsen, varifrån transporten skall ske; samt e) det sjukhus, vartill transporten skall ske.

Sjukvagn må icke anlitas utan att *verkligt* behov föreligger; missbruk härav kan medföra, att det ändamål, för vilket den är avsedd, icke kan uppfyllas.

2) *Epidemivagnar*, avsedda att användas för transport av sjuka, som lida av eller misstänkas lida av kolera, smittkoppor, fläckfeber, scharlakansfeber, difteri (och croup) samt mässling, då sjukdomen är med difteri (eroup) komplicerad. — Endast om sistnämnda förhållande är å sjukhusremissen angivet, utlämnas vagn för mässlingsjukas transporterande.

Epidemivagn kan rekvireras alla tider på dygnet antingen genom närmaste polisstation,

om tydligt skreven sjukhusremiss där företes, innehållande uppgift på den sjukas namn och sjukdom (svensk benämning), eller av läkare personligen genom telefonbud till epidemisjukhuset (endast rt. 12 89 — vaktmästaren).

I senare fallet skall läkaren uppgiva: a) sitt eget namn; b) den sjukas namn; c) dennes bostad; och d) dennes sjukdom.

Sjukhusremissen åtföljer i varje fall den sjuk till sjukhuset. Transporten är kostnadsfri.

3) *Djurtransportvagnar*. På framställning av svenska allmänna djurskyddsföreningen medgav drätselnämnden i januari 1901, att tvenne av den nämnda föreningen till allmänt begagnande upplåtna vagnar, särskilt konstruerade för transport av döda eller sjuka hästar och andra större djur, skulle få uppställas i Stockholms renhållningsverks kaserner samt kunna genom bud eller telefon rekvireras enligt närmare fastställda föreskrifter. Då det emellertid visade sig, att vagnarna vid flera tillfällen icke kunnat inställas med önskvärd snabbhet samt att vid telefonisk rekvisition icke alltid vakt kunde finnas tillstädes å renhållningsverkets kaserner för att mottaga densamma, öfverflyttades, efter framställning från överståthållarämbetet till drätselnämnden, uppdraget i fråga fr. o. m. år 1905 till brandkåren, som förfogade över ständig vaktpersonal och lämpligare hästar. Vagnarna uppställdes den ena å Johannes, den andra å Katarina brandstation. Sedan brandkårens automobilisering under år 1916 genomförts och samtliga hästar utrangerats, uthyras numera dessa vagnar till enskilda personer för körning med egna hästar. Under år 1915 har en kombinerad djurtransport- och olycksfallsautomobil anskaffats och uppställt å Katarina brandstation och under år 1916 en å Johannes brandstation och kunna rekvireras på samma sätt som sjukvagn (se ovan).

Kungörelse om dessa transporter utfärdades av överståthållarämbetet den 31 dec. 1904 och den 12 januari 1917 med i huvudsak samma föreskrifter, som förut lämnats, nämligen följande:

Vagnarna få användas:

1:o) för transport av hästar eller andra större djur, som nedfallit döda å allmän plats eller på grund av sjukdom eller av annan anledning icke kunna från sådan plats bortledas, därvid rekvisition härom göres av polisman och transporten verkställs till Veterinärhögskolan eller, på begäran av djurets ägare eller innehavare, till enskilt stall eller förvaringsrum, därest detsamma är beläget inom huvudstadens område;

2:o) för transport av *sjuka* hästar eller andra större djur från och till enskild plats, som är belägen inom huvudstadens område, därvid rekvisition kan ske omedelbart till brandkåren (rt. och st. namnanrop: *brandkåren*) eller ock genom polisstation eller patrullerande poliskonstapel; samt

3:o) för transport av hästar eller andra större djur vare sig sjuka eller friska i andra fall än ovan nämnda, då överenskommelse därom träffas för varje särskilt fall med branchefen.

III.

Det åligger ägare eller innehavare av djur, som, på sätt i det föregående nämnts, blivit transporterade, att härför utgiva ersättning:

- a) vid det i 1:o) omförmälda fall med 6 kr.
- b) vid det i 2:o) omförmälda fall:

1) då transporten sker mellan kl. 6 f. m. och kl. 10 e. m. med 10 kr.

2) då transporten sker under övriga delen av dygnet med 15 kr.

c) vid de i 3:o) avsedda fall efter överenskomst med brandchefen.

För upptagning av djur ur vattendrag, byggnadsgrunder, gropar o. d. erlägges, utöver gottgörelsen för förekommande transport, särskild ersättning efter överenskomst med brandchefen.

Betalning för transport m. m. uppbäres av brandkåren.

Reglementen m. m. Överståthållarämbetets order den 24 sept. 1903 ang. sjukbårar å polisstationerna. Hälsovårdsnämndens tillkännagivande ang. transport av sjuka och skadade inom huvudstaden den 12 dec. 1913. Överståthållarämbetets kungörelse ang. transport av djur den 12 jan. 1917.

Utrotandet av råttor.

Hälsopolisen, Vasagatan 4, C.; rt. 741, 74 38; st. 46 40, 52 61; expeditionstid: 9—7.

I syfte att motverka smittospridning och skadegörelse genom råttor i huvudstaden hava

sedan 1901 anslag ställts till hälsovårdsnämndens förfogande för åtgärder till utrotande av dessa djur. Under åren 1901—1907 användes anslaget till premier för inom staden dödade råttor (febr.—juli 1901 10 öre, sedan 5 öre per djur). Då emellertid antalet inlämnade råttor efterhand avtog, så att den åsyftade effekten i viss mån förfelades, övergick man i stället, fr. o. m. april 1908, till systematisk utläggning av det bakteriella råttödningssmedlet ratin. Genom hälsovårdsnämndens tillsyningsmän har detta i egendomar inom staden utlagts kvartersvis, så att hela staden efter hand genomgåtts. Allmänheten äger ock att vända sig till sundhetsinspektören med begäran om utläggande av ratin inom egendomar, som äro i högre grad hemsökta av råttor. Emellertid har även detta medel minskat i effektivitet (sannolikt genom en småningom skeende immunisering av rättstammen mot ifrågakarande bakterier), varför man ansett lämpligt att ånyo pröva premieringssystemet, vilket efter därtill beviljat anslag av stadsfullmäktige återupptogs på hösten 1917. För 1920 har för detta ändamål anslagits 10,000 kr. Premierna utgå med 10 öre för varje dödad råtta, som enligt avgiven förklaring fångats i Stockholm. Inlämning kan ske vid hälsovårdsnämndens kontrollbyråer för födoämnen (se sid. 143) samt vid de tre renhållningsstationerna (se sid. 83).